

1976-1977

A BUDAPESTI TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLA ÉVKÖNYVE

Tue!

A BUDAPESTI TANÍTÓKÉPZŐ FŐISKOLA ÉVKÖNYVE

BUDAPEST, 1978

Szerkesztette

Dr. Adamik Tamásné

Dr. Bollók Jánosné

Dr. Magyarfalvi Lajos

Dr. Békési Lajos
főigazgató

BEVEZETŐ

A Budapesti Tanítóképző Főiskola 1976-77. oktatási éve munkában, eseményekben, sikerekben és gondokban gazdag, változatos volt.

Egy évkönyvet bevezető írásban csupán vázlatosan lehet összefoglalni az esztendő munkáját, érzékeltetni azokat a fő törekvéseket, tendenciákat, amelyek egyrészt főiskolánk belső életében történtek, másrészt kifelé irányuló társadalmi tevékenységünket jelzik.

Az egyes tanszékek, a különböző bizottságok, az évkönyvben megjelent tanulmányok világosan mutatják, hogy a főiskolai rangú tanítóképzés valóban emelkedést jelent nálunk is.

Meggyőződéssel állithatjuk, hogy alapvető feladatunknak az oktató-nevelő munka egyre tartalmasabbá tételét tartottuk. Komoly gondot kívántunk fordítani a tanítási órán kívüli nevelési alkalmak biztosítására. Igyekeztünk segítséget nyújtani a főiskolai KISZ-szervezet tevékenységének még színvonalasabbá válásához. A hallgatók gyakorlati képzését úgy próbáltuk megszervezni, hogy az minél jobban szolgálja alapvető célunkat, hogy felkészítsük őket a rájuk váró általános iskolai feladatok minél hatékonyabb ellátására. Megkíséreltünk eleget tenni azoknak a jogos társadalmi elvárásoknak, amelyek főiskolánkra a főváros tanítói és óvónői szükségletének biztosítása terén vártak és várnak.

Ezen általánosnak tűnő, de nagyon is konkrét feladatok megvalósításának illusztrálására az 1976-77. oktatási évben végzett sokrétű munka közül az alábbiakat kívánom megemlíteni:

A Budapesti Tanítóképző Főiskola mindig maximális erővel azon fáradozott, hogy ki tudja elégíteni a főváros tanítói és óvónői munkaerő-szükségletét. Ezt bizonyítja az a tény, hogy az elmúlt 18 év alatt 1554 tanítót és 1635 óvónőt képeztünk ki.

A főváros nagy tanító- és óvónőhiánya 1976-ban további erőfeszítéseket kívánt főiskolánktól. A képesítés nélküli tanítók nagy számban való alkalmazása a tanítói szakon is szükségessé tette az esti tagozati oktatás megszervezését. E lehetetlen állapot mielőbbi felszámolása érdekében az Oktatási Minisztérium Pedagógusképző Osztálya a főiskolánk nappali tagozatára járó hallgatók felvételi keretszámát megkettőzte, és döntést hozott egy speciális tagozat (az I. évfolyamon nappali, a II-III. évfolyamon levelező formában megvalósított képzés) megszervezéséről. A nappali tagozatra felvehető hallgatók számát 250-ben, a speciális tagozatra felvehetőket pedig 200 hallgatóban határozta meg. Ez a korábbi hallgatólétszám megnégyszereződését, az oktatói kar 50 %-kal történő bővítését, a megbízott (mellékállásban, óraadóként működő) oktatók számának pedig megkétszereződését jelentette, ill. jelenti az elkövetkező két esztendőben. Főiskolánk kollektívája kidolgozta a Budapesti Tanítóképző Főiskolán 1977 szeptemberében indítandó speciális tagozat óra- és vizsgatervét. Ezt az Oktatási Minisztérium Tudományegyetemi és Tanárképző Főiskolai Főosztálya jóváhagyta.

Sok gonddal és nehézséggel járt ugyan, de nagy eredmény, hogy a megnövekedett hallgatói létszám befogadására rendelkezésünkre bocsátott Bezerédi utcai Egészségügyi Szakközépiskola épületét határidőre sikerült a tanítóképzés céljára alkalmassá tenni.

A Főiskolai Tanács az 1976-77. oktatási évben több fontos témával foglalkozott. Megtárgyaltuk a főiskolán folyó tudományos kutatási tevékenységet; a káderképzési tervben rögzített témák kidolgozásában való előrehaladást. Szükségesnek tartottuk a főiskolai belső ellenőrzés helyzetének, színvonalának és a belső ellenőrzést javító intézkedéseknek megbeszélését; megvitattuk a technikai szakkollégium első évi oktatási tapasztalatait. Annak érdekében, hogy a Főiskolai Tanács tagjai tájékozottabbak legyenek a főiskola gazdasági munkájának legfontosabb kérdéseiről, 1977 februárjában tájékoztatást adtunk az 1976. év gazdálkodásáról és az 1977. évi költségvetési előirányzatról. Hasonlóképpen tájékoztatást kaptak a Főiskolai Tanács tagjai az esti tanító- és óvónőképzés eredményeiről, gondjairól, problémáiról.

Az 1976-77. oktatási évben - a Közművelődési Tanszék létrehozásával - új szervezeti egységgel is bővült a főiskola. Az új tanszék feladata a népművelés és könyvtár szakkollégium hallgatói speciális tantárgyainak, valamint a többi hallgatók esetében a "Könyvtárhasználati ismeretek" és a "Közoktatáspolitikai" elnevezésű tantárgyak oktatása.

1976. november 10-11 és 12-én került sor a főiskolai ifjúsági parlamentek megrendezésére. Mind az előkészületek, mind a parlamentek formai kereteinek, tartalmának meghatározása és lebonyolítása a főhatóságok által előírtaknak megfelelően történt. A parlamentek hasznosak voltak. Tartalmukban - még akkor is, ha az elkövetkező években fejlesztésükre, tökéletesítésükre elengedhetetlenül szükség is lesz - messze színvonalasabbak voltak, több közérdekű, elvi problémát tettek szóvá, mint 1974-ben. Az itt szóba került - hatáskörünket meghaladó - prob-

lémákról tájékoztattuk főhatóságunkat. A saját hatáskörben elintézhető kérdések elsősorban a vizsgákra, a feldolgozandó kötelező irodalom mennyiségére és megtalálhatóságára, a könyvtári ellátás nem kielégítő voltára és néhány egyéb, az oktató-nevelő munkával összefüggő kérdésre vonatkoztak. Ezeket a problémákat a lehetőségek határain belül igyekeztünk megoldani. A parlamentek rendezése során szerzett tapasztalatokat jól hasznosítani lehet majd a legközelebbi - 1978-ban megrendezésre kerülő - ifjúsági parlamentek alkalmával.

Gazdagabb lett főiskolánk egy zártláncu televízióval. A ZTV kiépítése nagyrészt a főiskolai helyi erők felhasználásával történt. Az 1977 februárjában történt ünnepélyes átadás alkalmából az Oktatási Minisztérium Pedagógusképző Osztályától egy képmagnót kaptunk. Mindez örömünkre szolgált, hiszen a képmagnóval kiegészített "ipari" televízió egyike az audiovizuális eszközök legmodernebbjeinek. Módot és lehetőséget ad arra, hogy - a lényegesen megnövekedett létszámu - hallgatóink megfelelő körülmények között szemlélhessék, elemezhessék a gyakorlóiskolában tartott tanítási órákat. Óriási előnye, hogy a szalagra rögzített kép- és hanganyag tetszés szerinti időben és gyakorisággal játszható vissza. Alkalmat ad az oktatók és a gyakorlóiskolai tanítók munkája színvonalának emelésére, munkaképességüknek a korábbinál racionálisabb felhasználására.

Szorosabbá vált kapcsolatunk a kerületünkben működő Magyar Testnevelési Főiskolával. 1976 októberében együttműködési megállapodást kötöttünk, amely a pedagógusképzés színvonalának emelését és a két felsőoktatási intézmény hallgatóinak baráti kapcsolatát egyaránt erősíti. A Magyar Testnevelési Fő-

iskola szakmai segítséget (szakirodalom, különböző dokumentációs anyagok, konzultációs beszélgetések) nyújt főiskolánk testnevelési szakkollégistáinak képzéséhez. Uszodájában lehetőséget biztosít a szakkollégisták kötelező uszótanfolyamának megtartására és a főiskolai hallgatók uszásoktatására. Főiskolánk pedig a Testnevelési Főiskola hallgatói részére tart a gyakorlóóvodában és a gyakorlóiskolában bemutató foglalkozásokat. Biztosítja számukra az óvodai és alsó tagozati hospitálások, valamint gyakorlótanítások lehetőségét. A két főiskola összehangolja közművelődési munkatervét, és a kulturális rendezvényeken az egyes intézmények különböző együttesei (énekkar, irodalmi színpad, néptánc-csoport stb.) kölcsönösen szerepelnek.

Kedves színfoltja volt az oktatási évnek a felsőfoku képzésben részesülő első - 1962-ben végzett - hallgatóink 15 éves találkozója. A találkozót ők kezdeményezték, mi pedig támogattuk. Örültünk annak is, hogy nagyon sokan megjelentek a találkozón, de annak talán még jobban, hogy - egy-két kivételtől eltekintve - valamennyien megmaradtak a pedagógus pályán, vagy pedig olyan helyen dolgoznak, ahol tudásukat, felkészültségüket jól hasznosíthatják. A velük való beszélgetés csak megerősített bennünket abban, hogy a felsőfoku képzés a hivatástudatra nevelés területén is képes feladatának megfelelni.

Sok segítséget és támogatást jelentett számunkra, hogy az MSZMP XII. kerületi Végrehajtó Bizottsága 1977. június 7-i - főiskolánkon tartott - ülésén tárgyalta meg "A Budapesti Tanítóképző Főiskola vezetőségének jelentése a főiskola helyzetéről, munkájáról" c. előterjesztésünket.

További, még jobb munkára biztat bennünket a PVB kö-

vetkező megállapítása: "A PVB megismerte és elismerően értékelte azt a tevékenységet, amelyet a főiskola párt- és állami vezetése a főiskolává válásból adódó megnövekedett feladatok végrehajtása, a tartalmi munka színvonalának emelése, a technikai-szervezeti feltételek biztosítása terén végzett.

A főiskola vezetése, párttagsága, tanári kara felkészült a megnövekedett - társadalompolitikai igényű - feladatok ellátására, és képes a fokozódó igényeknek színvonalasan eleget tenni. Ezt elősegíti a párt-, állami és tömegszervezeti vezetés kritikus, konstruktív együttműködése.

Az oktatói kar és a párttagság színvonalasan és felelősséggel vesz részt a kerületi PB és tanács által igényelt művelődési, oktatási, továbbképzési feladatok megoldásában".

Segítséget nyújtott jövőbeli tevékenységünkhöz a PVB néhány kritikai megjegyzése is. Mindenekelőtt a KISZ-munka továbbfejlesztésére, valamint a kerületi tanács oktatási intézményeivel való még szorosabb együttműködés kialakítására hívták fel a főiskola vezetőinek figyelmét.

A FŐISKOLA OKTATÓI ÉS DOLGOZÓI
AZ 1976/77. OKTATÁSI ÉVBEN

1.

A főiskola vezetősége

A főiskola főigazgatója: Dr. Békési Lajos főiskolai tanár

A főiskola főigazgató-helyettesei: Fodor József főiskolai tanár
Halas Józsefné főiskolai docens
Nábrádi István főiskolai docens

A főiskola gazdasági igazgatója: Borosnyai Béláné

A tanítóképzős esti tagozat vezetője: Dr. Gál Györgyné főiskolai docens

Az óvónőképzős esti tagozat vezetője: Szabó Ferencné főiskolai docens

A Főiskolai Tanács tagjai:

Elnök: Dr. Békési Lajos főigazgató, főiskolai tanár

Tagok:

Tisztségük alapján: Fodor József főigazgató-helyettes, főiskolai tanár
Halas Józsefné főigazgató-helyettes, főiskolai docens
Nábrádi István főigazgató-helyettes, tanszékvezető főiskolai docens
Borosnyai Béláné gazdasági igazgató
Dr. Gál Györgyné főiskolai docens, a tanítói esti tagozat vezetője
Szabó Ferencné főiskolai docens, az óvónői esti tagozat vezetője
Dr. Szőnyi Tibor tanszékvezető főiskolai tanár, az MSZMP alapszervezet titkára

Dr. Jáki Lászlóné gyakorlóiskolai tanító,
a Szakszervezeti Bizottság titkára

Tóth Beatrix II. éves tanítóképzős hallgató,
a KISZ VB titkára

Kerecsényi László tanszékvezető főiskolai
tanár

Dr. Magyarfalvi Lajos tanszékvezető
főiskolai tanár

Szijj Zoltán tanszékvezető főiskolai docens

Ungárné dr. Komoly Judit tanszékvezető
főiskolai tanár

Székely Árpád, a Főigazgatói Hivatal vezetője

Pálfi Dezsőné gyakorlóiskolai igazgató

Ujhegyi Ilona, a gyakorlóóvoda vezetője

Választás alapján:

Dr. Adamik Tamásné főiskolai adjunktus

Glatz Ferencné főiskolai adjunktus

Béres László III. éves tanítóképzős hallgató

Horváth Gyöngyi II. éves tanítóképzős hallgató

Állandó meghívottak:

Az Oktatási Minisztérium Pedagógusképző
Osztályának képviselője

Az MSZMP XII. kerületi Bizottságának kép-
viselője

Budapest Főváros Tanácsa VB Művelődésügyi
Főosztályának képviselője

A TANSZÉKEK SZEMÉLYI ÖSSZETÉTELE

Marxizmus-Leninizmus Tanszék

Tanszékvezető: Dr. Szőnyi Tibor főiskolai tanár

A tanszék oktatói: Donáth Péter főiskolai adjunktus

Vigh Gyula főiskolai docens

Neveléstudományi Tanszék

Tanszékvezető: Ungárné dr. Komoly Judit főiskolai tanár

A tanszék oktatói: Dr. Békési Lajos főiskolai tanár

Bársony Magdolna főiskolai docens

Dr. Bollók Jánosné főiskolai adjunktus

Dr. Gál Györgyné főiskolai docens

Gáspár Kálmánné dr. főiskolai tanár

Gombos József főiskolai adjunktus

Gyóni Lajosné főiskolai docens

Kálnai Gáborné főiskolai adjunktus

Kárász Péterné főiskolai adjunktus

Keményné Pálffy Katalin főiskolai tanársegéd

Kovácsné Hegyi Ildikó főiskolai adjunktus

Dr. Lázár Tibor főiskolai adjunktus

Perlai Rezsőné főiskolai adjunktus

Rudas Tamás főiskolai tanársegéd

Szabó Ferencné főiskolai docens

Torda Miklósné főiskolai tanársegéd

Nyelvi és Irodalmi Tanszék

Tanszékvezető: Dr. Magyarfalvi Lajos főiskolai tanár

A tanszék oktatói: Dr. Adamik Tamásné főiskolai adjunktus

Benczik Vilmos főiskolai tanársegéd

Bognár Tas főiskolai adjunktus

Deák Miklós főiskolai adjunktus
Fodor József főiskolai tanár
Glatz Ferencné főiskolai adjunktus
Kelemen Magdolna főiskolai tanársegéd
S. Kis Lajosné főiskolai adjunktus
Dr. Laczkó Ottóné főiskolai adjunktus
Pozsgay Imréné főiskolai docens
Nyikulina Nagyeczda főiskolai tanársegéd

Természettudományi Tanszék

Tanszékvezető:

Nábrádi István főiskolai docens

A tanszék oktatói:

Halas Józsefné főiskolai docens
Horváth Alice főiskolai tanársegéd
Kovács Zoltán főiskolai adjunktus
Lengyelné Szilágyi Ágnes főiskolai adjunktus
Dr. Németh Tibor főiskolai docens
Orczán Zsolt főiskolai tanársegéd
Schottner Ede főiskolai adjunktus
Ujjné Detki Katalin főiskolai tanársegéd

Művészeti Nevelési Tanszék

Tanszékvezető:

Kerecsényi László főiskolai tanár

A tanszék oktatói:

Beleznay Gézné főiskolai docens
Csillagné dr. Gál Judit főiskolai tanár
Gerenday Endre főiskolai docens
Nyergesné Rudolf Éva főiskolai adjunktus
Réti Anna főiskolai tanársegéd
Rudolf Péter főiskolai docens
Sánta László főiskolai docens
Timár Imre főiskolai docens

Testnevelési Tanszék

<u>Tanszékvezető:</u>	Szijj Zoltán főiskolai docens
<u>A tanszék oktatói:</u>	Brenner Erika főiskolai tanársegéd
	Jánosi Éva főiskolai adjunktus
	Lukovich Istvánné főiskolai adjunktus

A gyakorlóiskola pedagógusai

A gyakorlóiskola
igazgatója:

Pálfi Dezsőné

A tantestület tagjai:

Csáky Ildikó
Dr. Csáthy Ferencné
Détári Ferencné
Esküdt Gyuláné
Huba Józsefné
Dr. Jáki Lászlóné
Kardos Istvánné
Kovács Katalin
Liszka Ágnes
Marx Ernőné
Molnár Jánosné
Mosonyiné Buzás Klára
Németh Ferencné
Preisinger Zsuzsanna
Szanthoffer Imréné

A tanév végén nyugalományba vonultak: Dr. Csáthy Ferencné
Pálfi Dezsőné

A gyakorlóóvoda óvónői

Az óvoda vezetője:

Ujhegyi Ilona

Az óvodai nevelő-
testület tagjai:

Farkasné Egyed Zsuzsa

Hajnal Sándorné

Hámori Judit

Holló Sarolta

Karakas Zsuzsanna

Lánczosné Zamaróczy Mariann

Reményi Dezsőné

Várkonyi Ágnes

A könyvtár dolgozói

A könyvtár vezetője:

Fleckenstein Sándorné

A könyvtár dolgozói:

Dr. Domokos Attiláné

Széplaki Anna

Schellinger Zsuzsanna

Réczey Miklósné (részfoglalkozásu)

A Főigazgatói Hivatal dolgozói

Vezető:

Székely Árpád

A hivatal dolgozói:

Dr. Ady Endréné előadó

Ágoston Katalin sokszorosító

Beck Lászlóné előadó

Gedeon Katalin adminisztrátor

Ipacs Margit előadó

Kerényi Ernőné főelőadó

Major Ferencné gépiró-adminisztrátor

Patakfalvy Katalin előadó

Rudnay Gyuláné gépiró-adminisztrátor

Szabó Gy. Attila előadó

Szalai Györgyné gépiró-adminisztrátor

Török Antalné előadó

A Gazdasági Hivatal dolgozói

Gazdasági igazgató:

Borosnyai Béláné

A hivatal dolgozói:

Kányási Istvánné költségvetési csoportvezető

Labáth István munkaügyi csoportvezető

Dohoczki Márta gondnok

Dr. Ittész Istvánné előadó

Kocsis Józsefné főelőadó

Kovács Ferencné előadó, élelmezésvezető

Maksai Károly előadó

Rozgonyi Zsuzsanna előadó

Szabó Gizella adminisztrátor

Szabó István előadó

Trafnek Antalné előadó

3.

A FŐISKOLA BIZOTTSÁGAI

A Nevelési Bizottság

Elnök:	Pozsgay Imréné főiskolai docens
Tagok:	Bársony Magdolna főiskolai docens
	Dr. Bollók Jánosné főiskolai adjunktus
	Csillagné dr. Gál Judit főiskolai tanár
	Gyóni Lajosné főiskolai docens
	Dr. Magyarfalvi Lajos tanszékvezető főiskolai tanár
	Ujjné Detki Katalin főiskolai tanársegéd
	Vigh Gyula főiskolai docens
	Tóth Beatrix hallgató
	Erdélyi Ágnes hallgató
	Heidenfelder Márta hallgató

A Tudományos Bizottság

Elnök:	Gáspárné dr. Zauner Éva főiskolai tanár
Titkár:	Kovács Zoltán főiskolai adjunktus
Tagok:	Dr. Adamik Tamásné főiskolai adjunktus
	Csillagné dr. Gál Judit főiskolai tanár
	Nyergesné Rudolf Éva főiskolai adjunktus
	Sziji Zoltán tanszékvezető főiskolai docens
	Ungárné dr. Komoly Judit tanszékvezető főiskolai tanár
	Vigh Gyula főiskolai docens
	Mosonyiné Buzás Klára gyakorlóiskolai tanító
	Mircsev Éva hallgató

A Közművelődési Bizottság

Elnök:	Gerenday Endre főiskolai docens
Titkár:	Dr. Laczkó Ottóné főiskolai adjunktus
Tagok:	Donáth Péter főiskolai adjunktus
	Kálnai Gáborné főiskolai adjunktus
	Keményné Pálffy Katalin főiskolai tanársegéd
	S. Kis Lajosné főiskolai adjunktus
	Gombos József főiskolai adjunktus
	Sánta László főiskolai docens
	Torda Miklósné főiskolai tanársegéd
	Csongor Dorottya hallgató
	Béres László hallgató
	Hajdu Gábor hallgató
	Tatay Beatrix hallgató
	Thernesz Éva hallgató

A Könyvtári Bizottság

Elnök:	Fodor József főigazgató-helyettes, főiskolai tanár
Titkár:	Fleckenstein Sándorné könyvtárvezető
Tagok:	Bognár Tas főiskolai adjunktus
	Dr. Lázár Tibor főiskolai adjunktus
	Lukovich Istvánné főiskolai adjunktus
	Dr. Németh Tibor főiskolai docens
	Rudolf Péter főiskolai docens
	Molnár Jánosné gyakorlóiskolai tanító
	Hámori Judit óvónő
	Munkácsy Gyula hallgató

A Diákjóléti Bizottság

Elnök: Csillagné dr. Gál Judit főiskolai tanár

Tagok: S. Kis Lajosné főiskolai adjunktus

Kerényi Ernőné főelőadó

Bugányi Zsuzsanna hallgató

A Sportbizottság

Elnök: Nábrádi István főigazgató-helyettes, tanszékvezető
főiskolai docens

Tagok: Szijj Zoltán tanszékvezető főiskolai docens

Brenner Erika főiskolai tanársegéd

Esküdt Gyuláné gyakorlóiskolai tanár

Molnár Gizella hallgató

A Felvételi Előkészítő Bizottság

Elnök: Lengyelné Szilágyi Ágnes főiskolai adjunktus

Tagok: Dr. Adamik Tamásné főiskolai adjunktus

Dr. Bollók Jánosné főiskolai adjunktus

Dr. Németh Tibor főiskolai docens

Szentesi Annamária hallgató

A Fegyelmi Bizottság

Elnök: Timár Imre főiskolai docens

Tagok: Deák Miklós főiskolai adjunktus

Székely Árpád a Főigazgatói Hivatal vezetője

Béres László hallgató

A Csoportvezető Tanárok Munkaközössége

Vezető: Gyóni Lajosné főiskolai docens

- Tagok:
- I/1. Kelemen Magdolna főiskolai tanársegéd
  - I/2. Donáth Péter főiskolai adjunktus
  - I/3. Torda Miklósné főiskolai tanársegéd
  - I/4. Keményné Pálffy Katalin főiskolai tanársegéd
  - I/5. Schottner Ede főiskolai adjunktus
  - I/6. Perlai Rezsőné főiskolai adjunktus
  - II/1. Glatz Ferencné főiskolai adjunktus
  - II/2. Rudolf Péter főiskolai docens
  - II/3. Lukovich Istvánné főiskolai adjunktus
  - II/4. Dr. Laczkó Ottóné főiskolai adjunktus
  - II/5. Dr. Bollók Jánosné főiskolai adjunktus
  - II/6. Bársony Magdolna főiskolai docens
  - III/1. Deák Miklós főiskolai adjunktus
  - III/2. Gyóni Lajosné főiskolai docens
  - III/3. Ungárné dr. Komoly Judit főiskolai tanár
  - III/4. S. Kis Lajosné főiskolai adjunktus

A FŐISKOLA MOZGALMI SZERVEINEK VEZETŐSÉGEI

Az MSZMP alapszervezet vezetősége

- Titkár: Dr. Szőnyi Tibor tanszékvezető főiskolai tanár
- Tagok: Dr. Gál Györgyné főiskolai docens
Gyóni Lajosné főiskolai docens
Kányási Istvánné csoportvezető
S. Kis Lajosné főiskolai adjunktus
Dr. Magyarfalvi Lajos tanszékvezető főiskolai tanár
Pozsgay Imréné főiskolai docens

A Szakszervezeti Bizottság vezetősége

- Titkár: Dr. Jáki Lászlóné gyakorlóiskolai tanító
- Tagok: Esküdt Gyuláné gyakorlóiskolai tanító - munkavédelmi felelős
Fleckenstein Sándorné könyvtárvezető - üdülési felelős
Kovácsné Hegyi Ildikó főiskolai adjunktus - gazdasági felelős
Dr. Lázár Tibor főiskolai adjunktus - a köznevelési és kulturális munka felelőse
Ráduly Imréné hivatalsegéd - társadalombiztosítási felelős

A KISZ VB tagjai

- Tóth Beatrix VB-titkár
- Erdélyi Ágnes szervező titkár
- Béres László agitációs-propaganda felelős
- Csongor Dorottya kulturfelelős
- Bugányi Zsuzsanna érdekvédelmi felelős
- Mircsev Éva tanulmányi felelős
- Terebesi Erika
- Heidenfelder Márta
- Szentesi Annamária

KITÜNTETÉSEK

Kitüntettek

Pálfi Dezsőné - Pedagógus Szolgálati Érdemérem

Dr. Csáthy Ferencné - Pedagógus Szolgálati Érdemérem

Németh Tibor - Miniszteri Dicséret

Ungárné dr. Komoly Judit - az Oktatásügy Kiváló Dolgozója

Molnár Jánosné - az Oktatásügy Kiváló Dolgozója

Törzsgárda jelvényt kapott 1977 április 4-én dr. Jáki Lászlóné
gyakorlóiskolai tanító és S. Kis Lajosné főiskolai adjunktus
15 éves tagság alapján, Nábrádi István főigazgató-helyettes 10 éves
tagság alapján.

A FŐISKOLA OKTATÓINAK KÜLFÖLDI TANULMÁNYÚTJAI

Név	Ország	Időtartam
<u>1976-ban</u>		
Gáspárné dr. Zauner Éva	Szovjetunió	1 hét
Dr. Lázár Tibor	Szovjetunió	1 hónap
Lengyelné Szilágyi Ágnes	NDK	2 hét
Dr. Magyarsfalvi Lajos	Szovjetunió	5 nap
	Csehszlovákia	1 hét
Nyergesné Rudolf Éva	Bulgária	2 hét
Ungárné dr. Komoly Judit	Szovjetunió	1 hét
Vigh Gyula	NDK	1 hónap
<u>1977-ben</u>		
Dr. Adamik Tamásné	Finnország	1 hónap
Csillagné dr. Gál Judit	Hollandia	2 hét
Donáth Péter	Szovjetunió	5 hónap
Kovács Zoltán	NDK	2 hét
Dr. Magyarsfalvi Lajos	Szovjetunió	1 hét
Dr. Szőnyi Tibor	Csehszlovákia	2 hét

Az 1975/76. és az 1976/77. tanévben főiskolánk oktatói közül az alábbiak vettek részt az Oktatási Minisztérium Pedagógus-képző Osztálya mellett működő különböző szakbizottságok munkájában:

Bársony Jenőné főiskolai docens

Deák Miklós főiskolai adjunktus

Fodor József főiskolai tanár, főigazgató-helyettes

Dr. Kovács Ferencné tanszékvezető főiskolai tanár

Lukovich Istvánné főiskolai adjunktus

Dr. Magyarfalvi Lajos tanszékvezető főiskolai tanár

Nábrádi István tanszékvezető főiskolai docens, főigazgató-helyettes

Dr. Németh Tibor főiskolai docens

Perlai Rezsőné főiskolai adjunktus

Pozsgay Imréné főiskolai docens

Schottner Ede főiskolai adjunktus

Dr. Szőnyi Tibor tanszékvezető főiskolai tanár

Ungárné dr. Komoly Judit tanszékvezető főiskolai tanár

Dr. Vigh Gyula főiskolai docens

A FŐISKOLAI TANÁCS ÜLÉSEINEK TÉMÁI
AZ 1975/76. ÉS AZ 1976/77. TANÉVBEN

Az 1975/76. tanévben

- Javaslat a Nevelési Bizottság 1975-78. évre szóló munkaprogramjára
(Előadó: Pozsgay Imréné)
- Irányelvek a hallgatók állami támogatásáról szóló intézkedések helyi végrehajtására
(Előadó: Nábrádi István)
- A Budapesti Tanítóképző Főiskola Szervezeti és Működési Szabályzatának (és a szabályzat mellékleteinek) megvitatása
(Előadó: Fodor József)
- A felszabadulás 30. évfordulójának megünneplése
(Előadó: Fodor József)
- Jelentés a Budapesti Tanítóképző Főiskola káderhelyzetéről
(Előadó: Dr. Békési Lajos)
- Az 1976-80. évekre szóló káderképzési és utánpótlási terv megvitatása
(Előadó: Dr. Békési Lajos)
- Tájékoztató jelentés a nappali tagozatos hallgatók iskolai és óvodai gyakorlati képzéséről
(Előadó: Halas Józsefné)
- Jelentés az idegennyelv-oktatás helyzetéről
(Előadó: Dr. Magyarfalvi Lajos)

- A főiskolai közművelődési tevékenység szerepe, feladatok, működési alapelvek és szervezeti kérdések
(Előadó: Fodor József)

Az 1976/77. tanévben

- Szóbeli tájékoztató a főiskolán folyó belső ellenőrzés helyzetéről, színvonaláról és a tennivalókról
(Előadó: Borosnyai Béláné)
- Szóbeli tájékoztató az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Bizottságának az állami felsőoktatásban folyó marxizmus-leninizmus oktatására vonatkozó állásfoglalásáról
(Előadó: Dr. Szőnyi Tibor)
- A főiskola KISZ-titkárának tájékoztatója a főiskolai hallgatók országos parlamentjéről
(Előadó: Tóth Beatrix)
- Beszámoló jelentés a technika szakkollégium megindításáról és az első évben szerzett tapasztalatokról
(Nábrádi István)
- Jelentés a főiskolán folyó kutatási tevékenységről, a kádereképzési tervben rögzített témák kidolgozásában való előrehaladásról
(Előadó: Fodor József)

A TANSZÉKEK ÉS EGYÉB FŐISKOLAI SZERVEK MUNKÁJA. AZ OKTATÓK PUBLIKÁCIÓI

A MARXIZMUS-LENINIZMUS TANSZÉK

A Marxizmus-Leninizmus Tanszék fő feladata az 1976/77. tanévben az MSZMP XI. Kongresszusa szellemében végzett oktató-nevelő munka volt. Ezért valamennyi tantárgyunk oktatásában kiemelt helyet biztosítottunk a modern fejlődés szempontjából fontosnak tartott problémák tárgyalásának, elemzésének. Ilyeneknek tekintettük pl. a tőkés gazdaság 1973-75. évi válságát, a nemzetközi gazdasági fejlődést tartósan befolyásoló új tényezőket, a magyar gazdasági növekedés feltételeit, a szocialista életmód és a szocialista demokrácia problémáit, a nemzetközi munkásmozgalm vitáit, a békés egymás mellett élés és az enyhülés perspektíváit.

Tisztában voltunk azzal, hogy az eredményes oktató-nevelő munka feltétele a marxizmus-leninizmus egyes alkotórészei tanításának összehangoltsága, a minden alkotórészben előforduló azonos fogalmaknak, törvényszerűségeknek egyeztetett oktatása. Ezért a politikai gazdaságtant, a filozófiát és a tudományos szocializmust tanító tanárok rendszeres konzultációkat folytattak egymással a közös álláspont kialakítása érdekében. A főiskola jellege szükségessé tette azt is, hogy a filozófia oktatását a nevelélmélettel és a didaktikával összhangban végezzük, és mindhárom alkotórész anyagának összeállításában, a foglalkozások megszervezésekor legyünk tekintettel az általánosiskolai tanterv követelményeire.

A tanszék oktatói arra törekedtek, hogy lehetőség szerint élményszerűvé, oldottá tegyék az elméletileg nehéz ismeretanyag tárgyalását. Ezért rendszeres volt a mindennapok társadal-

mi gyakorlatában felbukkanó politikai-világnézeti problémák szemináriumi megbeszélése, filmek és magnetofonfelvételek bemutatása, esetenként külső előadók meghívása. Külön köszönettel tartozunk a Magyar Rádiónak azért, mert kérésünkre díjtalanul rendelkezésre bocsátotta a műsorban sugárzott filozófiai viták magnetofonfelvételeit. A politikai gazdaságtan oktatását a tőkés és a szocialista gazdaság legujabb folyamatairól készített statisztikai adatgyűjtemény segítette.

Az 1976/77. tanévben használtuk először az etika oktatói által összeállított etikatörténeti szöveggyűjteményt.

Az 1975/76. tanévtől kezdve - tehát 1976/77-ben is - a filozófia, az etika és a tudományos szocializmus oktatása tanulócsoportos rendszerben folyt, a politikai gazdaságtan szervezeti formája a különválasztott "nagyelőadás" és a hetenkénti kétórás szeminárium maradt.

A tanszék oktató-nevelő munkájáról több ízben konzultáltunk a hallgatók közül kikerült tanszéki összekötőkkel, esetenként tanszéki értekezletre is meghívtuk őket. A hallgatók egyes észrevételeit a gyakorlati oktató-nevelő munkában hasznosítottuk. A hallgatókkal való kapcsolattartás intenzitását és rendszerességét azonban a jövőben fokozni kell. Ugyanez vonatkozik a KISZ agit-prop.hálózata által feltárt politikai és világnézeti problémák elemzésére, az oktatásban való hasznosítására is.

A tanszék munkájában már az 1976/77. tanévben is jelentős szerepe volt az esti tanító- és óvónőképzésnek. Ezt a feladatot óraadó tanárok látták el. Törekedtünk a nappali és az esti követelményrendszer lehetőségek szerinti egységesítésére. A nappali és az esti hallgatók azonos jegyzetek és kötelező iro-

dalom alapján készültek fel a vizsgákra, rendszeresen látogattuk az óraadó tanárok foglalkozásait: a szükséges tartalmi és módszertani segítséget megkapták.

Munkatársaink a főiskolai élet tanórán kívüli részében is sokat tevékenykedtek. Dr. Vigh Gyula vezette a vallástörténeti diákkört, tagja a főiskola Tudományos Bizottságának, Nevelési Bizottságának, az MSZMP alapszervezet megbízásából segítette a KISZ március 21-i akadályversenyének megrendezését. Donáth Péter állami csoportvezető tanár, rendezője volt a KISZ március 15-i ünnepélyének. Dr. Szőnyi Tibor az MSZMP főiskolai alapszervezetének titkára.

Ezenkívül az oktatók a marxizmus-leninizmus oktatásának általános jellegű problémáival is foglalkoznak. Dr. Vigh Gyula az OM Marxizmus-Leninizmus Főosztálya mellett működő Etikai Szakbizottságnak, dr. Szőnyi Tibor a Politikai Gazdaságtan Szakbizottságnak, Donáth Péter a TIT Budapesti Szervezete Filozófiai Szakosztálya vezetőségének tagja. Mindhárom főállású oktató részt vesz a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem munkájában.

A tanszék életének folyamatosan érvényesülő gondja a káderproblémák megoldása. A tanszék összetétele az utolsó két évben jelentősen átalakult. Az engedélyezett létszám négy főállású oktatóra emelkedett. A nyugdíjba vonult elvtársak helyét dr. Vigh Gyula főiskolai docens és Donáth Péter főiskolai adjunktus vette át, de nem sikerült alkalmas, főállású tudományos szocializmus oktatót találni. Ezért a munkát az Állatorvostudományi Egyetem két oktatója látta el, akiket másodállásban alkalmaztunk. A tanítóképzés létszámának 1977 tavaszán történő meg-

emelése szükségessé tette újabb oktatók beállítását. Az 1977/78. tanév kezdetére az oktatás személyi feltételeit biztosítottuk.

Dr. Szőnyi Tibor
tanszékvezető főiskolai tanár

A publikációk jegyzéke

Donáth Péter

Iskola - tudás - társadalom. = Népszabadság, 1976. június 10.

A valláskutatás módszertana. = Népszabadság, 1977. január 20.

Dr. Szőnyi Tibor

Dr. Szilágyi László - dr. Szőnyi Tibor: Politikai gazdaságtan a tanárképző és a tanítóképző főiskolák számára. Budapest, 1977. Tankönyvkiadó. 322 p.

A tőkés gazdaság 1973-75. évi válsága. = Budapesti Tömegpolitikai Tájékoztató. 1975. IX. sz. 3-28. p.

A tőkés gazdaság militarizálásának kérdéseiről. = Budapesti Tömegpolitikai Tájékoztató. 1977. XV. sz. 29-48. p.

Szőnyi Tibor: A tőkés világ gazdasága. (Fejezet a Kapitalizmus politikai gazdaságtana c. tankönyvből.) Kossuth, 1977.

Szerkesztette Bartalos János és Vilmos József.

Dr. Vigh Gyula

Vigh Gyula - Berzlánovics Mátyásné - Barsi Edéné - Kántor Károlyné - Kiss Attila: A szocialista embertípus kialakulásának folyamata a Dunai Vasműben (szerk. Vigh Gyula). Dunaujváros, 1975. Dunai Vasmű kiadása. 161 p.

Etikai örökség. = Népszabadság. 1976. május 13.

Teremtők és értékelők. = Népszabadság. 1976. október 14.

A klasszikusok etikai örökségéről. = Tájékoztató. 1976.

6.sz. 235-240.p.

Egy marxista értékelmélet előmunkálatairól. = Tájékoztató.

1977. 3.sz. 232-236.p.

Bálványos Huba: Munkások

NEVELÉSTUDOMÁNYI TANSZÉK

A Neveléstudományi Tanszék mint a főiskola létszámában legnagyobb tanszéke tevékenyen vette ki részét a beszámolási évben jelentékenyen megnövekedett feladatokból. Tagjai eredményes oktató-nevelő munkájuk mellett csoportvezető oktatókként, különböző főiskolai bizottságok vezetőiként vagy tagjaiként sokat és eredményesen dolgoztak. Ezenkívül többségükben - mint a Pedagógiai-Pszichológiai Szakbizottság, vagy e bizottság különböző albizottságainak tagjai és vezetői - részt vállaltak a pedagógusképzésre háruló fontos, országos jelentőségű feladatok megoldásában.

A tanszék elkészítette a gimnáziumok pedagógiai fakultációja harmadik osztályának tematikáját, amelyet az OM Középiskolai Osztálya elfogadott. Keményné Pálffy Katalin, Torda Miklósné és Gyóni Lajosné megírták a III. osztály tankönyvét "Nevelési alapismeretek" címen. A pedagógiai fakultáció tanulói ebből a könyvből tanulnak. A szerzők a tanárok irányításával, konzultálásával is foglalkoznak.

1975 őszétől a tanszék oktatóinak komoly feladatot jelentett a pedagógiai szakkollégium tanterveinek, programjainak és tematikáinak kidolgozása. Ez a szakkollégium koncepcionális változást hozott a neveléstudományok körébe tartozó tárgyak oktatásában. Igyekezünk pontosan meghatározni az egyes tárgyak törzsanyagát, kidolgozni a gyakorlatok egymásra épülő tematikáját. Továbbfejlesztettük és korszerűsítettük a hallgatók teljesítményeinek ellenőrzési és értékelési módszereit. Sok gondot okozott a szakkollégium keretében oktatott tárgyak közti átfedések kiküszöbölése.

A tanszék a főiskola munkatervének értelmében az okta-

tói kollektiva pedagógiai, pszichológiai továbbképzésével is foglalkozott. A szakirodalom megvitatása után Kálmán György, az OM főosztályvezetője tartott előadást oktatási rendszerünk továbbfejlesztésének távlatairól.

A tanszék oktatói aktivan vesznek részt a 6. kutatási főirány különböző résztémáinak kidolgozásában. A pedagógia és a pszichológia középtávú kutatásfejlesztési terveiben dr. Gál Györgyné, Gáspárné dr. Zauner Éva, Gyóni Lajosné, Keményné Pálffy Katalin, Ungárné dr. Komoly Judit nyilvántartott témákkal szerepelnek.

A tanszék a tanítói pályaalakmassági vizsgálatok kutatói bázishelye. A tudományos tevékenység eredményeit a különböző szaklapokban megjelent publikációk és a tudományos konferenciákon való részvétel tükrözi.

Bársony Magda 1975-ben a Pedagógiai Társaság Kisgyermeknevelési Szakosztályában "Pszichoszexuális nevelés az óvodában" címmel, 1975-ben és 1976-ban az Országos Pedagógiai Intézetben a szlovák óvónőknek az óvodapedagógia köréből 1977-ben a Magyar Pedagógiai Társaság Kisgyermeknevelési Szakosztályában "A szülői értékorientációk átszármazódásának vizsgálata a munkára nevelés szempontjából" címmel tartott előadásokat.

Gáspárné dr. Zauner Éva 1976 májusában Grazban a "Magyar Napok"-on előadást tartott "Iskolaelőkészítés Magyarországon" címmel. Az előadást az "Óvodai Nevelés" 1976. augusztusi száma ismerteti. A JATE Szegedi Nyári Pedagógiai Egyetemén (1977. július) "Az osztályon belüli differenciálás lehetőségei a tanítás és tanulás folyamatában" címmel, a Pedagógiai Társaság ülésén Debrecenben (1977. augusztus) "A korszerű iskola és a pedagógushivatás" témakörben "Gondolatok a bipolaritás korsze-

rü értelmezésének kérdéséhez" címmel, a "Fodor József Iskola-egészségügyi Társaság" vándorgyűlésén Gödöllőn (1977. szeptember) "Az értékorientáció vizsgálata tanítójelölteknél" címmel tartott előadást.

Kovácsné Hegyi Ildikó a Magyar Pszichológiai Társaság Fejlődés-és Pedagógiai-Pszichológiai Szekciójának vitaülésén tartott korreferátumot a "Pedagógiai pszichológia alapproblémái" címmel. 1977 novemberében a Pest megyei Továbbképzési Kabinet felkérésére a Pest megyei vezető óvónők részére szervezett továbbképzés keretében a Csillebérci Uttörőtáborban szocializációs és értékorientációs problémákról tartott előadást.

Perlai Rezsőné a XI. kerületi Tanács Oktatási Osztályának szervezésében kerületi vezető óvónők számára tartott továbbképzést "Értelmi képességek fejlesztése a matematika foglalkozásokon" (5 előadás) címmel.

Ungárné dr. Komoly Judit a Pszichológiai Társaság Fejlődés- és Pedagógiai-Pszichológiai Szekciójának vitaülésén tartott korreferátumot "A fejlődéslélektan alapkérdései" címmel.

Ungárné dr. Komoly Judit
tanszékvezető főiskolai tanár

A publikációk jegyzéke

Dr. Békési Lajos

Tanévnyitó ünnepi beszéd. = A Budapesti Tanítóképző Főiskola Évkönyve. 1875-76. 11-19. p.

A tanítóképzés fejlődése hazánkban a felszabadulás óta. = A Budapesti Tanítóképző Főiskola Évkönyve. 1975-76. 33-34. p.

Bársony Magda

A családi életre nevelés az óvodában. = Óvodai Nevelés. 1976.
1.sz.

Dr. Bollók Jánosné

A tanítóképzés reformjára irányuló törekvések a századforduló idején. = A Budapesti Tanítóképző Főiskola Évkönyve. 1975-76.
45-53.p.

Dr. Gál Györgyné

A Budapesti Tanítóképző Intézetben végzett hallgatók társadalmi beilleszkedésének vizsgálata. = A Budapesti Tanítóképző Főiskola Évkönyve. 1975-76. 73-81.p.

Keményné Pálffy Katalin

Serdülőkoruak védelme az alkoholizmus ellen. AE OB-kiadvány.
1977.

Módszertani utmutató az osztályfőnöki órán folyó alkoholizmus elleni nevelőmunka hatékonyságáról. OM-kiadvány. 1976.

Nevelési alapismeretek. Tankönyv a gimnáziumok III. osztálya számára. Tankönyvkiadó. 1977.

Kovácsné Hegyi Ildikó

Átadták a Budapesti Tanítóképző Főiskola Gyakorlóóvodáját.
= Óvodai Nevelés. 1975. 11.sz. 410.p.

A GYES-ről az óvoda szemszögéből. = Magyar Nemzet. 1975.
214.sz. 9.p.

Aktivításra nevelés az óvodában. = Óvodai Nevelés. 1975.
12.sz. 468-470.p.

Szocializációs és értékorientációs problémák óvodáskorban.
= Óvodai Nevelés. 1976. 12.sz. 457-459.p.

Munkamotivációk és hatékonyságuk vizsgálata a nagycsoportban. = Óvodai Nevelés. 1977. 7-8.sz. 320-324.p.

Dr. Lázár Tibor

Apáczai Csere János neveléstörténeti jelentősége. = A Budapesti Tanítóképző Főiskola Évkönyve. 1975-76. 23-33.p.

Perlai Rezsőné

A konstruktivitás fejlesztése a matematikai foglalkozásokon.
= Óvodai Nevelés. 1976. 280-283.p.

Torda Miklósné

Gondolatok a békéről. Szemelvénygyűjtemény 1976. A Hazafias Népfront Budapesti Bizottságának kiadása.

Kozma Tamás: Hátrányos helyzet. Könyvismertetés. = Magyar Pedagógia. 1976. 1-2.sz. 151-152.p.

Németh László pedagógiai nézetei. = Magyar Pedagógia. 1976. 4.sz. 381-396.p.

Ovónők kongresszusi vetélkedője a Belügyminisztérium Klubjában. = Óvodai Nevelés. 1976. 11.sz. 427-428.p.

Ungárné dr. Komoly Judit

A tanító véleményének elfogadása mint hatékonyságának mutatója. = A Budapesti Tanítóképző Főiskola Évkönyve. 1975-76. 61-73.p.

Az általános iskolai tantervek szinkronizációs bírálat. 1977. OPI belső kiadvány. 12.p.

A tanítói személyiség vizsgálatának módszere és néhány eredménye. Pedagógiai pszichológia. Szöveggyűjtemény. 1977. ELTE-kiadvány.

NYELVI ÉS IRODALMI TANSZÉK

Az 1976/77. tanévben a Nyelvi és Irodalmi Tanszék alapvető feladatai - a hallgatók anyanyelvi kulturájának fejlesztése, felkészítésük az alsó tagozati anyanyelvi tantárgyak oktatására és a főiskolai idegennyelv-oktatás - nem változtak, de az új tanítóképző főiskolai tanterv és az esti tagozatok bővülése következtében a tanév során sok újszerű és a korábbinál összetettebb munkát kellett elvégeznünk.

A tanszék egyik fő feladatának az oktató-nevelő munka színvonalának emelését tekintette. Ennek érdekében továbbfejlesztettük a tanszék két munkacsoportjának - az anyanyelvi és az idegennyelvi munkacsoportoknak - a tevékenységi körét, teljesen kiépítettük a tanszéken belüli tantárgyfelelősi rendszert; az előző évek kritikus elemzése alapján dolgoztuk ki az új szaktárgyi tematikákat, tanmeneteket, követelményeket, a kötelező és az ajánlott irodalom jegyzékeit, a meglévő magyar nyelvészeti és orosz nyelvű tanszéki letéti könyvtárolomány gazdagítása mellett megszerveztük a gyermekirodalmi, valamint az angol és német nyelvű letéti állományt is; új oktatástechnikai eszközökkel és információhordozókkal gyarapodtunk; felkészültünk a főiskolai zárláncu televíziós hálózat felhasználására az anyanyelvi tantárgypedagógiai képzésben stb.

A korábbi évek és a felvételi vizsgák tapasztalata alapján a tanév első napjától kezdve különös gondot fordítottunk tanszékünk "problematikus" tárgyait - a nyelvtan-nyelvművelés, a beszédművelés és az ún. kötelező orosz nyelv - oktatására. Ugyanis a főiskolánkra kerülő hallgatók többségének közepes vagy éppen gyenge nyelvi alapjai, a hallgatók egy részének gyakran kiforratlan érdeklődési köre és nem megfelelő szorgalma miatt

évek óta gondunk az elfogadható eredmények elérése. Ezért a tanév során újra átgondoltuk az említett tantárgyak tananyagelosztását, ütemezését, módszertani kérdéseit, követelményrendszerét, az órákon és az órákon kívül alkalmazható motivációs és segítői lehetőségeket. Így például beszédművelésből koncentráltuk az elméleti anyagrészeket, az alsó tagozati oktatás igényeinek megfelelően módosítottuk gyakorlatrendszerünket és követelményeinket, a kisebb beszédhibákkal küzdők számára díjmentes logopédiai kurzust szerveztünk, a tantárgy iránt vonzódóknak pedig a szavalóversenyek és a versbarátok körének megszervezésével nyújtottunk segítséget a továbbfejlődéshez. Tanszékünk már a korábbi években is igyekezett segíteni a tanulmányi nehézségekkel küzdőknek, viszont az utóbbi évek tapasztalatai arról is meggyőztek bennünket, hogy éppen ilyen fontos a tanszékünk által gondozott tantárgyak iránt különös érdeklődést tanúsító hallgatók fejlődésének tudatos segítése, bevonásuk a tanszék által irányított szakkollégiumok, fakultatív tárgyak, diákkörök és egyéb órán kívüli tevékenységi formák munkájába. A tantervben "hivatásosan" is szereplő orosz szakkollégiumi képzés mellett tanszékünk - a KISZ-szervezettel és a Közművelődési Bizottsággal együttműködve - a következő órán kívüli tevékenységi formákat szervezte, irányította, segítette: irodalmi diákkör (felelős: Benczik Vilmos és Glatz Ferencné), nyelvészeti diákkör (dr. Adamik Tamásné), versbarátok köre (dr. Laczkó Ottóné), anyanyelvi tantárgypedagógiai munkacsoport (S. Kis Lajosné), orosz országismereti diákkör (Nyikulina Nagyezsda), kezdő és haladó fakultatív német (Kelemen Magdolna), kezdő és haladó angol (Nyikulina Nagyezsda).

Ennek a sokrétű tevékenységnek az eredményei megmutkoztak a főiskolai és az országos tudományos diákköri konferenciákon, a főiskolai ünnepségek műsorában és a tanszékünk által szervezett rendezvényeken is (a Magyar Nyelv Napja, az író-olvasó találkozók stb.).

Az említetteken kívül nevelőmunkánkban különös gondot fordítottunk az anyanyelvi kultúra ápolására, a szocialista életmód és gondolkodásmód fejlesztésére, a hallgatók körében ható kispolgári és egyéb, a szocializmustól idegen nézetek elleni küzdelemre, a tanár-hallgatói viszony szocialista jellegének erősítésére, az intellektuális és kulturális igénytelenség elleni harcra, főiskolánk és szaktárgyaink megszerettetésére. Ezt szolgálta - egyebek között - a rendszeres munkakapcsolat kiépítése a KISZ tanszéki összekötőivel, meghívásuk a tanszéki értekezletek egyes napirendi pontjainak tárgyalására.

Tanszékünk nemcsak figyelemmel kísérte az új általános és középiskolai tantervek kimunkálásának folyamatát, hanem többen (dr. Adamik Tamásné, S. Kis Lajosné, dr. Magyarfalvi Lajos, Pozsgay Imréné) részt vettek az új tantervek kidolgozásában, illetve bírálatában is. A tanév során - az OPI illetékes szakembereinek közreműködésével - mindkét munkacsoportunk szakmai továbbképzés keretében ismerkedett meg az új tantervek általános irányelveivel, felépítésével és a tanszék profiljába tartozó tantárgyak tanterveinek részleteivel is. S. Kis Lajosné tankönyvszerzőként is részt vett az új tantervek bevezetésével kapcsolatos munkálatokban.

A tanszék több oktatója (Deák Miklós, dr. Magyarfalvi Lajos, Pozsgay Imréné) tevékenykedett az OM Pedagógusképző

Osztálya mellett működő különféle szakbizottságokban. A korábbi évekhez hasonlóan kezdeményező szerepet játszottunk az orosz szakkollégiumi rendszer továbbfejlesztésében, így például tanszékünk dolgozta ki e képzési forma új programját, több oktatónk (Deák Miklós, Glatz Ferencné, dr. Magyarfalvi Lajos) kapcsolódott be az új jegyzetek kidolgozásába. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója tiszteletére 1977 áprilisában Szombathelyen, az orosz szakkollégiumi képzés időszerű kérdéseiről szervezett tudományos tanácskozáson tanszékünk oktatói a vitaindító referátum (dr. Magyarfalvi Lajos) mellett korreferátummal (Glatz Ferencné) is szerepeltek. A tanszék eredményesen tevékenykedett az orosz szakkollégisták leningrádi és odesszai intenzív nyelvtanfolyamainak előkészítésében is: a tanév folyamán a tanítóképző főiskolák öt kiutazó csoportjában főiskolánk több mint husz orosz szakkollégistája is helyet kapott.

Az előző tanévi munka önkritikus elemzéséből levont következtetések alapján igyekeztünk több és hatékonyabb segítséget nyújtani az esti tagozatokon folyó oktatómunkához. Ennek érdekében - felmenő rendszerrel - 1976 őszén megkezdtuk az esti tagozatos tanítóképző főiskolai hallgatók számára a tantárgyi tájékoztatók kidolgozását, amelyek a tananyag, a követelményrendszer, a kötelező- és ajánlott irodalom, valamint a félévi munkarend pontos meghatározásával megkönnyítették mind a hallgatók, mind az esti tagozaton oktató tanárok munkáját. Ezen túlmenően is javult a nappali és esti tagozaton dolgozó oktatók együttműködése. Az új gyakorlati képzési rendszerre történő eredményes áttérés érdekében bővítettük az együttműködési formákat a gyakorlóiskola és a gyakorlóóvoda nevelőivel is.

A tanszék káderfejlesztési tervével összhangban végezték oktatóink tudományos kutató tevékenységüket. A főiskola Tudományos Bizottságával együttműködve tanszékünk 1976 őszén tudományos felolvasó ülésen számolt be ilyen irányú tevékenységéről. Ennek keretében került sor dr. Adamik Tamásné, Benczik Vilmos, Deák Miklós, dr. Laczkó Ottóné és Pozsgay Imréné előadására. (A felolvasó ülés anyagát részletesebben lásd az évkönyv külön fejezetében!) Ugyancsak a káderfejlesztési tervnek megfelelően végezte el Kelemen Magdolna a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetem egyéves speciálkollégiumát.

A tanszék valamennyi oktatója részt vett különféle főiskolai szakmai, politikai, társadalmi stb. szervek munkájában: dr. Adamik Tamásné, Glatz Ferencné és dr. Magyarfalvi Lajos a Főiskolai Tanácsnak; S. Kis Lajosné, dr. Magyarfalvi Lajos és Pozsgay Imréné a főiskolai MSZMP-szervezet vezetőségének; Deák Miklós, Glatz Ferencné, Kelemen Magdolna, S. Kis Lajosné és dr. Laczkó Ottóné a Csoportvezető Tanárok Munkaközösségének; dr. Magyarfalvi Lajos és Pozsgay Imréné a Nevelési Bizottságnak; dr. Adamik Tamásné a Tudományos Bizottságnak; S. Kis Lajosné és dr. Laczkó Ottóné a Közművelődési Bizottságnak; Bognár Tas a Könyvtári Bizottságnak; S. Kis Lajosné a Diákjóléti Bizottságnak; Deák Miklós a Fegyelmi Bizottságnak; dr. Adamik Tamásné a főiskolai évkönyv szerkesztő bizottságának a tagja; Glatz Ferencné pedig a Tani-tani c. diáklap szerkesztő bizottságának tanárvezetője. A tanév során tanszékünk több oktatójának jelentek meg jegyzetei, tanulmányai, cikkei stb. (Felsorolásukat lásd az évkönyv különböző fejezetében!)

A tanév második felében tanszékünkre jelentős terven

felüli feladatok hárultak a főiskola továbbfejlesztésével - a speciális tagozat megszervezésével, a hallgatói létszám felemelésével, a megnövekedett létszám "beiskolázásával" - kapcsolatban.

Dr. Magyarfalvi Lajos
tanszékvezető főiskolai tanár

A publikációk jegyzéke

Dr. Adamik Tamásné

A szófaji átcsapás egy esete az osztják nyelv szigvai nyelv-járásában. = Nyelvtudományi Közlemények, 1975. 77. 155-161.p.

Havronyina: Russzkij jazik c. könyvének magyarra fordítása. Moszkva, 1976, Progressz.

Megjegyzések a kiejtés tanításához. = Magyar Nyelvőr, 1976. 100. 316-319.p.

"Mint az lángos harap" = Magyar Nyelvőr, 1976. 100. 499.p.

"Mosattat" = Magyar Nyelvőr, 1977. 101. 124-125.p.

Megjegyzések a participiumból alakult verbum finitumok mondattanához az északi osztjákban. = Nyelvtudományi Közlemények, 1976. 78. 353-358.p.

Az anyanyelvi oktatás korszerűsítéséért. Szerk.: Szépe György. Tankönyvkiadó. = Magyar Nyelvőr, 1977. 101. 76-84.p.

Kollektív munkában való részvétel:

Bibliographie der uralischen Sprachwissenschaft 1830-1970.
Band I. Ungarisch. Herausgegeben von Wolfgang Schlachter und
Gerhard Ganschow. Wilhelm Fink Verlag, München, 1976.
8 + XLVII + 1074 l.

Benczik Vilmos

Szerkesztések:

Arabok. (Irodalmi és politikai antológia.) Kozmosz Könyvek, 1976. 525 p.

Gabriel García Márquez: A bölömbikák éjszakája. (Válogatott elbeszélések.) Kozmosz Könyvek, 1977. 343 p.

Világ és Nyelv Évkönyve 1978. Magyar Eszperantó Szövetség, 1977. 240 p.

Ady Endre: La morto de la ĉielarko. ("A szivárvány halála" - Ady Endre versei és cikkei eszperantó nyelven.) Magyar Eszperantó Szövetség, 1977. 102 p.

Fordítások:

M. I. Barreno - M. T. Horta - M. Velho da Costa: Uj portugál levelek. = Nagyvilág, 1976. 6. sz. 845-859. p.

Kuba Kommunista Pártjának I. Kongresszusa. Kossuth Könyvkiadó, 1976. 235 p. (Társfordító: Lonkai Péterné.)

Julio Cortázar: Axolotl. (Novellafordítás.) - J. Cortázar: Nagyítás. Európa Könyvkiadó, 1977. 76-81. p.

Gabriel García Márquez: Isabel monológja, miközben az esőt nézi Macondóban. - G. García Márquez: A bölömbikák éjszakája. Kozmosz Könyvek, 1977. 13-23. p.

Gabriel García Márquez: Az eltűnt idő tengere. Uo. 172-200. p.

Gabriel García Márquez: A szenátor, a lány és a halál. Uo. 247-260. p.

Gabriel Garcia Márquez: Hihetetlen történet az ártatlan Eréndiráról és lelketlen nagyanyjáról. Uo. 260-335. p.

Daniel Sánchez Serrano: Spanyolország története. Galaktika 24. Kozmosz Könyvek, 1977. 3.p.

Luis Vigil: Sci-fi találkozók. Uo. 56-60.p.

Julian M. Lois: Szolipszizmus. Uo. 61-69.p.

Julian M. Lois: Antitestek. Uo. 70-77.p.

Eduardo Miller: Történetek más korokból. Uo. 95.p.

Jesús Brugos Larumbe: 232 °C. Uo. 96-98.p.

Fernando Pérez Fuenteamor: Az ötödik sötétség hajnalán. Uo. 99-100.p.

Juanjo Serto - Pepe Robles: Nyilvánosság. Galaktika 28. Kozmosz Könyvek, 1977. 120-122.p.

Cikkek, tanulmányok

Scienca fikcio kaj Esperanto. = Hungara Vivo, 1976. 2.sz. 4-5.p.

Sinteza verko. = Literatura Foiro (Milano), 1976. 37-38.sz. 5-7.p.

La vivoverko de Kalocsay estas nia rica, vivanta lingvo. = Esperanto (Rotterdam), 1976. 3.sz. 47-50.p.

A "három Mária" új portugál levelei. = Nagyvilág, 1976. 6.sz. 844.p.

Esperanta tradukarto. = Hungara Vivo, 1976. 6.sz. 1-4.p.

La prozo de Julio Baghy. = Hungara Vivo, 1977. 2.sz. 9-10.p.

Gabriel García Márquez. (Utószó) = G. García Márquez: A bölömbikák éjszakája. Kozmosz Könyvek, 1977. 335-343.p.

Ferenc Szilágyi. (Utószó) = F. Szilágyi: Koko krias jaml, Budapest, 1977. 189-197.p.

Kvaropo kaj la skota skolo. (Utószó) = W. Auld - J.S.

Dinwoodie - J.I. Francis - R.M. Rossetti: Kvaropo.,
Budapest, 1977. 227-247.p.

A sci-fi Spanyolországban. = Galaktika 24. Kozmosz Könyv-
vek, 1977. 54-55. Regény és jövő. Uo. 117-122.p.

Deák Miklós

Orosz nyelvtan és nyelvtani gyakorlatok. Tanárképző főiskolai
jegyzet. (Társszerzők: dr. Horgosi Ödön, dr. Magyarfalvi
Lajos, Mátrai László) Szerkesztette: dr. Magyarfalvi Lajos.
Tankönyvkiadó, Bp. 1977. 228 p.

Alaktan II. Tankönyvkiadó, Budapest, 1977. (111-861. sz. jegy-
zet)

Az óvónőképző intézeti hallgatók előkészítése az idennyelv-
oktatásra. Felsőoktatási Szemle, 1976. 5.sz.

Dr. Laczkó Ottóné: "Célunk a közművelődési szemlélet kiala-
kitása." = Módszertani Közlemények, 1975. 3.sz.

Az ifjúsági klub és a közművelődési munka. = Felsőoktatási
Szemle, 1975. 11.sz.

Dr. Magyarfalvi Lajos: Obucsenyije cstyenyiju pedagogicseszkoi
lityeraturi i szpeckursz po ruszszkomu jaziku v vengerszkih
ucsityelszkih insztyitutah - Mezsdunarodnij szimpozium "Jazik i
szpecialnoszty". = Baku, 1977. 224-225.p.

Orosz nyelvtan és nyelvtani gyakorlatok. Tanárképző főiskolai
jegyzet. (Társszerzők: dr. Horgosi Ödön, Deák Miklós,
Mátrai László) Szerkesztette: dr. Magyarfalvi Lajos. Tankönyv-
kiadó, Bp. 1977. 228 p.

TERMÉSZETTUDOMÁNYI TANSZÉK

Tanszékünk feladata a tanító- és az óvónőjelöltek matematikai, természettudományos és technikai tárgyainak oktatása.

1976 őszén indult meg főiskolánkon a technika szakkollégiumi képzés, amelynek hallgatói az alsó tagozat gyakorlati foglalkozás (1978 őszétől: technika) c. tantárgyának tanításához szerezhettek megfelelő elméleti és gyakorlati ismereteket. A szakkollégiumi csoportban 28 hallgató kezdte meg a tanulmányait. (A továbbiakban mintegy 50 hallgató választhatja ezt a szakkollégiumot.)

Munkatársainkra hárult és hárul a megfelelő munkatermek kialakítása, berendezése, a szükséges műszerek és felszerelések beszerzése. A tantervnek megfelelően

egy géptani,

egy fa-, papir- és műanyagmegmunkáló, továbbá

egy elektromos munkatermet alakítottunk ki.

(Az utóbbiban folynak az anyagvizsgálatok, illetve itt tartjuk a műszaki rajz óráit is.)

A technikát oktató munkatársaink - a Technika Szakbizottságban tevékenykedő dr. Németh Tibor főiskolai docens irányításával - az országban elsőként végezték el a fejlesztés aktuális feladatait. Főhatóságunk 1977 januárjában, majd 1977 májusában nálunk rendezte meg a szakkollégium tárgyait oktató főiskolai munkatársak országos értekezletét, megtekintették munkatermeinket, s megvitatták munkatársaink javaslatait.

A tanítóképzés új tanterve alapján a tanév második felében "Természetismeret" címmel új tantárgy oktatását kezdtük meg. A tárgy bevezetése régi problémát old meg. A középiskolai természettudományos tantárgyakra alapozva olyan ismereteket nyuj-

hatunk hallgatóinknak, amelyeknek birtokában eredményesebben tudnak megfelelni az általános iskola új tantervi követelményeinek. Az új tantárgy bevezetése a gyakorló általános iskola nevelőire is megnövekedett feladatokat ró. Hogy a gyakorlóiskola nevelői az új követelményeknek meg tudjanak felelni, a tárgy oktatói az 1977/78. tanév során konzultációs továbbképzést szerveznek számukra. A továbbképzés bevezető előadása 1977 májusában hangzott el.

A tantárgyi koncentráció (és a hallgatók tehermentesítése) érdekében több tanszékkal építettünk ki kapcsolatokat. A megbeszélések nyomán - a Testnevelési Tanszékkal közösen tett előterjesztésünk alapján - a testnevelés speciális kollégium hallgatói felmentést kaptak az egészségtan anatómia-fiziológia részének hallgatása alól, s ebből az anyagrészből csak a testnevelési anatómia keretében kollokáltak.

Hallgatóink nagy hányada felvételekor kevés érdeklődést mutat az általunk oktatott tárgyak iránt. Ezért fontos feladatunk az érdeklődés fokozása, tárgyaink megszerettetése. A III. éves hallgatók iskolai gyakorlatai és a zárótanítások azt mutatják, hogy ezen a területen jó eredményeket érünk el. A munkába lépő fiatalok már szívesen vállalják a matematika, a környezetismeret, a technika tanítását, a munkájukról érkező visszajelzések megnyugtatóak.

Munkatársaink közül többen vesznek részt az Oktatási Minisztérium Pedagógusképző Osztálya mellett működő szakbizottságok munkájában. Így Schottner Ede az Egészségtani Szakbizottság elnöke, Nábrádi István a Matematikai Szakbizottság tagja, Dr. Német Tibor a Technika Szakbizottság tagja.

A tantárgyi programok jóváhagyásra való előkészítése a szakbizottságok feladatkörébe tartozik. Az 1976/77. tanév során oktatóink az alábbi tantárgyak programját készítették elő szakbizottsági megvitatásra, illetve - átdolgozás után - minisztériumi jóváhagyásra: matematika (Nábrádi István), géptan, műszaki rajz és gépelemek (Dr. Németh Tibor), elektrotechnika (Orczán Zsolt).

Oktatóink az alább felsorolt konferenciákon vettek részt.

Lengyelné Szilágyi Ágnes

"OIRT Oktatási és Nevelési Konferencia" Eger, 1976. október

Kovács Zoltán

A Bolyai János Matematikai Társulat 1977. évi Vándorgyűlése, Veszprém, 1977. július

A Vándorgyűlésen elhangzott referátumának címe:

"Műhelybeszélgetés tankönyvügyben"

Kovács Zoltán - Lengyelné Szilágyi Ágnes - Nábrádi István

"A matematika-tanárképzés problémái" nemzetközi konferencia,

Pécs, 1977. augusztus

Referátumot tartott Kovács Zoltán "Mit teszünk, és mit tehetnénk a tanítóképzésben a matematikatanítás reformja érdekében?" címmel.

Lengyelné Szilágyi Ágnes az Iskolatelevízió "Mindenki iskolája"

című műsorsorozat keretében 12 matematikai tárgyú előadást tartott, s ezért nívódíjban részesült.

Nábrádi István

tanszékvezető főiskolai docens

A publikációk jegyzéke

Kovács Zoltán

Az órán kívüli matematikai foglalkozások vezetésére való felkészítés. = Matematika tantárgypedagógiai konferencia. Kaposvár, 1975. Budapest, 1975, OM Pedagógusképző Osztály kiadványa, 112-115.p.

Matematika az ideiglenes matematika-tanterv 3. osztályos anyagának tanulásához. Budapest, 1976, Tankönyvkiadó, 97 p.

A tankönyv ismertetése. = Kézikönyv az ideiglenes matematika-tanterv 3. osztályos anyagának tanításához II. kötet. Szerk. C. Neményi Eszter. Budapest, 1976, Tankönyvkiadó. 197-234.p.

Matematika az ideiglenes matematika-tanterv 4. osztályos anyagának tanulásához. Budapest, 1977, Tankönyvkiadó. 73 p.

Lengyelne Szilágyi Ágnes

A hallgatók felkészítése a "Topológia-geometria" című témakör tanítására. Matematika tantárgypedagógia konferencia Kaposvár, 1975. Budapest, 1975. OM Pedagógusképző Osztály kiadványa. 66-86.p.

Gál Mihály - Lengyelne Szilágyi Ágnes: Mindenki iskolája. (Olvasókönyv felnőtteknek) 7. osztály. Matematika: 299-362.p. Budapest, 1976. RTV - Minerva.

Gál Mihály - Lengyelne Szilágyi Ágnes: Mindenki iskolája. (Olvasókönyv felnőtteknek) 8. osztály. Matematika 235-314.p. Budapest, 1977. RTV - Minerva.

Felnőttoktatási Nevelők Fóruma, Budapest, 1977. január 11.

"A televízió szerepe, lehetőségei és felhasználási módja a felnőttoktatásban".

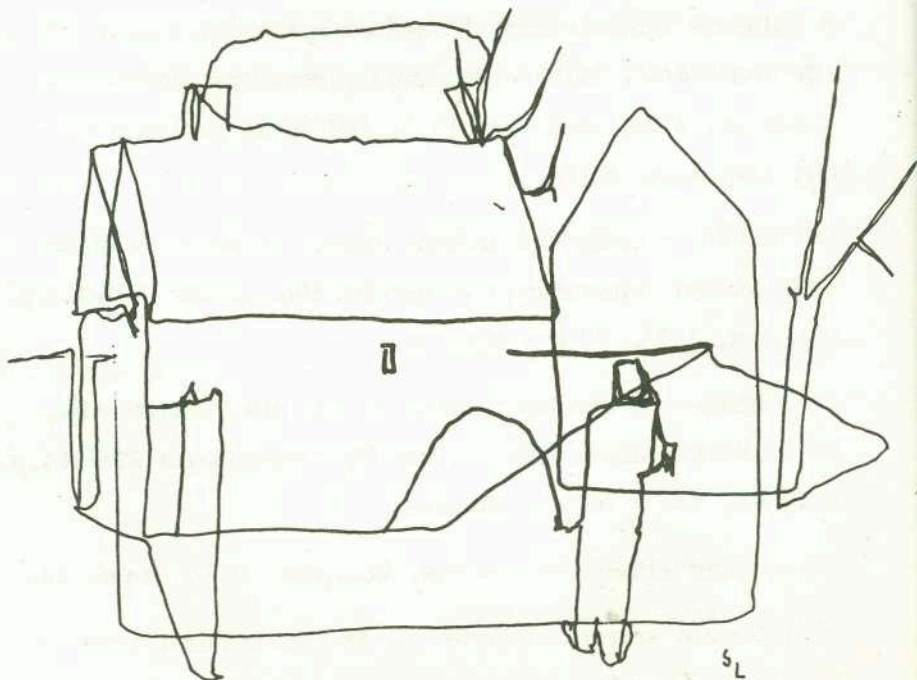
Dr. Németh Tibor

Dr. Németh Tibor - Détári Ferencné: A 8-10 éves koru tanulók zenei képességének és teljesítményének vizsgálati lehetőségei MAGNOCORR kollektív oktatógép segítségével. = Módszertani Közlemények, 1975. 3. sz. 139-142. p.

Bertényi József - dr. Németh Tibor - Szilágyi Béla (Szerkesztő: Somos János): Technika 237 p. Tankönyvkiadó, 1976. (J 11-835) Tanítóképző főiskolai jegyzet.

Orczán Zsolt

Bálint Balázs - dr. Biszterszky Elemér - Hollós János - Orczán Zsolt: Hajtásvezérlések logikus hibakeresése. Budapest, 1976. Munkaügyi Minisztérium Országos Továbbképzési Kutató Intézet, 1977.

Sánta László: Grafika

MŰVÉSZETI NEVELÉSI TANSZÉK

A Művészeti Nevelési Tanszék oktatói a tanító- és óvónő-képzős nappali tagozatos hallgatók zenei és képzőművészeti nevelésének feladatát látták el. Az oktató-nevelő munka a tanév folyamán az előírásoknak megfelelően kétféle tanterv alapján folyt. A III. évfolyamos hallgatók még a régi, az I. és a II. évesek a főiskolává válással egyidejűleg bevezetett új tanterv alapján tanultak. A harmadévesek közül már csak azok kaptak zenei és rajz-oktatást, akik a részükre meghirdetett speciálkollégium elvégzésére jelentkeztek. Létszámuk nem volt nagy, de az elért színvonal jónak mondható. Az első- és másodéveseket az új szakkollégiumi rendszer szerint oktattuk, külön ének-zenei és rajzi hallgatói csoportokban. A szakkollégiumi oktatási forma szervezeti sajátossága az, hogy a megelőző tantervvvel szemben a két szakterületet tantárgyakra bontva oktatjuk, így a zenei nevelésben hangképzés, karvezetés, ének, hangszerjáték tárgyakat, a képzőművészeti nevelésben rajzolás-festés, betűírás-kompozíció, ábrázoló geometria, népművészet tárgyakat tanítanak. A szervezeti változás tartalmi változást is hozott, így fő tevékenységünk az elmúlt tanévben az volt, hogy részletesen kidolgoztuk és a gyakorlatban kipróbáltuk az egyes tárgyak új tematikáját. E munka az oktatott területen belül oktatói specializálódást kívánt. Ezzel biztosítottuk az egyes tárgyak magasabb színvonalu oktatásához a kellő felkészülést.

A szakterületünkhöz tartozó ismeretek feldolgozása mellett hallgatóink érzelmi nevelését, izlésük, esztétikai érzékük fejlesztését, hivatástudatuk elmélyítését tekintettük fontos feladatunknak.

A szorosan vett oktatómunkán kívül hallgatóinkat bevon-
tuk a főiskola kulturális tevékenységébe. Az énekkarban folyó
művészi munka eredménye a főiskolai és a kerületi rendezvénye-
ken való színvonalas közreműködés, részvétel a Rádió Kórus-
pódium adásaiban (vezetője Timár Imre). Felkészítettük hallga-
tóinkat egyéni és kamarazenei számokkal való közreműködésre
(Gerenday Endre, Kerecsényi László). Szakkollégistáink hang-
szerjátékáról, karvezetői képességük fejlődéséről házi hangver-
senyünkön adtunk számot. Bábszakkörünk saját készítésű bábok-
kal és a főiskolán kívül tartott előadásokkal szép sikert ért el
(vezetője Poeszné Juhász Erika). Külföldön járt oktatóink zené-
vel és irodalommal illusztrált, vetítettképes előadásokat tartot-
tak Páris muzeumairól, Spanyolországról és a bulgáriai népmű-
vészetéről (Gerenday Endre, Nyergesné Rudolf Éva). A tanév
folyamán fakultatív furulyaszakkört (Csillagné dr. Gál Judit) és
társasének-diákkört működtettünk (Gerenday Endre).

Oktatóink részt vettek a főiskola különféle bizottságai-
nak munkájában (Szakszervezeti Bizottság, Könyvtári és Tudo-
mányos Bizottság, Közművelődési Bizottság, Diákjóléti Bizottság,
Fegyelmi Bizottság, Munkügyi Döntőbizottság), párt- és szak-
szervezeti bizalmi funkciókat láttak el.

Tanszéki kollektívánk rendszeresen részt vett a főisko-
la igazgatósága és a pártszervezet által szervezett politikai-
ideológiai konferenciákon, ketten szervezett esztétikai továbbkép-
zésbe kapcsolódtak be.

Számottevő oktatóink közéleti tevékenysége, főiskolán
kívüli munkája. Csillagné dr. Gál Judit a MTA Köznevelési Bi-
zottsága Zenepedagógiai Albizottságának tagja. Tanulmányt írt a

népiskolai énektanítás magyarországi történetéről 1865-1954-ig. Német nyelvű tanulmányt írt a Salzburgi Egyetem Tanárképző Intézetének felkérésére zenepszichológiai vizsgálatainak metodológiai kérdéseiről. Társszerzői megbízást kapott ének tantárgypedagógiai főiskolai jegyzet megírására. Gerenday Endre üzemi énekkarokat vezet. Kerecsényi László a Budapesti Kórus betanító karnagya. Társszerzői megbízást kapott ének tantárgypedagógiai főiskolai jegyzet megírására. Nyergesné Rudolf Éva INSEA-tag, cikkei jelentek meg a "Rajztanítás"-ban, szakmai előadásokat tartott a Fészek és a Fáklya Klubban. Kiállításokon szerepelt festményeivel. Poeszné Juhász Erika felkészítette hallgatóinkat a "C" kategóriájú bábszakkör-vezetői vizsgára. Mint a Képzőművészeti Alap tagja részt vett művésztelepi munkában, több kiállításon szerepelt képeivel, festményeivel. Rudolf Péter tanulmányt írt zenei nevelésünk korszerűsítéséről. Mint a Népművelési Intézet munkatársa zsűrizett a "Ki mit tud" megyei és városi döntőin, az Országos Diáknapok minősítő hangversenyén a zsűri elnöke volt. A KOTA Művészeti Bizottságának tagja. Sánta László a Képzőművészeti Alap tagja, grafikaival szerepelt az óbudai művészek első kollektív kiállításán és a Pataki István Művelődési Házban rendezett kiállításon. Timár Imre országosan ismert kórusvezető, több üzemi kórus vezetője. A KOTA Művészeti Bizottságának tagja, a Munkás Énekkari Bizottság művészeti vezetője.

Kerecsényi László
tanszékvezető főiskolai tanár

A publikációk jegyzéke, kiállítások

Rudolf Péter: A pávakörök első minősítéséről. = KOTA, 1976.
1. sz. 10-12. p.

Rudolf Péter: Megalakult a Nemzetiségi Munkacsoport. = KOTA,
1977. 8. sz. 18 p.

Nyergesné Rudolf Éva: INSEA* 75 Franciaország. Beszámoló
a Művészeti Nevelők Világkongresszusáról. = Rajztanítás,
1. sz. 4-9. p.

Nyergesné Rudolf Éva kiállításai

1975. október 13-20-ig

Pedagógus Képzőművészek Nyári Művésztelepeinek bemutató kiállítás

- Tűzvarázs (olaj)

1975. november 10-23-ig

II. Országos Pedagógus Képzőművészeti kiállítás, Budapest,
"Fáklya" klub

- Nosztalgia (olaj)

1976. január 31 - február 14-ig

Fővárosi Pedagógus Képzőművészek kiállítása, Pápa, Pedagógusok Művelődési Háza

- Erdei ciklámen (olaj)

- Nosztalgia (olaj)

1976. május 3-15-ig

A Magyar Állami Lektorátus által engedélyezett önálló tárlat,
Budapest, "Fáklya" klub

- 22 festmény

- 10 grafika

1976. július

Fővárosi Pedagógus Képzőművészek Nyári Művésztelepének bemutató kiállítása, Bázakerettye, Művelődési központ

- Üzbég aggszakáll (olaj)
- Tadzsik férfi portréja (olaj)

1976. november

Fővárosi Pedagógus Képzőművészek kiállítása, Zalaegerszeg, Városi Muzeum

- Tadzsik férfi portréja (olaj)

1977. június

Magyar Rajzpedagógusok Szövetségének (meghívásos) kamara kiállítása, Budapest, BM Központi KISZ-klub

- Kiváncsi önarckép (olaj)

1977. július

Fővárosi Pedagógus Képzőművészek Nyári Művésztelepének bemutató kiállítása Zalaegerszeg, Uttörő és Ifjusági Művelődési Ház

- Üzbég piacon (olaj)
- Árus a Louvre előtt (olaj)

1977. augusztus

Fővárosi Pedagógus Képzőművészek Nyári Művésztelepének bemutató kiállítása, Eger, Ho-Si-Minh Tanárképző Főiskola aulája

- Flamingóvirágok (olaj)
- Brugge-i utca (olaj)

Juhász Erika kiállításai

1975. augusztus 20-tól szeptember 7-ig

Nagymarosi Nyári Tárlat, Nagymaros, Művelődési Ház

- Nagymarosi pincék (olaj)

1975. augusztus 28-tól szeptember 30-ig

Mezőgazdaság a képzőművészetben c. országos kiállítás,
Budapest, Vajdahunyad vár

- Kőszegi piac (akvarell)

1975. október 3-30-ig

Sport a képzőművészetben, nemzetközi kiállítás, Barcelona

- Horgász (akvarell)

- Athéni vitorlások (akvarell)

- Sportoló feje (színes filctollrajz)

- Művészi torna I. és II. (golyóstollrajz)

1975. december 19-30-ig

A Magyar Rajzpedagógus Szövetség "Székely Bertalan" képző-
művész csoportjának kiállítása, Budapest, József Attila Műve-
lődési Ház

- A kőszegi városháza (olaj)

- Belső udvar Kőszegen (olaj)

- Nagymarosi pincék (olaj)

- Terrigali öböl (olaj)

1976. január 31-től február 9-ig

Budapesti Pedagógus Képzőművészek kiállítása, Pápa, Pedagó-
gusok Művelődési Háza

- Visegrád (olaj)

- Piac (olaj)

1976. március 6-20-ig

Egyéni kiállítás, Komárom, Csokonai Művelődési Központ

- 17 olajfestmény

- 12 akvarell

- 4 színes filctollrajz

- 4 fekete golyóstollrajz

Folyóiratokban megjelent reprodukciói:

- Téli utca. Egészségügyi dolgozó XX. évf. 2. sz. 7. p.
- Asszonyok. Pedagógusok Lapja XXXI. évf. 1-2. sz. 8. p.
- Ablaknál és Siratók. Köznevelés XXXI. évf. 17. sz. 14. p.
- Édesanyám. Budapesti Nevelő 1975. március

További kiállításai:

1976. április

Ovodáskorú gyermekek irodalmi animációs kiállítása, Budapest,
Petőfi Irodalmi Múzeum

- Egyszer egy királyfi c. bábdarab 3 bábja, 1 kellék

1976. szeptember

VII. Nagymarosi Nyári Tárlat

- Nyári este (olaj)

1977. május 7-től június 27-ig

Pedagógus Képzőművészek akvarell és guache kiállítása, Budapest,
Mezőgazdasági Múzeum

- Meredek utca (akvarell)
- Nagymaros (akvarell)

1977. június

Magyar Rajzpedagógusok Szövetsége "Székely Bertalan" Képző-
művész Csoportjának kiállítása, Budapest MB Központi Klub

- Veszprémi utca

1977. május

IV. Budapesti Bábjátékos Majális Kiállítás

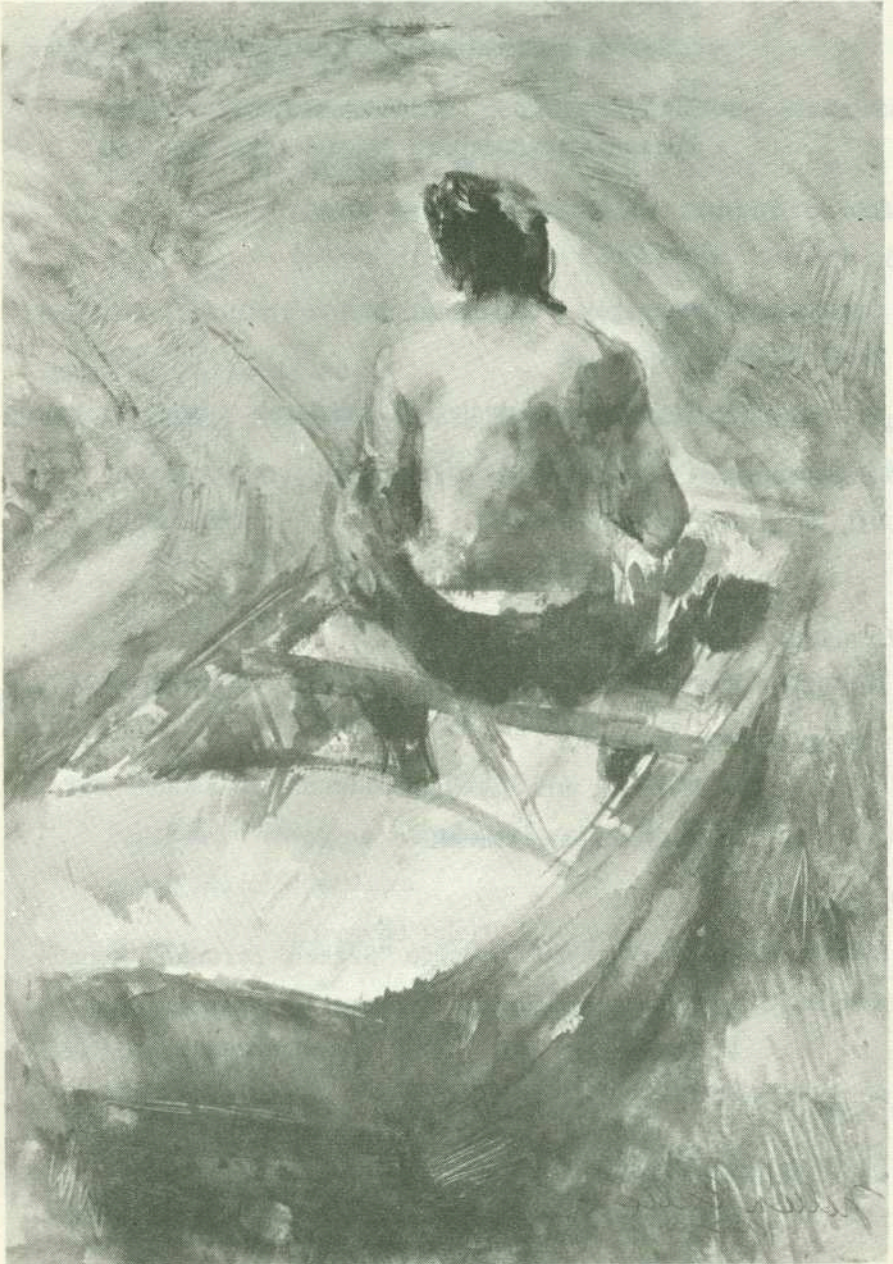
- Egyszer egy királyfi c. bábjáték bábjai és kellékei
(4 db)

1977. augusztus 20-tól szeptember 4-ig

VIII. Nagymarosi Nyári Tárlat

- Nagymarosi részlet (olaj)

Poeszné Juhász Erika: Horgász

TESTNEVELÉSI TANSZÉK

A Testnevelési Tanszék feladata: a tanítóképző főiskolák programjában meghatározott, a testneveléssel kapcsolatos feladatok maradéktalan ellátása. A társadalmi, valamint az oktatáspolitikai kívánságoknak megfelelő elképzelések a testnevelés oktató-nevelői feladatait több részfeladatra bontották, hogy eleget tudjon tenni a korszerű tanítóképzés céljainak, nevezetesen: a sokoldalúan képzett tanítók nevelésének, akik pedagógushivatással telítve képesek a felnövő nemzedék szocialista oktató-nevelő feladatainak ellátására és - a választási lehetőségeknek megfelelően - szakkollégiumi többletismereteik birtokában képesek választott szaktárgyaik átlagon felüli oktatására.

E céloknak és feladatoknak megfelelően a tanszék oktató-nevelő munkája a következő részterületekre oszlik:

1. Kötelező testnevelés (a nem szakkollégista hallgatók részére is)
2. Tantárgypedagógia (a nem szakkollégista hallgatók részére is)
3. Szakkollégiumi képzés (a testnevelés szakkollégiumot választott hallgatók részére)
4. Kötelező testnevelés az óvónői tagozatos hallgatók részére
5. Módszertani képzés az óvónői tagozatos hallgatók részére
6. Honvédelmi nevelés a főiskola valamennyi hallgatója részére
7. Tantárgypedagógia az esti tagozatos tanítói szakos hallgatók részére
8. Szakkollégiumi képzés az esti tagozatos tanítói szakos hallgatók részére
9. Módszertani képzés az esti tagozatos óvónői szakos hallgatók részére.

Elsődleges feladatainkon kívül az alábbi feladatokat oldjuk még meg:

1. A hallgatók egészséges életmódra nevelése terén a testnevelés és a sportok megszerettetése és aktív művelése. A tömegtestnevelés kereteiben sportversenyek, vetélkedők szervezése és vezetése. (Csoportok, évfolyamok közti tömegversenyek az objektív feltételek maximális kihasználásával: röplabda, torna, kosárlabda, atlétika, asztalitenisz, kispályás labdarugás, tollastenisz stb. sportágakban) Összevont sportnapok szervezése és vezetése a főiskola valamennyi dolgozójának bevonásával.
2. A minőségi sport külön feladatait a tanszék dolgozói a főiskola Sport Klubjában valósítják meg. Az SC jelenleg röplabda, torna, kosárlabda - aktívan működő - szakosztállyal rendelkezik. Tagjai részt vesznek az illetékes szövetségek versenyrendszerében, továbbá a főiskolák hagyományos versenyein, különféle kupaversenyeken.
3. Óvodás gyermektorna - munkacsoport keretében foglalkozunk azokkal a hallgatókkal, akik vonzódást éreznek a 3-6 éves korú gyermekek iránt.
4. A Magyar Testnevelési Főiskolával kötött szocialista szerződés értelmében foglalkozunk a TF-hallgatók alsó tagozatos gyakorlati képzésével, valamint az iskoláskor előtti speciális testneveléssel kapcsolatosan szervezett tanfolyamok vezetésével.

Széleskörű feladataink gyakorlatában a versenyzések meghatározó szerepet töltenek be. Eredményeink bár szerények, körülményeinknek megfelelően mégis említésre méltóak. Részletes beszámolóink a mellékletben található.

Szijj Zoltán
tanszékvezető főiskolai docens

A publikációk jegyzéke

Szijj Zoltán: Testnevelési munkaközösség a III. kerületben.

= Óvodai Testnevelés, 1976. 11-12.sz.

Peters - Szijj: Előbb szárazon, azután jégen. Sport. Bp., 1977.

Szaklektorálás:

Szijj Zoltán: Sportszervezési ismeretek. Munkaközösség,

OPI megbízás 1977.

Játékos gyermektorna. Dr. Krizsaneczne (Medicina, Bp., 1977.)

Grafikai munkák:

Szabó László: Vivás és oktatása. Medicina, Bp., 1976.

Dr. Csanádi Árpád: Labdarugás. Medicina, Corvina Bp., 1976-77.
(magyar, angol, orosz)

Szakközépiskolai munkafüzetek. Munkaközösség, OM Tankönyv-
kiadó Bp., 1977.

ESTI TAGOZAT, TANÍTÓI SZAK

A fővárosi pedagógushiány enyhítése, majd megszüntetése céljából átmenetileg létesített esti tagozat szervezését, irányítását a főiskola fontos közoktatáspolitikai feladatnak tekintette és tekintti ma is.

A főiskola esti tagozatának tanítói szakán az 1976/77. tanévben kezdtük meg a harmadik oktatási évet. 204 első, 110 másodéves hallgató fejezte be tanulmányait. 111 végzős hallgató kapott tanítói oklevelet. Az 1977 februárjában megtartott felvételi vizsgákon közel háromezrőzen nyertek felvételt a következő tanévre.

Az 1976/77. tanév céljainak megtervezésekor arra törekedtünk, hogy az összes tényező bevonásával használjunk fel minden lehetőséget a képzési forma eredményességének fokozására.

Tapasztalatainkat a következőkben összegezzük:

Az esti tagozatos oktatás elméleti alapjait a tanítóképzőben folyó oktató-nevelő munka, a pedagógiai gyakorlatban való alkalmazás lehetőségeit a képesítés nélküli pedagógusok iskolai munkája biztosítja. Az oktatás hatékonysága ezért nemcsak a főiskolai munka színvonalától, nemcsak a hallgatók összetételétől, hivatástudatától függ, hanem nagy mértékben befolyásolja a munkahelyen kapott segítő szándéku, hozzáértő szakmai irányítás és azok a munkakörülmények, amelyek között a pedagógusjelöltek tanulmányaikat folytatják. Ezt felismerve az 1976/77. tanévben jelentős erőfeszítéseket tettünk az oktató-nevelő munka színvonalának emelése érdekében, sokat foglalkoztunk hallga-

tóink problémáinak megismerésével, szorosabbá tettük kapcsolatainkat a fővárosi és a kerületi közoktatáspolitikai szervekkel is.

A főiskola nappali tagozatán 1975-ben, az esti tagozat tanítói szakán az 1976/77. tanévtől tértünk át a főiskolai rendszerű képzésre. A tanítói szak mellett e tanévben minden elsőéves hallgató kötelezően felvette a pedagógia szakkollégiumot és választhatott az orosz, ének, testnevelés, rajz és könyvtár szakok között. A főiskolai rendszerű oktatásra való áttérés fokozatosan történik.

Az 1976/77. oktatási év gondjai, problémái főleg az új rendszerű képzésre való áttérés körül sűrűsödtek. Új óra- és vizsgaterv kidolgozása vált szükségessé. Ennek készítésekor az alapozó tárgyak és a szaktárgyak arányának, az amugy is szűk időkeretnek a megtervezése ~~jelentett~~ nehéz feladatot. A közös tárgyak óraszámja alacsonyabb lett. Egyre világosabbá vált, hogy a rendelkezésre álló órákon egyaránt meg kell oldanunk a konzultáció, a rendszerezés, kiegészítő magyarázat, ellenőrzés feladatait. Háttérbe szorult az előadás, az anyag részletes kifejtése. Nagyobb szerepet kellett kapnia a hallgatók önálló munkájának, a tankönyvek, jegyzetek, szakirodalom tanulmányozásának.

Az 1976/77. tanévben az esti tagozat tanítói szakán 41 óraadó tanár látta el az órákat. Soraikban éppugy megtalálhatók a kiváló középiskolai tanárok, mint a kerületi és az országos szervek pedagógus dolgozói, vezetői. Hallgatóinkat így igen jól felkészült, az iskola, a közoktatásügy körülményeit ismerő pedagógus kollektíva oktatja, neveli. Az esti tagozat oktatói a tantárgyak ellátásához szükséges szakmai utmutatást, ellenőrzést

a nappali tagozat tanszékeitől kapták meg. A tanszékek és az oktatók között az eddiginél rendszeresebb kapcsolat alakult ki, mely az óraadók kiválasztásától kezdve kiterjedt a tantárgyi követelmények, módszerek megbeszélésére, az órák látogatására, a vizsgák meghallgatására. A tanszékek az esti tagozatos oktatók rendelkezésére bocsátották az általuk kidolgozott dokumentumgyűjteményeket, a tantárgyak tematikáját, követelményrendszerét, a kötelező irodalmi és a kollokviumi és szigorlati tételjegyzékét. Közös megbeszélés alapján ebből készültek a tanárok tanmenetei és a hallgatók kezébe adott tantárgyi tájékoztatók. Az elmúlt tanévben a különböző tantárgyakhoz 26 féle tájékoztató, illetve sokszorosított irodalom- és tételjegyzék készült. Folyamatosan foglalkoztunk az esti tagozaton folyó munka tartalmi problémáival és módszereivel. Kezd kialakulni az azonos tárgyat tanító tanárok együttműködése, melyet a tanszékekkel való kapcsolat mellett az eredményes munka egyik feltételének tartunk.

Félévi értekezletünkön a pedagógia és a pszichológia oktatásának tapasztalatait vitattuk meg a tanári jelentések és két felkért hozzászóló vitaindító szavai alapján. 1977 májusában az elméleti oktatás és a pedagógiai gyakorlat közti kapcsolat megteremtésének lehetőségeiről, a tantárgypedagógiák oktatóinak tapasztalatairól beszélgettünk a Fővárosi Pedagógiai Intézet alsó tagozati vezető szakfelügyelőjének jelenlétében. Ezek a tanácskozássok a rokon tárgyak tapasztalataink megismerését, az esti tagozatos oktatás követelményeinek, módszereinek kialakítását, tudatosítását segítették.

Az oktatás e tanévben a főiskola épületében folyt. Ez a körülmény tette lehetővé, hogy óraadó tanáraink megismerjék és

használatba vegyék a nappali tagozat által használt szemléltető-eszközöket, a kabinetek, a nyelvi laboratórium műszereit, használati tárgyait. Közös erőfeszítéseink eredményeként az oktató-nevelő munka tárgyi feltételeit biztosítottuk. Az oktatás nyugodt, szervezett rendben folyt. Azonban egész évben súlyos zavarokat okozott, és gátolta a rendszeres, tervszerű munkát a krónikus jegyzet-, tankönyvhiány és olyan olvasótermek, könyvtárak hiánya, amelyekben hallgatóink nagyobb időkiesés, utazgatás nélkül hozzájuthatnak a kijelölt szakirodalmi művekhez. Kivételnek számítottak azok a kerületek, mint pl. Csepel, amelyek gondoskodtak a tanulás e feltételének megteremtéséről.

Az esti tagozaton olyan képesítés nélküli nevelők képzése folyik, akiknek felvételét egy előkészítő tanfolyamon való megismerés és egy vagy több évi iskolai gyakorlati munka alapján az iskolák javasolják. Az első évfolyamokra magasabb százalékban kerültek be adminisztratív beosztásban, nem pedagógus munkakörben dolgozó iskolatitkárok, tanácsi stb. előadók. Felvételiüket jelenleg megszüntettük. Első évfolyamainkon viszonylag magasabb volt az osztálytanítói beosztásban dolgozók aránya. Ujabban főleg napközi otthoni nevelőként kezdik munkájukat, és tanulmányaikban való előrehaladásuk, eredményeik függvényeként később nyernek osztálytanítói beosztást. Munkakörülményeik, a munka melletti tanulás, az ismeretes pedagógushiány okozta helyzet nagyfokú hivatásszeretetet, helytállást követel tőlük. Az iskolák képesített pedagógusai, vezetői saját nehéz helyzetükben is segítik hallgatóinkat. Felelősi rendszert építettek ki. A párhuzamos osztályok tanítóin, az alsó tagozati munkaközösségeken kívül az iskolák igazgatói és a szakfelügyeleti szervek is rendszeresen foglalkoznak

a munka mellett tanulmányokat folytató pedagógusjelöltekkel.

Tudjuk, hogy az esti tagozatos képzés kényszerhelyzetben alkalmazott szükségmegoldás. De tudjuk azt is, hogy ez a tény egyáltalán nem menti fel oktatóinkat, hallgatóinkat és főiskolánk kollektíváját a teljes értékű munka végzésének kötelezettsége alól. Az 1976/77. tanévet mégis azzal a tudattal zártuk, hogy a budapesti közoktatásügy dolgozóival együtt lehetőségeink szerint mindent megtettünk azért, hogy az esti tagozaton tanulmányaikat folytató képesítés nélküli nevelők többségéből néhány év múlva jó pedagógus legyen.

Dr. Gál Györgyné
tagozatvezető

Rudolf Éva: Haarlem

ESTI TAGOZAT, ÓVÓNŐI SZAK

Az óvodák iránt megnövekedett igény megnövelte a képesítés nélküli óvónők amugy is nagy számát országsszerte. A fővárosban és Pest megyében ez a szám az országosnál magasabb, ezért ugrásszerűen megnövekedett az esti tagozat óvónői szakán tanulók létszáma. Tagozatunkon a fővárosban és Pest megyében dolgozó, képesítés nélküli óvónők képzése folyik.

A hallgatók létszámának növekedése szükségessé tette, hogy a képzés céljára alkalmas épületet keressen a főiskola vezetősége. 1977 februárjától a XIV. kerületben lévő Teleki Blanka Gimnázium adott otthont az esti tagozat óvónői szakának. Itt lehetővé vált a Főigazgatói Hivatal egy részlegének elhelyezése is. Ily módon a tagozat viszonylag önállóan működik, helyben intézzük a hallgatók tanulmányokkal kapcsolatos ügyeit. Az önálló ügyintézéshez hozzájárult az is, hogy a főiskolai Tanulmányi és vizsgaszabályzat módosításával a tagozatvezető intézkedési jogkört kapott a tanulmányi munkával kapcsolatosan. Növekedett az oktatók létszáma is: jelenleg 54 oktató dolgozik óraadóként a tagozaton. Többségük főállásban tudományos kutató, felsőoktatásban dolgozó oktató, középiskolai tanár. Megbízásukat a Főiskolai Tanács hagyja jóvá. Az évek folyamán kialakult az óraadó tanárok stabil gárdája, amely a tanszéki összekötőkkel szorosan együttműködve tervezi az azonos tárgyat oktatók munkáját. A Főiskolai Tanács határozataként a tagozaton folyó oktatómunka tartalmáért, színvonaláért az egyes tanszékek felelősek.

Az 1977 februárjában induló tanévtől kezdve módosult óra- és vizsgaterv szerint folyik az oktatás. Ezzel közelebb került a tagozat speciális óraterve a nappali, illetve a levelező óvónőképzés óra- és vizsgatervéhez.

Az óraterv változása a tantárgyak elrendezésében, az egyes tárgyak konzultációs időkeretében, a vizsgák félévenkénti elosztásában - a korábbi évekhez képest - egyenletesebb terhelést biztosít a hallgatóságnak.

A képzésnek ez a formája feltételezi a hallgatók folyamatos munkáját, a tananyag egyes részeiben való évközi elmélyülést, emellett hozzásegíti a hallgatókat az önálló feldolgozáshoz is. A rendelkezésre álló viszonylag alacsony óraszám az oktatás speciális módszereinek, eljárásainak kimunkálását kívánja meg. Ezen a téren még vannak tennivalóink.

Szabó Ferencné
tagozatvezető

AZ ISKOLAI ÉS ÓVODAI GYAKORLATOK

Iskolai gyakorlat

A pedagógusképző intézmények javított, átdolgozott, új kiadásu tantervében az iskolai és az óvodai gyakorlatok képzésének rendje megváltozott. A változással kapcsolatos rendelkezés 1976 májusában jelent meg, és támpontot adott a következő év képzési rendjének megtervezéséhez, megszervezéséhez. A tanítóképző főiskolán a változás lényege a következő:

1. A tanterv előírja a gyakorlati képzés időkereteit, a tanulmányok egész idejére három formában:
  - a/ A csoportos hospitálás az első időszakban történik a pszichológia, a pedagógia és a tantárgypedagógia tantárgyakhoz kapcsolva, azok óraszámának terhére.
  - b/ A csoportos iskolai gyakorlat ideje a III., a IV. és az V. félév.
  - c/ Az iskolai gyakorlat a IV. és az V. félévben egyéni beosztás alapján folyamatos kéthetes hospitálás. Ez idő alatt a hallgatók a főiskolai órákat nem látogatják.
2. Az egyéni hospitálás megszűnt, mert e forma nem volt elég hatékony. Ehelyett eredményesebbnek bizonyult a IV. és az V. félévben a kéthetes hospitálás, mely idő alatt a hallgatók különböző tantárgyakat tanítanak, részt vesznek az órán kívüli és az iskolán kívüli feladatok végzésében is.
3. A csoportos tanítási gyakorlatok óraszámuk csökkent, helyette a folyamatos tanítási gyakorlat időkerete nőtt. Ez kedvezőbb lehetőséget biztosított a tanítási folyamat megismerésére, és az abban való részvételre.

4. Az utolsó (VI.) félévben a hallgató iskolai gyakorlatát zárótanítással fejezi be. Külön zárótanítást tesz a közismereti tárgyakból és a választott szakkollégiumi tárgyból.
5. Leglényegesebb a változás a képzési csoportok vezetésében. A hallgatók csoportos és egyéni tanításait a szakvezető tanítók, tanárok önállóan vezetik. A főiskolai oktatók állandó csoportvezetői megbízatása megszűnt. Ugyanakkor fontos, hogy minden oktató tervszerűen látogassa az iskolai gyakorlatokat, egyrészt, hogy meggyőződhesen saját oktatómunkája eredményességéről, másrészt, hogy segítse a szakvezetők fejlődését, s az egységes követelményrendszer kialakulását.

A megváltozott feladatok és az iskolai gyakorlati csoportok számának növekedése tette szükségessé, hogy külső iskolákban tanítókat szakvezetéssel bizzunk meg. A Fővárosi Tanács VB Művelődésügyi Főosztályának egyetértésével az 1976/77. tanévtől még egy általános iskolában bízunk meg szakvezetéssel két nevelőt. Így a 8 gyakorlóiskolai tanulócsoporton kívül még 4 külső tanulócsoportban végezheték hallgatóink gyakorlataikat. (XI. kerület Aga u. Általános Iskola: 2 tanulócsoport; XI. kerület Bogdánfy u. Általános Iskola: 2 tanulócsoport)

Mind a gyakorlóiskolában, mind a külső iskolákban sok kezdő pedagógus volt e munkaterületen, ezért fokozott felkészítést, irányítást igényeltek. A főiskolai oktatók közül is többen csak az elmúlt évben kapcsolódtak be az iskolai gyakorlatok munkájába. A főiskolai oktatók és a gyakorlóiskolai szakvezetők munkakapcsolata jó. A vezetés szintjén elsődleges feladatnak tekintettük olyan szervezeti formák kialakítását, melyben minden résztvevő zavartalanul végezhetette munkáját. Ennek érdekében már a.

félévek kezdetére évfolyamonként elkészítettük a részletes kiképzési, hospitálási tervet, a bemutató tanítások összesített tervét, valamint az órán kívüli és az iskolán kívüli foglalkozások programját.

A tantervhez készült "A gyakorlati képzés módszertani útmutatója" c. anyag az iskolai gyakorlatok folyamatát helyesen mutatja be mindhárom évfolyamon. A lehetőségeken belül törekedünk az ebben foglaltak szerint - a helyi körülményekhez alkalmazkodva - eljárni. A kéthetes hospitálás (a képzés IV., V. félévében) növeli a hallgatók pedagógiai felkészítését, mert megismerik az iskolai életet, a pedagógus tevékenységét, közvetlenül vesznek részt az oktató-nevelő munkában. Az iskolai gyakorlatok szervezeti formái, követelményei fokozatosan növelik a hallgatók hivatástudatát, pedagógiai tevékenységük tudatosságát.

A főiskolai oktatók a változásokkal kapcsolatban jelezték, hogy a tanítási gyakorlatok során nem alakul ki köztük olyan munkakapcsolat, mint az előző években, nem tudják figyelemmel kísérni egy-egy tanítójelölt tanítói munkára való felkészülését. Nem látták biztosítottnak minden esetben az elmélet és a gyakorlat eredményes megvalósulását. Az észrevételek alapján a tanszékvezetőkkel, tantárgypedagógusokkal közösen az elmúlt év során arra törekedtünk, hogy minél több továbbképzési formát találjunk, illetve hogy e változások zavartalanná tegyék az iskolai gyakorlatok munkáját. A főiskolai oktatók fokozták a gyakorlóiskolai osztályokban az óralátogatásokat. Továbbképzést szerveztek természetismeret, anyanyelvi és környezetismereti tantárgypedagógiából és az új tantervvel kapcsolatos tudnivalókról.

Az 1976/77. tanév egyben a szakkollégiumok iskolai gya-

korlatának előkészítési éve is volt. Biztosítani kellett a szaktanárok, szakvezetők felkészítését a szakkollégiumi iskolai gyakorlatok vezetésére.

A megnövekedett létszám és a megnövekedett bemutató tanítások miatt sürgetővé vált a zártláncu televíziós rendszer kiépítése. Az 1976/77. tanév közepére el is készült, s a II. félév bemutató tanításait szolgálta sikeresen. E rendszer csökkentette a gyakorlóiskolai bemutató tanítások számát. A bemutatóról készült filmrészleteket a továbbiakban a tantárgypedagógia oktatásához is alkalmazni lehet.

Óvodai gyakorlat

Az óvodai gyakorlatokban is történtek változások, melyeket az 1976/77. tanévben már figyelembe vettünk, s ennek megfelelően szerveztük a munkát. Hasonlóképpen az iskolai gyakorlatokhoz, a változás lényege az, hogy a csoportvezető óvónők szakvezetői megbízatása fokozott felelősséget ró az óvónőkre, s szorosabb munkakapcsolatot igényel a főiskolai oktatókkal. E feladatok sikeres teljesítése érdekében, hasonlóan az iskolai gyakorlatok munkájának szervezéséhez, törekedtünk mind több alkalmat találni az elmélet és a gyakorlat kapcsolatának erősítésére.

A főiskolai oktatók körében meglepedésre talált az a változás, hogy már az első félévben is végeznek a hallgatók óvodai gyakorlatot. Az óvodai gyakorlatok megváltozott rendjéhez újabb utmutató nem készült, de az előző - a változások figyelembevételével - felhasználható.

Halas Józsefné
főigazgató-helyettes

A GYAKORLOISKOLA

A tantestület létszáma 16 fő. A gyakorlóiskolában 8 osztálytanító, 3 napköziotthon-vezető, 3 szaktanár és 1 igazgató dolgozik.

A nevelőtestület három területen végezte munkáját. Az oktató-nevelő munka eredményességének biztosítása volt a fő feladat. Második terület a hallgatók képzése, az iskolai gyakorlatok óráinak színvonalas biztosítása. Harmadik terület kapcsolatok kiépítése és fejlesztése a testvérintézetekkel, a XII. ker. Tanács V.B. Művelődési Osztályával. A feladatok megoldása biztosította a széles látókört, a problémák sokoldalú megoldásának lehetőségét. segítette a nevelők mindenoldali szakmai fejlődését.

1977. február hónaptól zártláncu televíziórendszer működik, melynek felhasználása emelte a bemutató tanítások eredményességét és hatásfokát. Öt bemutató óra tapasztalata alapján megállapítható, hogy a tervezés és a tanítások levezetése számtalan, eddig nem ismert gondot, problémát hozott a felszínre, amelyeknek megoldása sikeresebbé teszi munkánkat.

Tapasztalatcsere megbeszéléseken és bemutató foglalkozásokon több érdeklődőt láttunk vendégül. Külföldi és hazai látogatóink elismeréssel szóltak az itt folyó munka sokszínűségéről és eredményességéről.

A tanév második felében megkezdjük a felkészülést az új tantervvel kapcsolatos tudnivalók megismerésére. A szakanyag az 1977/78-as tanévben kerül a nevelők kezébe. Ekkor indul meg a továbbképzés is.

A főiskola oktatóival való kapcsolatunknak új formái alakultak ki ebben a tanévben. A közös munka megszervezésével készülünk az új tanterv eredményes megvalósítására.

Dr. Jáki Lászlóné
a gyakorlóiskola igazgatója

A publikációk jegyzéke

Détári Ferencné - dr. Németh Tibor: A 8-10 éves korú tanulók zenei képességének és teljesítményének vizsgálati lehetőségei MAGNOCORR kollektív oktatógép segítségével.
= Módszertani Közlemények, 1975. 3. sz.

Dr. Jáki Lászlóné:

Matematikaország határán c. könyv - szerzője Gaál Éva -
lektorálása. Tankönyvkiadó, 1976.

A GYAKORLÓÓVODA

A Budapesti Tanítóképző Főiskola Gyakorlóóvodája 1975. augusztus 1-én kezdte meg működését. Az óvodának beiskolázási körzete van, a felvétel a többi tanácsi óvodához hasonlóan történik. A gyakorlóóvodát a Tanítóképző Főiskola üzemelteti. Tárgyi feltételei jók, az óvoda környékének kiépítése is folyamatban van. Személyi ellátottsága már az 1976/77. tanévben sem volt kielégítő. Két óvónő anyasági szabadságon van, helyettesítésükre végzős hallgatókat vagy nyugdíjas óvónőket alkalmaztunk.

Az óvoda 4 gyermekcsoportban végzi munkáját, emellett az óvónőképzős hallgatók gyakorlati kiképzését is biztosítja. A nyolc óvónő közül hatnak felsőfoku végzettsége van, 4 óvónő főiskolán, illetve egyetemen tanul tovább.

Az óvoda a Főiskolai Tanács által jóváhagyott Szervezeti- és Működési Szabályzat szerint végzi feladatát. Az óvónők részt vesznek a kerületi szakmai továbbképzéseken, vezetői értekezleteken is. A gyakorlóóvoda testülete az iskolai előkészítő munkát tervszerűen végzi. Jó kapcsolatot építettek ki a gyakorlóiskola 1. osztályos tanítóival. Tanítási órákat, óvodai foglalkozásokat kölcsönösen látogattak. Az óvoda munkatervét az Óvodai Programban megjelöltek és a főiskola munkatervében foglaltak alapján készíti el. Az óvónők rendszeresen részt vesznek a főiskola által szervezett párt- és szakszervezeti összejöveteleken. Továbbképzésüket a főiskola oktatói tervszerűen irányítja.

Az óvoda életének kialakításában gondot okoz az anyasági szabadság miatti távolmaradás, illetve a helyettesítés. A főis-

kola vezetőségének segítségével azonban sikerült e feladatot úgy megvalósítani, hogy az oktató-nevelő munkában, valamint a gyakorlati képzésben probléma nem volt.

Halas Józsefné
főigazgató-helyettes

A FŐISKOLA KÖNYVTÁRA

Főiskolánk könyvtára az 1976-1977-es esztendőben felszámolta a már évek óta gondot jelentő alapvető hiányokat, rendezte az állomány nyilvántartását, elkészítette az alapeleltárt. E munka elvégzése alapja és feltétele annak, hogy a könyvtár megkezdhesse funkciójának betöltését: az oktató-nevelő munka, valamint a kutató-fejlesztő tevékenység könyvtári eszközökkel való támogatását.

Az alapeleltár elkészítése lehetővé tette azt is, hogy a következő időszakban a könyvtár munkatársai kiépíthessék a katalógushálózatot, megteremthessék a mai könyvtárral szemben támasztott igényekhez a feltételeket, és a könyvtár az említett oktató-nevelő és kutató munkához megfelelő műhellyé váljon.

Az 1976/77-es tanévben a Könyvtári Bizottság tevékenységét is meghatározta a könyvtár feldolgozó munkája. A bizottsági megbeszélések témái a könyvtár állapotára, munkarendjére, a feldolgozó munka menetének ismertetésére szoritkoztak.

Esetenként nyílt csak lehetőség a könyvtári szolgáltatások, a gyűjtőkörhöz alkalmazkodó állománygyarapítás tapasztalatainak a Könyvtári Bizottság előtt való megvitatására.

A Bizottság összeforrottságát, jó kollektív munkáját igazolja, hogy a Bizottság tagjai a megbeszéléseken aktívan vesznek részt, informálódnak és informálnak, ezzel is hatékonyan segítve a könyvtár munkáját.

A könyvtár állományának alakulása 1976/77-ben

Az 1977. október 31-én befejezett vagyonszámlázó leltározás során állományba vettünk 33.740 kötet könyvet 819.684,20 Ft

értékben. Kivontunk az állományból 9.329 db könyvet 93.973 Ft értékben. A feldolgozó és selejtezési munkák jelentős részét az 1976/1977-es évben végeztük el, az állomány folyamatos, új könyvekkel történő gyarapítása mellett.

Gyarapodás: (Ujonnan vásárolt könyvek)

Év	db	Ft
1976	1.946	55.206,30
1977	2.752	69.000,--
Összesen:	4.698	124.206,30

Könyvtárunk állománya 1977. december 31-én 36.492 kötet könyv volt 838.785,70 Ft értékben.

A vagyonmegállapító leltározás selejtezési munkálatai során és az új könyvek vásárlásakor egyaránt különös figyelmet fordítottunk az állomány összetételének alakulására, hogy a különböző tudományok szakkönyvei az igényeknek megfelelően és arányosan szerepeljenek.

E szerint az állomány tartalmi megoszlása 1977. december 31-én a következő:

Marx, Engels, Lenin művei	525	Művészeti	2.625
Társadalomtudomány	17.656	Irodalomtudomány	1.240
Nyelvtudomány	1.046	Földrajz	365
Természettudomány	953	Általános művek	760
Orvostudomány	201	Szépirodalom	3.839
Technika	429	Gyermekkönyvek	4.544
Mezőgazdasági	69		

Állományunkból 2.963 db könyv 1945 előtt gyűjtött anyag, 165 db muzeális értékű mű.

A társadalomtudományi műveken belül a pedagógiai szakirodalom 14.134 db. Véleményünk szerint az állomány tartalmi megoszlása megfelelő. Célszerű, hogy az állomány jelentős része a pedagógiai szakirodalomból tevődik össze, hiszen ezeket a könyveket minden hallgató és tanár forgatja. E szakanyag sokasága is igazolja, hogy könyvtárunk pedagógiai szakkönyvtár.

A könyvtár látogatottsága

Az elmúlt két esztendőben megnőtt könyvtárunk napi forgalma. A könyvtár rendjének megteremtése (a kért könyvek gyorsan megtalálhatóak) és a megnövekedett hallgatói létszám érezhető.

Forgalmunkat a következő táblázat illusztrálja:

Év	Kölcsönzők	Kölcsönzött kötet	Olvasótermi látogatók	Olvasótermi kölcs.kötet
1976	3.757	10.757	8.273	7.548
1977	4.549	13.530	11.444	11.434
Összesen:	8.297	24.287	19.717	18.972

1976-1977-ben 28.014 látogatója volt könyvtárunknak.

Az olvasótermi látogatók által használt könyvek száma azért alacsonyabb a látogatók számánál, mert hallgatóink és tanáraink esetenként csak a napilapokat, ill. a kurrens folyóiratokat (a tárgyévi bekötetlen) használják.

Az olvasóterem ugrásszerű látogatottsága a megnövekedett hallgatói létszámmal és a meghosszabbított nyitvatartási idővel magyarázható. (Reggel 8 órától du. 18 óráig vehetik hallgatóink igénybe a 36 férőhelyes olvasótermet.)

A könyvtárnak 1976-ban 539, 1977-ben 679 beiratkozott olvasója volt.

Olvasószolgálat, tájékoztató munka

A feldolgozó munka gyorsított üteme gátja volt a tájékoztató munka fejlődésének. Az elmúlt két esztendőben csak korlátozott mértékben tudtunk irodalomkutatással foglalkozni.

Segítséget nyújtottunk a hallgatóknak a szakdolgozatok írásához, a szemináriumi foglalkozásokra és a vizsgákra való felkészülésekhez. Az olvasóteremben egésznapos tájékoztató szolgálatot tartottunk.

Megnövekedett a könyvtárközi kölcsönzés is. 1976-ban kértünk belföldről 8, külföldről 38 kötetet, küldtünk belföldre 5 kötetet. 1977-ben kértünk belföldről 10, külföldről 69 kötetet, küldtünk 16 kötet könyvet. A könyvtárközi kölcsönzést a Nyelvi Tanszék, a Marxizmus-Leninizmus Tanszék, és a Neveléstudományi Tanszék igényelte.

A könyvkölcsönzésben bevezettük az un. két kártyás kölcsönzési rendszert.

A főiskola könyvtárába 138 féle folyóirat jár 225 példányban. Növekszik az idegen nyelvű folyóiratok iránti érdeklődés.

A folyóiratok közül a pedagógiai szakfolyóiratokat vásároljuk magasabb példányszámban, hogy mindenki kezébe vehesse őket: Pl. a Köznevelés, a Tanító, a Pedagógiai Szemle 7, a Magyar Pedagógia 4 példányban jár. Folyamatosan fejlesztjük és üzemeltetjük a Kisdobos könyvtárat.

A jelentős évfordulók méltó megünnepléséhez az emeleti tárlókban kiállításokkal járultunk hozzá (pl.: a Rákóczi, az Ady évforduló, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója).

Fleckenstein Sándorné
könyvtárvezető

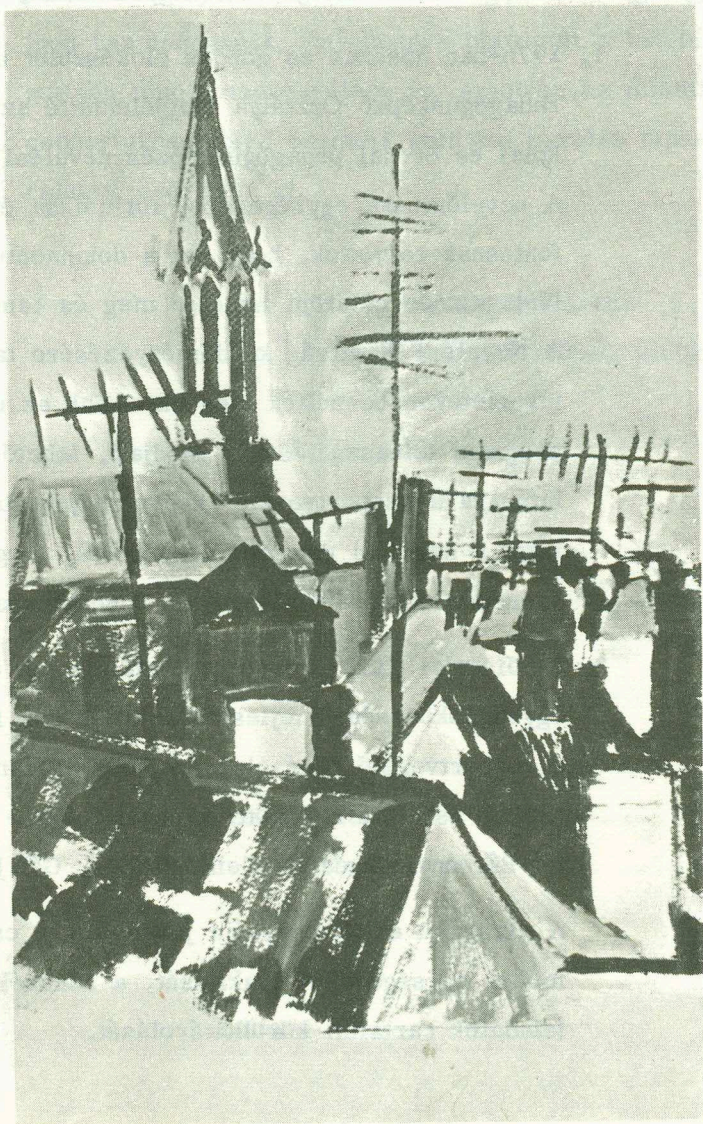

A publikációk jegyzéke:

Fleckenstein Sándorné

Reformkori magyar nyelvű ábécéskönyvek. = Magyar Pedagógia, 1976/4.

Zsolnai József: Bevezetés a pedagógiai szakirodalmi alkotómunka technikájába. = Magyar Pedagógia, 1976/1-2. (könyvismertetés)

Krassói Erna: Sopron

A FŐISKOLAI BIZOTTSÁGOK MUNKÁJA

NEVELÉSI BIZOTTSÁG

Eddig bevált módszereinkhez híven az elmúlt tanévben is egy-egy fontos problémára irányítottuk figyelmünket.

1. 1976-ban hosszas és gondos előkészület után az OM Pedagógusképző Osztálya megjelentette az általános iskolai és óvodai pedagógusképzés nevelési programját. A nevelőmunka egységesebbé formálása érdekében fontosnak tartottuk, hogy ezt a dokumentumot főiskolánk minden oktatója ismerje meg és tanulmányozza. A Nevelési Bizottság kezdeményezésére tanszéki értekezleteken beszéltek meg oktatóink az új nevelési program felhasználásának módjait, lehetőségeit. Javaslatainkra a csoportvezető tanárok tájékoztatták csoportjukat a nevelési program lényegéről, megbeszélték szerepét, használhatóságát az önnevelésben.
2. A főiskolai KISZ-szervezet, valamint az oktatói kar együttműködésének fejlesztése érdekében foglalkoztunk a csoportvezető tanárok és a KISZ, valamint a tanszékek és a KISZ közötti kapcsolatokkal. A vizsgálatot Bársony Magda és Csillagné Dr. Gál Judit végezte. A vizsgálat eredményeként javasoltuk a csoportvezetői munka egységesebbé alakítását, a tanszéki összekötői feladatok tartalmi körülhatárolását.

3. Régi, ámde egyre inkább megvalósuló törekvésünk, hogy a Csoportvezető Tanárok Munkaközösségével szoros együttműködésben oldjuk meg feladatainkat. A közös akció eredménye az az I. évesek gyors felmérését szolgáló teszt, amelyet a két bizottság a KISZ-szel karöltve dolgozott ki. A munkában dr. Bollók Jánosné és Gyóni Lajosné NB-i tagok vettek részt. Igen tanulságosnak, hasznosnak bizonyult a két bizottság munkamegbeszélése is, amelyen az állami csoportokban folyó eszmei-politikai nevelés tapasztalatait cseréltük ki.

Pozsgay Imréné

a Nevelési Bizottság elnöke

TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁG

A Tudományos Bizottság feladatait a "Tudománypolitikai irányelvek" által megjelölt területeken látta el. Behatóan tanulmányoztuk az 1/1975/A. K. 4./ MTA -OM együttes utasítása értelmében készült tudományos kutatási tervet s annak az 1977-től 1980-ig terjedő időszakra előírányzott részfeladatait. A főiskola jellegének megfelelően főként pedagógiai, pedagógiai-pszichológiai és tantárgypedagógiai témák kutatására vállalkoztak oktatóink, ezeken kívül néhány tanárunk érdeklődésének és előbbi munkásságának megfelelő egyéb témákat is kutat.

Főiskolánk bázistémája évek óta a tanítói személyiség kutatása. Az előzetes alkalmassági vizsgálatokkal felvett tanítóképzős hallgatók beható személyiségvizsgálatát végezte el a téma felelős tanára, Ungárné dr. Komoly Judit tanszékvezető főiskolai tanár.

A bázistémán kívül oktatóink vizsgálják a tanulás megtaníthatóságának lehetőségeit, a társadalmi értékattitűdöket és a logikai műveletek mikrostrukturáját a pedagógiai, pszichológiai jellegű témákban.

Oktatóink közül többen foglalkoztak a jelenlegi tanítóképzős tanterv módosításának kérdéseivel. A logika, a matematika és a technika tárgyak tantervének kialakítását és részben a vonatkozó tankönyvek, jegyzetek, alsó tagozati munkafüzetek és tankönyvek elkészítését végzik.

A tudományszervezés munkálatai több szakaszban folytak, ezek során egyes témák átalakultak, illetve más, nagyobb egységekbe illeszkedtek. A jelenlegi koordinálási rendszer lehetőségét ad minden, már tapasztalt és kezdő kutatónak is arra,

hogy országos szinten tapasztalatcserét folytathasson a rokon témákban kutatókkal.

A Tudományos Bizottság feladatának tekintette a bölcsész-doktori disszertációjukon dolgozó oktatók támogatását is. Az elmúlt tanévben két, már elkészült disszertáció megvédésére került sor: Dr. Laczkó Ottóné: "Jászberény könyv-, könyvtári és olvasási kulturájának története 1867-től 1953-ig" címen írt disszertációját "summa cum laude" eredménnyel fogadták el. Dr. Vigh Gyula: "Felelősség és kockázat" címen elfogadott disszertációja hamarosan publikálásra kerül.

Hagyományá vált főiskolánkon, hogy minden évben valamelyik tanszékünk helyi tudományos felolvasó ülésen számol be a tanszék tudományos munkásságáról. Az 1976/77-es tanévben a Nyelvi és Irodalmi Tanszék tartott felolvasó ülést 1976. november 26-án.

Az előadások megmutatták a tanszék dolgozóinak sokoldalú érdeklődését, elmélyedt és rendszeres vizsgálatait.

Szorgalmazta a Tudományos Bizottság a külföldi kapcsolatok kiépítését és továbbfejlesztését is. A szocialista országok több intézményével állunk tudományos, levelező kapcsolatban. Az oktatók külföldi utazásai, amelyeket a bizottság támogatott, személyes, sőt baráti viszonyra mélyítették a hivatalos kapcsolatokat.

A Tudományos Bizottság gondjai között jelentős helyet foglal el a tudományos diákkörök szervezése és az ifjúság tehetséges tagjainak a bevezetése a kutatómunkába. Régebbi években a Pedagógusjelöltek Országos Találkozója (PJOT) adott alkalmat a tudományos, művészeti és sportteljesítmények országos sereg-

szemlájére. Ezeken a rendezvényeken ifjúságunk szép sikerrel vett részt. Minőségileg más követelményeket jelentett az Országos Tudományos Diákköri Konferenciákon való szereplés. Ebben a tanévben a XIII. OTDK lebonyolítása folyt, amely sok nehézség elé állította a bizottságot. A házi konferencián 14 dolgozatot mutattak be hallgatóink két szekcióban, közülük öt dolgozatot továbbítani tudtunk; ezek sikeresen szerepeltek. Kettőt különdíjban részesítettek, négy dolgozatot pedig házi díjazásban részesítettünk.

A Tudományos Bizottság feladatai a jövőben tovább növekednek. Szükséges mind a kutatók munkájának továbbfejlesztése, mind pedig a hallgatói tudományos aktivitás növelése. Pályázatok kiírása, a hallgatók fokozott bevonása a kutatásokba elevenebbé teheti a főiskola tudományos életét.

Gáspárné dr. Zauner Éva
a Tudományos Bizottság elnöke

KÖZMŰVELŐDÉSI BIZOTTSÁG

Bizottságunk a munkaterv elkészítéséhez figyelembe vette az OM 104/1976. M.K.1./ utasítását, amely szabályozta a közművelődési tevékenységet.

Különös figyelmet fordítottunk hallgatóinknak a közművelődési munkára való felkészítésére. A munkatervben kiemelt feladatként jelöltük meg hallgatóink marxista-leninista világnézetének formálását, melyet a művelődési tevékenység fontos színterein, a különböző klubokban, művészeti csoportokban, szakkörökben sokféle formában és módon kívántunk realizálni.

A Közművelődési Bizottság irányításával működött a KÖRKÉP c. tudományos, művészeti és politikai diákkör (vezető: Donáth Péter), ahol hallgatóink politikai tájékozottságának fokozása volt a fő feladat.

A Bánki Donát Gépipari és Műszaki Főiskola, valamint a Budapesti Tanítóképző Főiskola közös klubja, a Rudas Klub is hasonló feladatokat oldott meg politikai céljainak megfelelően.

Néhány klubfoglalkozás tárgya: A fal mögött Kína (október 8.), Hazafiság (Dr. Polgár Tibor előadása, november 29.), Politikai vetélkedő, amelynek témája a NOSZF és a Szovjetunió volt (november 8.).

A Nyelvi és Irodalmi Tanszék közreműködésével különböző diákkörök alakultak, amelyekben az anyanyelvi műveltség ápolása, hallgatóink előadói és alkotói készségének fejlesztése került előtérbe. A Versbarátok Körének tagjai a mai magyar költőket, ill. a világirodalom jelentősebb lírikusait ismerték meg. (Néhány példa a foglalkozások anyagából: Nagy László: Tűz, Garai Gábor: Új kor nyitása, Heltai Jenő: Szabadság stb.). A diákkör vezetője dr. Laczkó Ottóné volt. Hasonló célkitűzésekkel működött az irodalmi diákkör is, Glatz Ferencné és Benczik Vilmos vezetésével.

Sikerült megrendezni az író-olvasó találkozót Lázár Ervin közreműködésével. Részt vettek hallgatóink a Gárdonyi Géza prózamondó versenyen. Az orosz nyelvi szakkollégisták érdekes utibeszámolót tartottak két alkalommal a november 7-i, ill. az április 4-i ünnepségekhez kapcsolódóan. A Magyar Nyelv Napjának megrendezésére április hónapban került sor.

A Gyermekjátékszin c. diákkör megszervezésével (Mezei Éva rendező külső munkatárs vezetésével) és eredményes foglalkozásaival hallgatóink a közéleti tevékenység bizonyos fokú aktivistáivá váltak, megismerkedtek az általános iskola kulturális életével, kisdobos- és uttörőrendezvények szervezésével és lebonyolításával.

A Művészeti Nevelési Tanszék gondozásában hallgatóink felkészültek a főiskolai ünnepélyeken való sikeres közreműködésre az ének, zene, ill. énekkari számokban. A zenei kultúra fejlesztése érdekében jól működött a Társas Énekkör. Előadássorozatot rendeztünk (öt alkalommal) a XX. század zenéje címmel. A Rudas Klubbal karöltve zenei estet rendeztünk Szelecsényi Norbert zongoraművész közreműködésével.

A pedagógiai, ill. politikai tárgyú filmek szervezett látogatásai és az azt követő viták is hatékony formái voltak a világnézet-nevelésnek. (Pl. Ötödik pecsét (magyar), Elszakadás (amerikai), Conrac (amerikai) stb.)

E fontos szervező munkának eredményes irányítója volt Kálnai Gáborné, a Neveléstudományi Tanszék tagja. A színház- és hangversenylátogatás jelentős. Jó összekötő hálózat létesült a színházakkal és a Filharmóniával. E munka felelőse Torda Miklósné.

A Közművelődési Bizottság munkaprogramját folyamatosan egyeztetette a főiskolai KISZ-szervezet akcióprogramjával, valamint a Rudas Klub rendezvényeivel.

Gerenday Endre,

a Közművelődési Bizottság elnöke

Rudolf Éva: Kíváncsi önarckép

FELVÉTELI ELŐKÉSZÍTŐ BIZOTTSÁG

A tanítóképző főiskolai - óvónőképző intézeti - Felvételi Előkészítő Bizottság (FEB) az OM Egyetemi és Tanárképző Főiskolai Főosztály mellett működő, a tanítóképző főiskolák állami, párt- és KISZ-megbizottjaiból szervezett társadalmi tanácsadó szerv, amelynek az a fő feladata, hogy tevékenységével - a fizikai dolgozók középiskolában tanuló gyermekei részére a pályaválasztásban és a felvételi vizsgára való előkészítésben nyújtott támogatással - elősegítse a párt és a kormány irányelveinek érvényesítését a tanítóképző főiskolák felvételi munkájában.

A tanítóképző főiskolai FEB bázisintézménye az Esztergomi Tanítóképző Főiskola. Az egyes főiskolákon az 1975/76. tanév II. félévétől helyi felvételi előkészítő bizottságok működnek, amelyek tanácsadó és operatív jellegű tevékenységet folytatnak. Ezek a következők:

- a főiskolán folyó munka ismertetése, tájékoztatás a felvételi követelményekről. (Erről írásos anyagot juttatunk el a középiskoláknak);
- a Pályaválasztási Tanácsadóval együttműködve "Nyílt nap" szervezése;
- a KISZ-összekötők révén kapcsolat létesítése a velünk levelezők középiskolájával;
- a felvételi vizsgák tapasztalatainak elemzése;
- beszámoló a bázisintézménynek, tapasztalatcsere a többi tanítóképzővel;
- beszámoló a helyi pártvezetőségnek;

- gazdasági ügyek intézése (költségvetés és elszámolás készítése a személyi jutalmak és dologi kiadások kifizetéséről),
- kiemelt feladat: levelező formájú előkészítő tanfolyam szervezése.

A fizikai dolgozóknak a tanítói pálya iránt vonzódó és továbbtanulásra alkalmas gyermekeinek felkutatását a középiskolák végzik a III.osztálytól kezdődően.

A hozzánk érkező jelentkezési lapok alapján (évente kb. 500-600) felvesszük a kapcsolatot a középiskolásokkal. A segítségünkre igényt tartó középiskolások 2 éven át kapnak feladatlapokat a felvételi vizsga tárgyaiból az alábbi ütemezésben:

- havonta küldünk nyelvtani és matematikai feladatokat
- kéthavonta történelmi, ill. irodalmi feladatokat.

A feladatlapok készítésére vállalkozott főiskolák minden hónap utolsó napjáig megküldik a feladatot és javításának 1-1 példányát a többi főiskolának. Mi a III. osztályos nyelvtani feladatlapok készítését vállaltuk, a munkát dr. Adamik Tamásné főiskolai adjunktus végzi. Az irányító szervek egyetértésével kezdettől fogva matematikából is készítünk feladatlapokat, melyek kidolgozója Ujjné Detki Katalin főiskolai tanársegéd. 1977 szeptemberétől a matematika feladatlapjait is megküldjük a többi főiskolának. A főiskolák ezeket sokszorosítják és minden hó 15-ig elküldik a középiskolásoknak. A kiküldött feladatlapokat a tanulóktól 15 napon belül, megoldva, visszakérik. A kijavított, megjegyzésekkel ellátott lapokat a főiskolák 15 napon belül - az újabb lapokkal együtt - küldik vissza a középiskolásoknak.

A javítást a főiskolák KISZ-tagjai végzik. Főleg a II. évfolyam dolgozik, a diáktanárok létszáma átlag 30 fő, akik Nagy Mária (II./3.) és Dióssy Györgyi (II./3.) vezetésével lelkiismeretes, megbízható munkát végeznek. Problémás esetben a tantárgyat patronáló tanár ad segítséget.

Miután a jövő tanévtől csak budapesti lakosokkal foglalkozunk, irányító szerveink engedélyével a FEB módosítja a levelező formát, és javaslatot dolgoz ki a középiskolásokkal való rendszeres találkozáások főiskolánkon történő szervezésére.

Lengyelné Szilágyi Ágnes,

a FEB elnöke

A CSOPORTVEZETŐ TANÁROK MUNKAKÖZÖSSÉGE

Az 1975-78 közötti időszakban a Csoportvezető Tanárok Munkaközösségének tevékenységét a főiskola életét szabályozó dokumentumok, a nevelőmunka hagyományai és az aktuális feladatok határozták meg. Munkaközösségünk a főiskolai nevelési rendszer jelentős tényezője, a csoportvezető tanári munka az állami és a pártvezetésnek egyik legfontosabb pedagógiai segítője.

A munkaközösség feladatai:

- " - a csoportvezető tanárok általános és éves terveinek meghatározása az intézeti munkára vonatkozó alapvető dokumentumok, tervek alapján, a feladatok tudatosítása, a hallgatói csoportokban folyó nevelőmunka megszervezése, irányítása;
- a pedagógus kollektiva - különösen a munkaközösségbe tartozó oktatók - szemléletbeli és követelménybeli egységének formálása;
- a hallgatói csoportokban folyó oktató-nevelőmunka tapasztalatainak összegyűjtése, időnkénti értékelése;
- a legjobb nevelési módszerek ismertetése, terjesztése;
- az intézet vezetőségének rendszeres tájékoztatása a hallgatói csoportokban folyó munkáról, a megoldandó feladatokról".

Az elmúlt időszakban a tanítóképzésben végbement változások, így pl. a szakkollégiumi rendszer bevezetése, a főiskola hallgatói és oktatói létszámának ugrásszerű növekedése, a hallgatóság heterogén összetétele (pl. a már képesítés nélküli tanítóként dolgozott és az átirányított, a tanítói hivatás iránt kevésbé érdeklődő jelöltek, az új pályázati rendszer bevezetése és a mai körül-

mények szükségessé tették a hivatástudat tervszerű, céltudatos alakítására irányuló munka erősítését, az oktatáspolitikai helyzet illuziómentes, tárgyilagos megértését a pedagógusjelöltekkel.

Éppen ezért a csoportvezető tanárok a "mindennapi" feladatok elvégzése mellett (így az I. évfolyamos hallgatók bevezetése a főiskolai tanulmányokba, az érdekvédelmi munka, az állami csoportok tanulmányi munkájának, munkafegyelmének figyelemmel kísérése és rendszeres értékelése - különös tekintettel a hátrányos helyzetű hallgatókra -, a csoportok közösségi életének, önkormányzó képességének kibontakoztatása, a hallgatók önevelésének befolyásolása, a hallgatói minősítések készítése, a KISZ-alapszervezetek mozgalmi-politikai tevékenységének támogatása) feladatuknak tekintették a hallgatók tájékoztatását a legfontosabb oktatáspolitikai kérdésekben. Többen is őszinte eszmecserét folytattak a pedagógushiányról, az irányított elhelyezés társadalmi szükségességéről, a végrehajtás fogyatékoságairól stb.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy az elmúlt időszakban megnövekedett a csoportvezető felelőssége a csoportokban végzett politikai munkáért. A Nevelési Bizottsággal együtt megvitattuk az állami csoportokban végzett politikai munka tapasztalatait, foglalkoztunk a KISZ és a csoportvezető tanár kapcsolatával is.

A csoportvezető tanárok jelenlegi személyi összetétele, szakmai és pedagógiai képzettségük, emberi tulajdonságaik, a munkájuk eredményeképpen létrejött tanár - diák viszony biztosíték arra, hogy e feladat megvalósítása eredményes lesz.

Az utóbbi években a munkaközösség tagjai közreműködtek az ifjúsági parlament előkészítésében, az új pályázati rendszer helyi végrehajtásában, a hallgatók mezőgazdasági-termelői munkájának megszervezésében.

A munkaközösség értekezletein tájékoztatók szerepeltek a főiskolai KISZ szervezeti felépítéséről, az érdekvédelmi munkáról, az országjáró kirándulások szervezéséről, a hallgatói minősítések pedagógiai, pszichológiai kérdéseiről.

Munkánkról rendszeresen beszámoltunk a főiskola állami vezetőinek. A csoportvezető tanári munka módszertani segítése céljából összeállítottuk "A csoportvezetői munkát szabályozó és segítő dokumentumok gyűjteményét".

A munkaközösség összetétele az alábbiak szerint alakult: 1975-ben 16 állami csoportvezető tanár volt.

Megállapítható, hogy a munkaközösség az elmúlt időszakban törekedett arra, hogy a főiskola állami vezetésével, a tanácskészekvezetőkkel, a KISZ-bizottsággal, a Főigazgatói Hivatallal és a Nevelési Bizottsággal megfelelő munkatársi kapcsolatot alakítson ki. Meggyőződésünk, hogy pedagógiai tapasztalataink, adottságaink kamatoztatásával, lelkiismeretes munkával hozzájárulunk a szakmájukat szerető, szocialista társadalmunkkal elkötelezett tanítók képzéséhez.

Gyóni Lajosné,

a Csoportvezető Tanárok Munkaközösségének elnöke

PÁLYÁZATOK, VERSENYEK

AZ ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA FŐISKOLAI FORDULÓJA

I. Szekció: Pedagógia és pszichológia

A zsűri elnöke: Ungárné dr. Komoly Judit

A zsűri tagjai: Gyóni Lajosné

Keményné Pálffy Katalin

Torda Miklósné

Pályamunkák:

Ingusz Iván (végzett): A csoportos néptánc tanulás hatása az
értékkorientáció alakulására (különdij)

(Vezető tanár: Gáspárné dr. Zauner Éva)

Forgács Erzsébet - Pillis Cecilia: Egy problematikus gyermek
személyiségének vizsgálata

(Vezető tanár: Gáspárné dr. Zauner Éva)

Kőfalvi Márta (Sarkadi Péterné) (végzett): Problémaszerűség,
műveltség az óvodai matematikában (különdij)

(Vezető tanár: Perlai Rezsőné)

Vona Éva (végzett): A bábjáték mint a személyiségmegismerés
eszköze (házi díj)

(Vezető tanár: Belezsnayné Juhász Erika)

Dobozi Zsuzsa II/1: Eötvös József művelődéspolitikája

(Vezető tanár: dr. Bollók Jánosné)

Feketéné Zsiga Márta (végzett): A helyes élet- és munkarend
kialakításának szerepe a gyermek egészséges személyi-
ség-fejlődésében

(Vezető tanár: Bánki Eszter és Keményné Pálffy Katalin)

Kurz Ibolya I/4: Eötvös József művelődéspolitikája

(Vezető tanár: dr. Bollók Jánosné)

II. Szekció: Tantárgypedagógia és művészeti nevelés

A zsüri elnöke: dr. Magyarfalvi Lajos

A zsüri tagjai: Sántha László

Bognár Tas

Benczik Vilmos

Pályamunkák:

Farkas Mária III/2: A komplex anyanyelvi képzés (A feladatlapos módszer)

(Vezető tanár: S. Kis Lajosné)

Raátz Judit I/1: Korosztályom beszédmodja (házi díj)

(Vezető tanár: dr. Adamik Tamásné)

Martinusz Éva II/1: Pomáz nagyközséggé fejlődése és közművelődésének vizsgálata

(Vezető tanár: Halas Józsefné)

Simon Zsuzsa II/3: A térszemlélet fejlesztésének lehetősége

(Szabályos és szimmetrikus alakzatok)

(Vezető tanár: Kovács Zoltán)

Gödri Enikő (végzett): Az iskolatelevízióval történő oktatás hatékonyságának vizsgálata

(Vezető tanár: dr. Gál Györgyné)

Ács Péter I/1: A dán próza megújodása

(Vezető tanár: Benczik Vilmos)

Szavalóverseny 1976. november 22.

I. Hajdu Gábor I/4

II. Töreky Zsuzsa I/4

III. Horváth Zsuzsanna III/2

Szépkiejtési verseny 1977. április 15-én

- I. Hajdu Gábor I/4
- II. Kuskó Judit III/4
- III. Pálfiné Béri Eszter I/4

Helyesírási verseny 1977. április 12.

- I. -
- II. Kun Éva I/2
- III. Pokorny Györgyi I/1

Gárdonyi Géza prózamondó verseny, Eger

Tatay Beatrix II/2, emlékérem, negyedik hely

Kazinczy-verseny, országos döntő

Tóth Beatrix II/4, Kazinczy-érmes

A FŐISKOLAI TÖMEGSPORTVERSENYEK ÉS

A SZAKOSZTÁLYOK EREDMÉNYEI

Tömegsport:

Az Atlétikai Gólyaversenyen (IX.20.) 164 fő vett részt.

A főiskolai házi atlétikai versenyen (X.11.) 92 hallgató versenyzett.

A házi uszóverseny a II. éves szakos hallgatók részére 1977. I. 21-én volt, ezen 26 hallgató vetélkedett.

Az "Edzett Ifjúságért" sportnapot 1977. V. 7-én rendeztük, ezen minden korosztályt képviselve 218 hallgató vett részt.

A házi tornaversenyt 1977. V. 11-én bonyolítottuk le 6 fő részvételével.

Más szervezetek által rendezett versenyeken elért eredmények:

Egyetemi és főiskolai hallgatók Országos Tollaslabda versenyén 1976. X. 22-24-én Szegeden két hallgatónk szerepelt: Kiss Angélik II/5 és Sallai Margit II/6. Elnyerték az egyéni első és a második helyet, párosban az első helyet, összesített csapatversenyben a második helyet.

A Felsőoktatási Intézmények Lövészeti tömegsportversenyén 4 hallgató képviselte a főiskolát 1976. X. 30-án.

A "November 7" Női Röplabda Kupán második helyet és egy szép kupát szereztünk.

A XII. kerületi KISZ rendezésében került lebonyolításra az "Őszi Sportnap", amelyen hallgatóink az alábbi eredményeket érték el:

Asztalitenisz	1. hely	- Póta Zsuzsa III/3 1976. XI. 14-én
Test-teszt	2. hely	- Póta Zsuzsa III/3 1976. XI. 14-én
Női kosárlabda	2. hely	1976. XII. 13-án

Női röplabda 1. hely - BTF I. csapata 1976. XII. 13-án

Női röplabda 3. hely - BTF II. csapata 1876. XII. 13-án

Férfi röplabda 2. hely 1976. XII. 13-án

A Pest megyei Röplabda Szövetség rendezésében 1976. XII. 19-én a "Röplabda KISZ Kupa" versenyén, amelyet Ráckeven rendeztek, a harmadik helyet szerezte meg csapatunk.

A "Téli Teremröplabda Versenyen" (1977. január 16-tól március 13-ig) csapatunk a harmadik helyen végzett.

A XII. kerületi Röplabda Szövetség rendezésében lebonyolított "Nőnap i Röplabda Tornán" csapatunk az első helyen végzett.

Az Egyetemi és Főiskola Röplabda Bajnokságon röplabdacsapatunk (női) az országos négyes döntőbe jutott, ott a negyedik helyen végzett, és elnyerte a "Sportszerűségi Kupát".

A Pedagógusjelöltek Országos Összetett Honvédelmi Versenyén Nyiregyházán 1977. április 5-7. között 28 csapat közül a 10. helyen végeztek hallgatóink.

Az Egyetemi és Főiskolai csapatok "Harci Turáján" 1977. április 14-15-én 32 induló csapat közül a 16. helyet sikerült megszerezni hallgatóinknak.

A Felsőfoku Tanintézetek Felszabadulási Lövészversenyén 1977. április 17-én 4 fő képviselte főiskolánkat.

Az Egyetemi és Főiskolai Tájékoztató Futóbajnokságon Jenővári Gabriella II/3 a hatodik helyen végzett (Eger, 1977. IV. 16-17).

Az Egyetemi és Főiskolai Tömegsport Kupa versenyein 1977. IV. 23-án hallgatóink a következő eredményeket érték el:

Női kosárlabda 2. hely

Női röplabda 4. hely

A XII. kerületi Sportfelügyelőség által rendezett "Május 1" sportnapon az alábbi eredmények születtek:

Női röplabda 1. hely és egy szép kupa

Női kosárlabda 3. hely

A XII. kerületi MHSZ rendezésében 1977. V. 5-én ifjúsági korcsoportban második és harmadik helyet, felnőtt korcsoportban első és harmadik helyet szereztek hallgatónk.

A Pedagógusjelöltek Országos Spartakiádján Nyiregyházán 1977. május 15-17-én az alábbi eredmények születtek:

Női torna 2. hely

Női röplabda 3. hely

Atlétika: 100 m-es síkfutás - Albis Zsuzsa III/3 - 1. hely

Súlylökés - Orosz Krisztina I/3 - 2. hely

Távolugrás - Záhony Jolán II/5 - 6. hely

A TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁG 1976. NOVEMBER 26-i FELOLVASÓ
ÜLÉSÉN ELHANGZOTT ELŐADÁSOK

Dr. Magyarfalvi Lajos tanszékvezető bevezetője

Tisztelt Felolvasó Ülés! Kedves Elvtársak!

A Nyelvi és Irodalmi Tanszék komoly megtiszteltetésnek tekinti, hogy a mai napon külön felolvasó ülésen adhat számot, vagy pontosabban sajátos keresztmetszetet a tanszék oktatóinak kutatásáról, alkotó tevékenységéről.

Sokan bizonyára arra is emlékeznek, hogy mintegy félévvel ezelőtt, amikor először vetődött fel ennek a felolvasó ülésnek a gondolata, azt kértük, hogy a Tudományos Bizottság ne a mi tanszékünkkel kezdje ezt a főiskolánkon ujszerű sorozatot.

Ödzkodásunknak nem valamiféle álszerénység volt az oka, hanem az a meggyőződésünk, hogy egy-két év múlva jóval szélesebb körű és elmélyültebb kutatásokról és eredményekről számolhatnánk be. Pár perces bevezetőmben rá szeretnék mutatni ennek okaira is, mert azt hiszem, csak így lehet - akár csak megközelítően is hiteles - képet alkotni tanszékünk tudományos terveiről, tevékenységéről.

Őszintén és meggyőződéssel valljuk, hogy minden rangos felsőoktatási intézményben, s ezen belül az egyes tanszékeken is mérce és követelmény az oktató, a nevelő- és a tudományos munkáegysége, ennek az elvnek a következetes érvényesítése, az oktató- és nevelőmunka primátusának hangsúlyozásával - még egy tudományos felolvasó ülésen is. Az oktató- és nevelőmunka elsődlegesének hangsúlyozását nemcsak azért érzem helyénvalónak, mert szerintem ez a kiemelt hangsúly a pedagógusképzés sine qua non-

hanem ezen tulmenően azért is, mert tanszékünk összetétele, jelenlegi fejlődési szakasza ezt külön is indokolja.

Tanszékünk személyi összetétele a közelmúltban jelentősen megváltozott, oktatóink többsége egy-két, esetleg három éve dolgozik tanszékünkön. Ezért abban az időszakban, amelyről a mai felolvasó ülés számot ad, tehát az elmúlt egy-két évben a tudománnyal kapcsolatban legtöbbjük elsődleges feladata az volt, hogy oktatómunkájukat a legkorszerűbb tudományos ismeretek birtokában, a legfrissebb kutatások ismeretében végezzék. Mert nemcsak a további tudományos kutatásoknak, az önálló alkotótevékenységnek, hanem a hatékony oktatómunkának is előfeltétele, hogy nagyon pontosan tudjuk, hol tart ma szaktudományunk, hol tartanak segédtudományai stb. Hiszen egyaránt elrettentő példa az is, aki szaktudományát idejétmúlt szinten oktatja, és az is, aki úgy kezd tudományos vizsgálatokba, hogy nem tudja, mit, milyen szintről és milyen irányba kell továbbfejlesztenie. Sajnos, szakterületeinken is naponként vagyunk tanui annak, hogy éppen a korábbi eredmények, a kiinduló szint ismeretének hiányában sok idő- és pénzigényes kutatás fedezi fel a maga tudományos spanyolviaszkját, és nemcsak a hozzánk közelálló szépirodalomban, hanem a tudományos szakirodalomban is nyugtalanítóan nő a mások műveit nem olvasó, a nem tájékozódó, csupán publikáló írók és kutatók száma.

E veszélyeket elkerülendő és az oktatás színvonalának emelése érdekében az elmúlt években a szaktudományokban való elmélyülés szükségszerűen elsőbbséget élvezett a nagyobbarányu tudományos vállalkozásokkal, kísérletekkel szemben. Ez az egyik oka annak, hogy a mai felolvasó ülésen inkább csak izelítőt tudunk adni ilyen irányu tevékenységünkről.

A másik ilyen ok a tudományos munka tartalmának megítéléséhez kapcsolódik. Ismeretes, hogy gyakran folyik vita arról, hogy mi is tartozik a tudományos tevékenység fogalmába, hol húzódnak a határok, és mi az értéksorrend a határokon belül. Bár ma már hazánkban és külföldön is harc indult a disszertációcentrikus és publikációcentrikus szemlélet ellen, kimondva vagy még inkább kimondatlanul ma is tartja magát egy olyan rangsor, amely a tudományos fokozatokat biztosító disszertációkat, bizonyos publikációtípusokat, nomenklaturált kutatásokat - azok tartalmának és társadalmi hasznosságának vizsgálata nélkül is - eleve rangosabbnak tart a tudományos munka határán belül, hol kívülrekedő jegyzet- és tankönyvirői tevékenységgel, az oktatási segédanyagok kidolgozásával vagy a nem publikációs célzatu, hanem a gyakorlati oktató-nevelőmunka jobbitására irányuló kísérletekkel szemben. Nem az e témában folyó akadémikus vitához szeretnék hozzászólni, de tanszéki gyakorlatunkban - nem is elsősorban elvileg, hanem praktikusán - többször felvetődött ez a probléma. Pl. Glatzné elvtársnő azért nem szerepel ma a felolvasók között, mert az új tanterv egyik új tantárgyához a megfelelő jegyzet megírását, az újonnan bevezetett orosz záróvizsgát segítő miniszótár elkészítését és a gyakorlati képzést segítő programozott fonetikai tananyag kidolgozását fontosabbnak, vagy legalábbis időben sürgősebbnek tartotta (és tartottuk), mint tervezett bölcsészdoktori értekezését. Ilyen elvi megfontolások miatt S. Kisné elvtársnő is bölcsészdoktori értekezése elé helyezte az új tantervhez készülő általános iskolai anyanyelvi tankönyv megírását és néhány más, országos használatra szánt segédlet elkészítését. Deák elvtárs ma bemutatásra kerülő disszertációjának befejezését is időben megelőzte az új orosz alaktani jegyzet megírása stb.

Mai felolvasó ülésünkkel is igazolni szeretnénk, hogy mi nem becsüljük le a disszertációs és publikációs formát sem, hiszen négy disszertációrészlet és egy tanulmány kerül ma bemutatásra, de a tanszék alkotó tevékenységéről kialakítandó teljesebb képhez olyan - tartalmukban és társadalmi hasznukban gyakran nem kevésbé értékes - munkákat is be kellene mutatni, amilyenek nem illenek egy felolvasó ülés keretébe. Hiszen elég különös formabontás lenne ma itt tankönyv- vagy jegyzet-részletek, lexikoncímzavak vagy szótárak, műfordítások vagy szakfordítások, hangosított vagy nyomtatott, anyanyelvi vagy idegennyelvi, programozott vagy nem programozott anyagok bemutatása, hacsak a tanszék idei "termésére" gondolunk.

Az eddig vázolt két tényező mellett meg szeretnénk említeni még egy olyan problémát, amely nehezíti-bonyolítja a tanszéki kutatómunkát: Tanszékünk feladata igen szerteágazó. A tanterv 22 tantárgyát oktatjuk, legtöbb oktatónk két-három, van aki négy tárgyat, s ez gyakran nem csupán egy tudományág két részterületét, hanem többször külön tudományágot is jelent. Ez természetesen nehezíti az egy területen való elmélyülést, mindenfajta tudományos munka alapját.

Nem kisebb gondot jelent az sem, hogy ugyanakkor alig van olyan tantárgyunk, amelyet két vagy több tanár tanít. Ez viszont a korszerű tudományos munkában olyan fontos csoportos kutatást, a tudományos teamek kialakítását akadályozza. Ebből a szempontból az anyanyelvi tantárgypedagógia kínálja az egyik lehetőséget, ezt egyelőre még az első gondolatsorban vázolt okok miatt nem tudjuk hasznosítani. A másik lehetőséggel - az orosz szakkollégiumi képzés kísérleti lehetőségeivel - már jobban él-

tünk, ha nem a tudományos publikációra, hanem az egész képzési formának mint egy komplex korszerűsítési kísérletnek az egészére gondolunk. Egy kis tulzással ezt a képzési formát sajátos korszerűsítési kísérletünknek is tekinthetjük. Tulzással azért, mert egyrészt nem helyi, hanem országos méretekben indult kezdettől fogva, másrészt hivatalosan nem kísérletként szerepelt, harmadszor az is hozzátartozik az igazsághoz, hogy testvérintézményeink szaktanárai is számos részletben segítették a kísérlet sikerét. Ugyanakkor saját kísérletünknek is érezhetjük, mert ilyen képzési forma korábban sem nálunk, sem más országban nem volt; az alapkoncepció, az első és a korszerűsített tanterv kidolgozásában, a jegyzetek többségének megírásában, a képzési forma számos elvi és gyakorlati kérdésének megoldásában reánk hárult a legtöbb tennivaló. Viszont az is igaz, hogy erről a képzési formáról még éppen mi nem publikáltunk, s ezért nem kap helyet ez a kísérlet sem mai programunkban. A publikációs ambíció különben sem erős oldala tanszéki kollektívánknak, s ezt önkritikus élel akkor is meg kell említeni, ha ellenszenvesebb veszélynek érezzük a másik végletet.

Dr. Adamik Tamásné

Egy stiluselemzési modell és a Miért szép? kötetek

1. "Szeretném én azt a nagymestert ismerni, aki tudja biztosan, hogy kell verset elemezni" - idézi Bóka László jól ismert naplójegyzetét Ortutay Gyula (1, 375).¹ Ezt a nagymestert ma sem ismerjük, hacsak nem maga Bóka László volt az. Viszont az utóbbi évtizedekben számtalan műelemzési elmélet keletkezett, és megszorozódott a műelemzések száma is. Itt az ideje, hogy megvizsgáljuk az elmélet és a gyakorlat viszonyát, mégpedig azt, miként lehet a különféle elméleteket a gyakorlatban hasznosítani, valamint azt, hogy hozzájárul-e a gyakorlat az elmélet fejlődéséhez. Különösen ez utóbbi munkának van nagy jelentősége: "Tán éppen ezért, mert forrong, átalakulóban van az elmélet maga, a konkrét analízis gyakorlatában zajlik a folyamat lényege, itt adódnak a követhető, alakuló nyomok" - állapítja meg Széles Klára, J.M. Lotman és Cl. Lévy-Strauss véleményére utalva (Kisérlet egy műelemzési modell felállítására. Filológiai Közlemények, XVIII, 1972, 315-316). Végső célom a magyarországi műelemzések és műelemzési elméletek vizsgálata, jelen dolgozatban csak egyetlen modell alapján vizsgálom a Miért szép? kötetek elemzéseit. Egyrészt jellemzem, leírom az elemzéseket, másrészt megvizsgálom azt, vajon adnak-e ezek az elemzések valamiféle többletet az elmélethez.

2. A műelemzésben világszerte a nyelvészeti indíttatásu módszerek kerültek előtérbe, melyeknek célja "a jobb elméleti megalapozás, az egzaktságra és objektivitásra való törekvés" (Szabó Zoltán: A mai stilisztika nyelvelméleti alapjai, Dacia, 1977, 6). A Miért szép? kötetek elemzései nem egzaktak, nem

követnek semmiféle modern műelemzési iskolát, sőt a szerkesztők az előszókban tiltakoznak az egzakt módszerek kizárólagos alkalmazása ellen, ily módon, az elemzések - a szerkesztői koncepciót követve - hagyományosak.

A szerkesztőknek az egzakt módszerektől való tartózkodása érthető, ugyanis ezek a kételyek mindenkiben felvetődnek többnyire hiányérzéssel tesszük le a képletekkel telezsufolt elemzéseket. Ez a dilemma valószínűleg Diltheyben, a szellemtörténeti irányzat egyik megalapozójában fogalmazódott meg először, ugyanis - a pozitivizmus ellenében - elvetette az egzakt módszereket, és az individuum mellett döntött; ma úgy vélik a kutatók, hogy az individuális tényezőket is lehet tudományos módszerekkel vizsgálni, több egyéb tudomány bevonásával (vö. Siegfried J. Schmidt: Text und Bedeutung. 46-47. Text, Bedeutung, Ästhetik, München, 1970). Ez a probléma jelentkezett a magyar szakirodalomban is, pl. Szabolcsi Miklós kiegyenlítésre gondol: "... ujabban mind általánosabb törekvés: megtalálni a stilisztika helyét, sajátos mozgásterületét és főleg sajátos módszereit a modern nyelvészeti módszer pusztá alkalmazása és a szubjektív impresszionista megközelítés mint két szélsőség között" (A mai stilisztika. Helikon, 1970, 316).

3. A jó elemzés együtt lélegzik az elemzett művel, ezért az elemzésre is lehet modellt felállítani, éppugy, mint az elemzett műre. Megkísérlem a Miért szép? kötetek elemzéseire Széles Klára modelljét alkalmazni.

Széles Klára a következőképp összegzi elgondolását (i.m. 136): szerinte minden elemzés a következő összetevőkből áll: "1. kiválasztott mű (amely minél közelebb áll a remekműhöz, annál

tanulságosabb, mélyebb elemzési lehetőségeket ad); 2. egy vagy több, szaktudományos vagy egyéni - valamely tudomány fogalmiaval dolgozó, esetleg azokat kombináló, vagy nem-tudományos eszköztár, terminus technikus-rendszer; 3. a műből vagy a fogalmi rendszer/ek/-ből kiválasztott F /=fókusz/: sajátos funkció-gazdagságával, bipoláris jellemével; 4. eljárásmód: amely bármilyen különböző - állításunk szerint -, az F és P /=Prozess, a vers hálózata/ koordinációja". Az elemzés menete pedig a következő (i. m. 137): "1. A fókusz (F) feltárása. 2. A mű hálózatainak - hálózatrendszerének - fölfejtése (P). 3. A fókusz(ok)/ és hálózat(ok)/ kölcsönös összefüggései".

Ezt a modellt Szabó Zoltán a szövegnyelvészeti modellek között tárgyalja, ugyanis a kohézió egyfajta felfogásával kapcsolatos: a szöveg összetartó erejét, középpontját, fókuszát állítja a előtérbe (i. m. 189). Ez a fókusz Szabó Zoltán ismertetése szerint egy integráló mondat, Széles Klára azonban tágabban értelmezi a fókuszt: lehet pl. ritmusképlet, nyelvtani kategória, jellemző stílusjegy stb.; mindig az adott mű határozza meg. Megfigyelésem szerint ez a modell egyben strukturalista is (ez nem zárja ki szövegnyelvészeti jellegét), mégpedig a bipolaritást illetően a Jacobson-féle oppozíciós modellre emlékeztet.

4. A fenti modellt alkalmaztam a Miért szép? kötetek elemzéseire, majd ennek a modellnek az alapján csoportosítottam az elemzéseket. Ebben a dolgozatban csak néhány elemzést ismertetek a "Századunk magyar lírája verselemzésekben" c. kötetből, mégpedig tipusonként egyet-egyet.

	F	P	F - P
a/ Baróti D.:	A szerkezet	A szerelem bonyo-	A szövevényessé-
Radnóti:	kettőssége	lult érzelmi-in-	get nem akarja
Tétova óda		tellektuális szö-	feloldani a szavak
	A fogalmak	vevénye: <u>csillag-</u>	világosságáért: <u>tétova</u>
	kettőssége	<u>rendszere</u>	(Az elemzés első
		Természetélménye:	mondata ezt a vi-
		1. Mozgásélmény:	szonyt ragadja meg
		erotika-filozófia	Miért tétova?)
		2. a maradandóság	
		élménye: a <u>csiga-</u>	
		<u>ház</u> kép jelentései	
		A költő érték kategóriái	
		A kétféle tér	
		vertikális (intellektuális)	
		zárt (bensőséges)	
		A költő régebbi szerelmes	
		verseinek motivumazonosság	

Ide tartoznak Nemes Nagy Ágnes, Csoóri Sándor, Gyergyai Albert, Szabó Ede és Szalatnai Rezső elemzése.

b/ Kiss Ferenc:	A szavak sti-	Életjelek	Rejtett dráma
Juhász Gy.:	lusfunkciója	Természeti jelek	Várakozás
Tiszai csönd		A kivetettség	
	A vers zené-	érzése	
	je	Az álom J. Gy.	
		költészetében	

Hasonló típusu Béládi Miklós Szabó Lőrinc-elemzése.

c/ Szabó Ede:	Az öregedés	Időkezelés	Az elérhetetlen
Juhász Gy.:	érzelmi vi-	Hanghatások	ábrándok
Goethe	lága	Életrajzi ma-	
Weimarban		gyarázatok,	
		párhuzamok	

Ide sorolható Rónay György, Vajda Endre, Vargha Kálmán, Somlyó György, Lengyel Dénes, Komlós Aladár elemzése, valamint Bóka László Babits-elemzése.

d/ Kovalovszky:	Az életöröm	A vers korabeli	A mégis-mo-
Ady: Májusi	A látvány és	hatása	tivum
zápor után	látomás lé-	A táj	
	nyege a 2.	Verselés	
	versszakban	Szóhasználat	

Ebbe a típusba tartozik az elemzések nagy többsége.

e/ Bóka L.:	"És jó volt	A vers környezete	A harmónia
Tóth Á.:	élni, mint	A vers asszociá-	
Esti sugár-	ahogy soha."	ciósora	
koszoru			

Ide sorolható még Bóka László elemzése József Attila Elégia c. verséről, valamint még néhány parafrázis.

Az egyes csoportok elemzéseinek középpontjában, fókuszában más-más tényező van: az a) csoportban a szerkezet és a fogalmak kettőssége, bonyolultsága; a b) csoportban a stilisztikai eszközök funkciója; a c) csoportban az alapgondolat vagy az alapérzelem; a d) csoportban is az alapgondolat, de ezek az elemzések átfogóbbak, többreütiek, az e) csoport elemzései parafrázisok.

Az elemzések nem csatlakoznak egyetlen modern, nyelvészeti alapozottságú műelemző iskolához sem, ezért nem jellemző rájuk a különleges szaktudományi terminológia; a szerzők az irodalomtudomány és a stilisztika közismert terminus technikusait alkalmazzák. Néhány elemzés azonban kivételt képez: Baróti Dezső elemzésében (Radnóti: Tétova óda) középponti helyet foglalnak el a pszichológia és a filozófia szakszavai; Szabó Ede elemzésében

(Juhász Gyula: Egyedül) pedig a pszichológia terminusai. A filozófikus jelleggel kapcsolatos, hogy ezekben az elemzésekben megfigyelhetők a Hankiss által leírt "ide-oda billegő" fogalompárok (Kritika, 1966, 11-23).

Az elemzések: A/ speciális szempont szerint ragadják meg a mű lényegét, B/ történeti, társadalmi, irodalomtörténeti összefüggésbe helyezik a művet, C/ az eljárásmódot tekintve a mű megközelítése 1. módszeres, szaktudományos, 2. inkább intuitív. Ez utóbbi tipushoz tartozik Gyergyai, Csoóri Sándor, Nemes Nagy Ágnes, Rónay, Komlós és Bóka elemzése.

A d) csoport elemzései kissé különböznek az összes többi elemzéstől: közelebb állnak az irodalomtörténészek által írt klasszikus műelemzésekhez (ilyenek "A magyar líra Csokonaitól Petőfiig" c. kötet elemzései). Azt is mondhatnám rájuk, hogy "tanáros" elemzések, ugyanis: A/ áttekintést kívánnak nyújtani, minden lényeges ismeretet közölni akarnak a műről, tehát nem mindig egyetlen speciális szempont szerint ragadják meg a művet, B/ több irodalmi párhuzamot idéznek, és módszeresebben, mintegy feltérképezik a vers környezetét, C/ eljárásmódjukat tekintve szaktudományos elemzések, csekély bennük az intuitív elem, vagy teljesen hiányzik.

Az a) csoport elemzésein kívül csak néhány elemzés helyez különös súlyt a szerkezetre (a vers hármas stb. tagolódását figyelembe vevő elemzéseket leszámítva). Pl. Keresztury Dezső a képek szerkezetét elemzi Ady: Emlékezés egy nyár-éjszakára c. költeményében, és megállapítja, hogy ez a szerkezet nem az építkezésé, hanem a forgószerű, ily módon egybevág a vers hangulatával. Rónay György közeli és távoli részre bontja Babits: Jó termés c. költeményét.

Szabó Zoltán egyik tanulmányában így határozza meg a parafrázist: "A tartalom elmondása a stilisztika műszavaival. Ez az átfogalmazás csak álcázás. Azt a látszatot keltjük ugyanis vele, hogy elemeztük a stilusformát (Magyar Nyelv, 1974, 317). Megfigyelésem szerint a parafrázis lehet jó is, rossz is, és valószínűleg ennek is megvannak a megállapítható kritériumai. Bóka László elemzése Tóth Árpád: Esti sugárkoszoru c. költeményéről parafrázis: a vers finom asszociációkra épül, ezeket követi érzékenyen és ihletetten az elemzés. Ezáltal összhangban van az elemzés az elemzett művel, a vers fókuszát ragadja meg, amely egy hangulat: Jó volt élni... "Ez a vers szíve"-írja Bóka László. Hasonló József Attila Elégiájának elemzése. A következő elemzésekben viszont többé-kevésbé a vers prózára való áttétele történik: Keszi Imre - Ady: Az eltévedt lovas; Hegedüs Géza - Tóth Árpád: Egy aquincumi kocsmában, Ady: Csák Máté földjén, Karinthy: "Struggle for life"; Vargha Kálmán - Tóth Á.: Köruti hajnal.

Az írók tollából származó, esszéyszerű elemzések külön csoportot alkotnak. Sajátos vonásuk az, hogy hangsúlyozzák az olvasó szempontját és intuitivek. A/ Speciális szempontot emelnek ki, B/ tekintetbe veszik az irodalomtörténeti összefüggéseket, C/ eljárásmodjukat tekintve sajátos módon szerkesztik, hűek önmagukhoz. Ezek az elemzések igazodnak leginkább az elemzett mű hangulatához, tudatosan ügyelnek arra, hogy az elemzés során széttörjék a művet. "Megszámoltam; a vers 74 szóból áll, az ügyefogyott magyarázat, amellyel szépségét kibontani igyekeztem, már eddig is majd 3000-ból... Írás közben amúgy is kísértett a félelem, hogy vastag prózai ujjaimmal elbillentem a vers tündértornyát. A szó is anyag, azaz halandó, meg lehet gyilkolni" - írja

Déry Tibor (276). Az ő elemzésének modelljét közlöm:

	F	P	F - P
Déry T.:	Az elemző és	Verseket idéz	Kulcsszó: <u>zátony</u>
Szabó L.:	a halál viszo-	saját érzelmei-	A jelentéktelen
Omló szirtről	nya	nek megvilá-	földön atommá
	-	gitására	zsugorodott az
	Az anyagból	Ismerteti élet-	ember
	gyurt ember	rajzi körülmé-	
	tragédiája	nyeit a vers	
		olvasásakor	
		-	
		Az ember veszélyez-	
		tetettsége és kicsi-	
		sége a világminden-	
		ségben.	
		Az idő	
		A szerelem	

Ebbe az elemzési típusba sorolhatók még a következők:
 Füst Milán - Ady: Sappho szerelmes éneke, Bóka László - Ady:
 Uj vizeken járok, Benedek Marcell - Ady: Párisban járt az ősz.
 Tolnai Gábor Ady-elemzése is ide tartozik, csak ebben az egyé-
 ni élmények mögött elvész a vers.

5. A vizsgált elemzéseket összevetve az alkalmazott
 modellel a következőket állapíthatjuk meg. Széles Klára modellje
 a műközpontuság alapján álló egzakt modell. A Miért szép? köte-
 tek elemzése nem műközpontuak a szónak a modern stiluselem-
 zési iskolákban szokásos jelentését tekintve. A szó általános, is-
 kolai jelentését tekintve viszont műközpontuak az elemzések, hi-
 szen egy művet tárgyalnak.

A Miért szép? kötetek elemzéseinek modelljei egy pon-
 ton eltérnek a mintául vett modellettől: a hálózatrendszerben feltün-

tettem a verskörnyezet hálózatát, ezt külső hálózatnak nevezhetjük. A külső hálózat hozzátartozik az elemzés egységéhez, viszont ezáltal az elemzés már nem műközpontu a szó modern értelmében, valamint ez a fogalom már a diakroniához tartozik. A műközpontuság feladásával juthatunk el a következő megállapításhoz: "... végső fokon még fel nem derített, szoros, belső kapcsolat áll fenn a "szinkronikus" műelemzés és a "diakronikus" irodalomtörténeti vizsgálat között" (Széles Klára, 146).

Az írók-költők elemzései alapján még egy ponton kell módosítanunk a modellt: ha számításba vesszük az olvasó személyét, fel kell vennünk egy szubjektív és egy objektív tényezőt a fókuszban is és a hálózatban is. Ily módon a modell a következőképp alakul:

F	P	F - P
Szubjektív	Szubjektív	
Objektív	Objektív	
	-	
	Külső	
	Belső	

Ez a modell erősen emlékeztet a kommunikációs modellekre, ugyanis ezek veszik figyelembe a címzettet, a befogadót. A kommunikációs modellek Jacobson hatényezős modelljére mennek vissza (Benkő László úgy véli, hogy valamennyi kommunikációs modell Bühlerre vezethető vissza; Magyar Nyelvőr, 101, 1977, 504; Jacobson maga is említi Böhler: Hang-jel-vers, Gondolat, 223). A továbbfejlesztett kommunikációs modellek között viszonylag egyszerű Bernd Spillneré, aki hangsúlyozza, hogy Jacobson modelljét fejlesztette tovább:

nyelvi rendszer	az olvasó elvárása	
	kiválasztás	rekonstrukció
szerező	szöveg	olvasó
	stilus	
a létrehozás		a befogadás
körülményei		körülményei

(Stilforschung, Rhetorik, Textlinguistik, Linguistik und Literaturwissenschaft. Stuttgart Berlin, 1974, 62.)

Ezek a modellek valószínűleg megfelelnek a valóságnak, ezt az is bizonyítja, hogy tulajdonképpen igen régiek; olyan viszonylatot fejeznek ki, amelyek lényegesek, amelyekre az emberek mindig ügyeltek. A modern nyelvészeti irányzatokat a francia Port Royal irányzatáig szokták visszavezetni, azonban a századok sokkal messzebbre visznek, egészen a középkori skolasztikáig. Most csak az egyik legjelentősebb szerzőre, Johannes Saresberiensisre (John of Salisbury) hívom fel a figyelmet, aki 1159-ben írta *Metalogicon* c. művét. A művek megértéséhez a következő tényezőket tartja fontosaknak: a szóképek és az alakzatok helyes értelmezését, a szofizmák megfejtését és a szövegösszefüggés figyelembevételét a nyelvi tények értelmezésekor; ehhez járul a szerző szándékának, a mű keletkezési körülményeinek, céljának kiderítése: "A szavak jelentését is gondosabban kell megvizsgálni: mit ér bármelyik szó önmagában, és mire képes szókapcsolatot alkotva a szövegösszefüggésben. Ha ezzel nem vagyunk tisztában, nem leszünk képesek szertefosztatni a szofizmák ködfelhőit, melyek eltakarják az igazságot. A beszélő szándékát a következőkből kell kihámozni: "az alkalomból, a szerző milyenségéből, a hallgatóság milyenségéből, a helyből és az időből", és más olyan körülményekből, melyeket a gondos kutatónak nem szabad szem elől tévesztenie." (I. könyv 19. fejezet). Ha felrajzoljuk ennek az elgondolásnak a modelljét, nagyon ismerős és modern konstrukciót kapunk:

A szerző ————— hely
idő ————— A hallgató
egyéb körülmények

A szöveg nyelvészeti, stilisztikai tanulmányozása, a szövegösszefüggést figyelembe véve.

Ennek a modellnek az őse valójában Arisztotelésznél található meg: "A beszédnek három összetevője van: a beszélő, amiről beszél és akihez beszél. Ez utóbbin a hallgatót értem, ő a beszéd célja" (Arist. Rhet. I.3.). Lerajzolva háromtényezős modellt kapunk:

a beszélő ————— a mű ————— a receptor

Egyébként Saresberiensis Metalogiconja az arisztotelészi logikára épül, Jacobson pedig arisztotelianus, pontosabban a pierce-i neoarisztotelianizmushoz kapcsolódik (vö. Hankiss: Amiről érdemes vitatkoznunk, Kritika, 1973. 2.sz. 5-6, Irodalomelméleti tanulmányok 2. A strukturalizmus-vita II. Akadémiai, 1977. 20.)

6. Egyetlen modellt vizsgáltam, végül a gyakorlat alapján alakítottam. Közvetett uton a kommunikációs modellek helyessége igazolódott, ez nem véletlen, hiszen ez az elmélet ősi örökséget fejleszt tovább.

Jegyzet

A Miért szép? köteteket számokkal rövidítettem:

1. Századunk magyar lírája verselemzésekben. 4. kiadás, Gondolat, 1974.
2. A világirodalom modern verseiből. 2. kiadás, Gondolat, 1973.
3. A magyar líra Csokonaitól Petőfiig, Gondolat, 1975.

Benczik Vilmos:

Cervantes műveinek fogadtatása Magyarországon

Cervantes magyarországi utjának felderítése - mint a hasonló jellegű komparatiztikai témák általában - nem hálás feladat: a kutató könnyen elvesz az adatok tömegében, ugyanakkor pedig szüntelenül leelkeszkedik rá a pontatlanság és a hiányosság réme. Szükségességét, hasznosságát is csupán egyetlen - igaz, meglehetősen nyomós - érv indokolja; hasznos lehet tudni, mennyire volt "nyitott" a magyar műveltség ilyen távoli, merőben más társadalmi-történelmi viszonyok között kialakult irodalom befogadására. Hogy Cervantes főműve nem talált süket fülekre Magyarországon, azt három, köznyelvünkben is gyökeret vert kifejezés már sejteti: szélmalomharc, donkihotizmus, őrült spanyol.

1. Előtörténet

Egy-két felvilágosult nemes könyvtárában valószínűleg már a XVIII. század végén megtalálható volt a busképű lovag története francia, vagy még inkább német fordításban. Az első magyar nyelvű hiradás Cervantesről a Vörösmarty Mihály által szerkesztett Tudományos Gyűjtemény 1831-es évfolyamának első kötetében jelent meg.¹ Az ismeretlen szerző - valószínűleg német forrás nyomán - ismerteti Cervantes korát és munkásságát, s méltatja a "Don Quixote"-ot. A következő publikáció 1832-ben jelent meg Cervantesről, majd egy ideig semmi egyéb nem olvasható róla.

1843-ban Lukács Móric spanyol eredetiből fordítja le Cervantes egy hosszabb elbeszélését, "A bőkezű szeretőt" (El Amente Liberal). Ezt követi néhány évvel később Bajza József Cervantes-portréja. A Don Quijote 1848 tavaszán kerülhetett magyar nyelven az olvasók kezébe.² Igaz, ez csupán a mű rövidített változata volt,

amelyet a francia fordító az ifjuság számára adott ki, s ebből következik, hogy a magyar fordítás nem spanyolból, hanem franciából készült. Érdekessége, hogy a fordító, Karády Ignác Kossuth Lajos fiainak a nevelője volt, maga a mű pedig a nevezetes "Landerer és Heckenast" nyomdában nyomtatott.

1850-ben és 1853-ban lát napvilágot Horváth György fordítása.³ Horváth is franciából fordít, ő azonban a teljes szövegnek fog neki, ám csak a mű feléig jut el. Ha figyelembe vesszük a német és a francia nyelv korabeli pozícióit Magyarországon, meglepő, hogy mindkét fordítás franciából készült.

Az 1860-as és 1870-es években ismét több cikk foglalkozik a spanyol klasszikussal és főművével: közülük a legjelentősebb az Arany János Koszorujában megjelent "Cervantes életéből" című tanulmány.

2. A teljes Don Quijote

1876-ban jelent meg a Kisfaludy Társaság kiadásában a Don Quijote fordításának negyedik kötete.⁴ A Társaság 1873-ban kezdte meg Győry Vilmos evangélikus lelkész spanyol eredetiből készült fordításában a remekmű közreadását.

Győry igen termékeny műfordító volt, s eredeti műveket is írt. Don Quijote-fordítását a korabeli olvasóközönség Bérczy Károly megcsodált Anyaginjével egy sorban emlegette. Azóta ezt az Anyegint már kissé porosnak, áporodottnak, sőt hamisnak érezzük, s hasonló sors jutott osztályrészül Győry Vilmos eredeti műveinek és nem kis ambícióval készült Shakespeare- és Molière-fordításainak egyaránt.

A Don Quijotét viszont ma is az ő fordításában olvassuk. Mi a titka ennek a sikernek, amikor köztudomásu, hogy a fordítások

nyelvének szövetét hamarabb kikezdi az enyészet, mint az eredeti alkotásokét? Ritka madár a százéves élő fordítás. S az ilyen matuzsálemi kort megért tomácsolások is többnyire verses művek, mint a Hamlet vagy a Szentivánéji álom. Az idő mintha kegyesebb lenne a vershez, mint a prózához: míg a költő szavait gyakorta tiszteletet ébresztő patinával vonja be, a prózafordítás egy emberöltő alatt szinte végzettszerűen megporosodik.

Miben áll hát Győry Don Quijote-tomácsolásának a titka? Miért nem készült új fordítás egy teljes évszázad alatt sem? Bizonyára praktikus oka is van ennek: a közel kétezer oldalas műóriási vállalkozás a műfordító számára, s a magyar műfordítók között - akárcsak manapság - régebben is kevesen tudtak spanyolul. De nemcsak erről van szó. Győry fordítása mindig megütötte a kor igényeinek a mércéjét, s legfeljebb "apróbb simításokat" kellett rajta végeznie Wildner Ödönnek 1925-ben,⁵ Szász Bélának 1955-ben⁶ és Benyhe Jánosnak 1962-ben.⁷ Ők is csupán ott igazítottak Győry Vilmos mondatain, ahol az irodalmi nyelv fejlődése következtében a szöveg nemkívánatos stilushatásokkal töltődött fel.

Győry Don Quijote-fordításának a legfőbb erénye az, hogy a fordító nem lehelte bele a műbe kora felhigult romantikus életerését, hanem kellő alázattal követte Cervantes mondatainak ivelését, s türelemmel kereste meg anyanyelvében azokat a szavakat, amelyeknek zamata az eredeti szöveg ízét idézi. Orosházi lelkipásztorkodásának is része lehet benne, hogy Cervantes helyenként nyers, köntörfalazástól mentes stílusát nem szelidítette a "jobb körök kíváncsiához", vaskos humorát pedig nem laposította társasági élcelődéssé.

3. Ifjusági átdolgozások

A Don Quijote nem ifjusági regény. Alkalmatlanná teszi erre a célra már terjedelme is, nem beszélve a cselekmény lendületét megtörő rengeteg epizódról és a fiatal olvasó számára megemészthetetlen filozófiai eszmefuttatásokról. Ugyanakkor tagadhatatlan, hogy a mű nevetésre ingerlő alaphelyzete és a kitűnő főszereplő-páros alkalmas rá, hogy ifjusági regény témájaként szolgáljon.

Erre már korán rájöttek első fordítói (mint említettük, Karády Ignác a francia ifjusági változatot ültette át magyarra), s a francia fordító mintájára Győry Vilmos is készített ifjusági változatot, amely még a teljes mű megjelenése előtt, 1875-ben látott napvilágot.⁸ Két évtized múltán Radó Antal dolgozza át Cervantes művét az ifjuság számára,⁹ 1900-ban Huszár Vilmos,¹⁰ 1915-ben pedig Gaál Mózes.¹¹ Már az újabb és újabb átdolgozások ténye is mutatja, hogy sikeres változat nem készült: az átdolgozók nem merték következetesen vállalni a maguk elé tűzött feladatot: a szerkezet tekintetében teljesen új regényt írni Cervantes ötletéből. Erre 1943-ban akadt csupán vállalkozó, mégpedig mindjárt kettő: Mándy Iván¹² és Radnóti Miklós.¹³

Mándy teljesen a sajátjaként kezeli a témát: stilárisan is elszakad Cervantestől, s igazi "Mándy-regényt" ír. Könyve kitűnő, de kevés köze van Cervanteshez. Radnóti Miklós írja meg a "végleges" ifjusági változatot, ma is az ő átdolgozását használjuk. Radnóti is új regényt írt lényegében, de hiven követte Cervantes stílusát: valószínűleg maga Cervantes is valahogy így írta volna meg a busképű lovag történetét az ifjuság számára.

Külön kell szólni egy 1906-ban megjelent átdolgozásról,¹⁴

amely nem is az ifjúság, hanem a "művelt nagyközönség számára" készült, s mindössze 78 oldalban "sűriti" össze Cervantes művét. A meghökkentően primitív átdolgozáshoz "méltó" illusztrációk díszítik ezt a kötetet: ezeken a machai lovagot suvicszos bajszu, piros-pozsgás arcu, kicsattanóan jókedvű magyar vitézként láthatjuk viszont.

Az ifjúsági változatok hozták meg a Don Quijote számára a széleskörű népszerűséget, a teljes mű azonban, miként Swift Gulliverje is, megsínylette ezt a sikert. Mindnyájan megtanultuk, hogy felnőtt fejjel nem szabad újraolvasnunk olyan könyvet, amely gyermekkorunkban jelentett nagy élményt számunkra. Ennek köszönhető, hogy kevesen olvasták a teljes Don Quijotét. S csak ők tudják, hogy itt nem ugyanarról a műről van szó.

4. Értelmezések

Mi is valójában Cervantes üzenete nagy művével az utókor számára? A válasz egyszerű: elsősorban az, amit az utókor ki akar olvasni belőle. Ő maga a lovagregények ellen írta, s mivel manapság ilyeneket nem ír s nem is olvas senki, ez a funkció nem jöhet számitásba.

A Don Quijote könyvtárnyi értelmezése lényegében két nagy csoportra osztható. Az értelmezők egyik táborá örült dühöngőt lát benne, a reakció képviselőjét. Mások - s nem is kevesen - a "homo ethicus" megtestesítőjét, az elveihez fontolgatás nélkül ragaszkodó, hűséges ember mintaképét. Ily módon az egyes értelmezések koronkénti előtérbe kerülése vagy háttérbe szorulása sokkal inkább az illető kort, mint magát a művet jellemzi. Cervantes regényében mindkét tábor bőségesen talál "municiót" a maga felfogása számára.

Figyelemre méltó, hogy a felszabadulást követő években az az értelmezés divott - Lukács György nyomán¹⁵ -, amely Don Quijotéban a letűnt kor után sóvárgó reakciót látja. A hatvanas évek elejétől kezdve ez a felfogás fokozatosan megváltozott, s Gyurkó László drámájában¹⁶ a manchai lovagot már ismét a gyengék oltalmazójának, követendő példaképnek ábrázolja. Jellemző - s ez lényegében a közfelfogás végleges változását igazolja -, hogy a darab egyetlen kritikusa sem utalt egy másfajta Don Quijote-értelmezés lehetőségére.

Irodalmi életünk és az olvasóközönség hol megfelelkezik Cervantes művéről, hol pedig ismét divatba jön a busképű lovag története. Különös reneszánszát élte a regény huszadik századi történelmünk leggyászosabb éveiben, 1942 és 1944 között. Radnóti már említett ifjúsági átdolgozása két kiadást ért meg, ekkor jelent meg Mándy ifjúsági változata is, s ezzel egyidejűleg a teljes műnek két, egymást követő kiadása jelenik meg 1942-ben¹⁷ és 1943-ban.¹⁸ Ugyancsak 1943-ban adták ki Ortega y Gasset Don Quijote nyomában¹⁸ című tanulmányát is.

A regény népszerűségi görbéjének hullámozása és az értelmezések változásainak felkutatása sok tanulságos következtetés levonására nyújthat még módot.

5. A Don Quijote hatása irodalmunkra

Cervantes remekművét a magyar olvasóközönség és kritika egyaránt méltó fogadtatásban részesítette, s a Don Quijote a magyar irodalmi köztudatba is a világirodalom klasszikus alkotásaként vonult be. Reviczky Gyula Arannyal polemizáló versében a Don Quijotét is az egyetemes emberi szellem alkotásaként említi.

Irodalmunk majd minden számottevő alkotójának volt monda-

valója Cervantes nagy művéről, s nem kevesen akadnak olyanok is, akiknek a művein is érezhető a Don Quijote hatása. Arany László Hübele Balázsának rokonságát a manchai lovaggal ugyan sokan vitatják, Mikszáthnak azonban több művében is fellelhető Cervantes regényének kisebb-nagyobb mértékű hatása: Pongrácz István gróf beszercei hadjáratának történetét olvasva pedig lehetetlen nem gondolni Don Quijote hasonlóan bizarr kalandjaira.

Lengyel Menyhért 1918-ban bemutatott plebejus szemléletű színművében, a Sancho Panza királyságában Don Quijote csavaros eszű fegyverhordozóját kelti életre: Sancho néhány nap alatt valószínű forradalmat csinál a rábizott szigeten.

Adytól kezdve Somlyó Zoltánon és Tóth Árpádon át egészen mai irodalmunkig számos verset, szindarabot, regényt sorolhatnánk fel, amelynek Cervantes műve volt az ihletője. Még nagyobb az olyan alkotások száma, amelyekben a busképű lovag vagy fegyverhordozója csak egy-egy motívum erejéig bukkan fel, az őrüeltség vagy az alku nem ismerő elhivatottság, a földhözragadtság vagy éppen a józan ész jelképeként. Ha emlegetjük őket, nevükhöz nem szükséges magyarázat vagy lábjegyzet: a busképű lovag története immár egy évszázada nemzeti műveltségünk szerves alkotórésze.

Jegyzetek:

1. (N.): Miguel de Cervantes Saavedra. - Tudományos Gyűjtemény 1831. 1. k. (A cikket Sós Endre idézi 1955-ben megjelent Cervantesről szóló kismonográfiájában. Dolgozatom számos további adatát is ebből a műből meritem.)
2. Don Quichotte de La Manche. Nagyobb gyermekek számára kidolgozott munka után fordította: Karády Ignác. Pest, 1848.

3. Don Quichotte, a hires manchai lovag. Florian után fordította: Horváth György. Kecskemét, 1850. (1.k.) és 1853. (2.k.)
4. Az elmés nemes Don Quijote de La Mancha. Fordította és bevezette: Győry Vilmos. Budapest, 1873-1876.)
5. Az elmés nemes Don Quijote de La Mancha. Győry Vilmos fordításán apróbb simításokat végzett és bevezette: Wildner Ödön. Budapest, 1925.
6. Az elmés nemes Don Quijote de la Mancha. Fordította: Győry Vilmos. Átdolgozta: Szász Béla. Budapest, 1955.
7. Az elmés nemes Don Quijote de la Mancha. Fordította: Győry Vilmos. Átdolgozta: Benyhe János. Budapest, 1962.
8. Don Quijote de La Mancha. Fordította és az ifjuság számára átdolgozta: Győry Vilmos. Budapest, 1875.
9. Don Quijote de La Mancha. Az ifjuság számára átdolgozta: Radó Antal. Budapest, 1895.
10. Az elmés nemes Don Quijote de La Mancha. Győry Vilmos fordítása alapján átdolgozta, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátta: Huszár Vilmos. Budapest, 1900.
11. Don Quijote de La Mancha. Győry Vilmos fordítását az ifjuság számára átdolgozta: Gaál Mózes. Budapest, 1915.
12. Don Quijote. Az ifjuság számára átírta: Mándy Iván. Budapest, 1943.
13. Don Quijote. Az ifjuság számára átdolgozta: Radnóti Miklós. Budapest, 1943.
14. A hires-neves Don Quijote lovag kalandjai. Átdolgozott kiadás. Budapest, 1906.

15. Lukács György: Don Quijote. - Szabad Nép, 1951. április 11.
16. Gyurkó László: A busképű lovag, Don Quijote de la Mancha szörnyűséges kalandjai és gyönyörűsége halála. Budapest, 1973.
17. Az elmés nemes Don Quijote de La Mancha. Fordította: Győry Vilmos. Az előszót írta: Márai Sándor. Budapest, 1942. (Új kiadás: Budapest, 1943.)
18. Ortega y Gasset, J.: Don Quijote nyomában. Budapest, 1943.

Krassói Erna: Fenyő

Deák Miklós:

Az orosznyelv-oktatás és az óvodai nevelés-oktatás rendszere

A nyelvoktatás mint szervezeti egység nem jelent újat az óvodában, hiszen az oktatás kötött és kötetlen formája egyaránt előfordul az óvodai életben. Figyelembe kell venni azt is, hogy a játékon és a munkán kívül a nevelés egyik fontos területe, eszköze is az óvodai oktatás, s mint nevelési eszköz az előbbiekkel szoros egységet alkot.

Ha az orosz nyelvet is beépitik az óvodai oktatás és nevelés rendszerébe, ezzel a nevelői ráhatás gazdagodik. Ebből következik, hogy az orosz nyelvet nem elszigetelten kell szemlélnünk, hanem összhangba kell hozni a nevelés és oktatás más területeivel, eszközeivel.

Ismerve a gondolkodás és a beszéd szoros kapcsolatát, célszerű figyelembe venni az orosznyelv-oktatás, valamint a 3-6 éves koru gyermekek gondolkodás- és beszédfejlesztésének a kapcsolatát.

Az Óvodai Nevelés Programjának (a továbbiakban ONEP) "Az anyanyelvi nevelés helye és feladata a nevelés-oktatás folyamatában" című fejezete (a gyermekek) a beszédfejlesztés feltételeinek megteremtéséhez, módszereihez ad utmutatást. Kiemeljük azokat a követelményeket, amelyeket feltétlenül érvényesíteni kell az orosznyelv-oktatásban is. Az ONEP így ír: "A szóbeli közlést kiváltó derűs, nyugodt légkör az alapja az anyanyelvi nevelésnek." (l., 157. old.) A gyermekek számára az orosz nyelv tanulása sem lehet kényszer, hanem örömteli tevékenység. A 3-6 éves koru gyermeknek pedig a legtöbb örömet a játéktevékenység szerzi. Ezt figyelembe véve az önkéntesség és a játékoság elvének messzemenő betartása érdekében a kiscsoportban (ha egyáltalán

szervezünk orosznyelv-oktatást a kiscsoportban) még csak a középső csoportos oktatásra való előkészítés folyhat. Ezt a szakaszt a szoktatás és próbálgatás szakaszának nevezhetnénk, amelyben a gyermekek felfigyelnek az idegen hangzásra, majd hozzászoknak, és próbálják reprodukálni a hallottakat.

Amikor a kiscsoportosok már megszokták és elfogadták az óvodai környezetet, és elfogadták az óvónő személyét, egyre gazdagabb, árnyaltabb érzelmi kapcsolat kezd kialakulni a csoport és a csoportot vezető felnőtt között. Ez teremti meg az alapját annak is, hogy játékos formában bábozással, képek nézegetése közben elfogadják, meghallgassák az orosz nyelven bemutatott versiket, énekeket és néhány meseszereplő nevét. Néhányan meg is jegyzik ezeket, szívesen játszatnak a szavakkal. Szívesen kérdezzetik a tárgyak, a játékszerek orosz nevét. Ha nincs is egyetemes, előre megjelölt szint, ha nem is rendszeresek a foglalkozások, mégis megmutatkozik az eredmény: a gyermekek megszerezik az orosz nyelvet. Ezt középső csoportban érzékelhetjük a legjobban.

Alkalmunk volt megfigyelni, hogy a középső csoportban azok a gyermekek maradtak távol az orosz nyelvi foglalkozásoktól, akik a kiscsoportban nem hallottak orosz szót. Nagyon fontos volt, hogy az óvónők önkéntes részvételüket megnyerjék. Szabadidőben sokat foglalkoztak egyénileg is ezekkel a gyermekekkel, közösen nézegették a csoport számára vásárolt orosz nyelvű képeskönyveket, a gyerekek jutalomként játszhattak a Szovjetunióból kapott, népviseletbe öltöztetett babával. Játékos formában az óvónők is bekapcsolódtak tevékenységükbe, és indirekt módon irányították a játékot. Elfogadták játékeltevéységüket, hogy az orosz nyelvű könyvek

képeiről csak oroszul lehet beszélgetni, s az orosz baba csak oroszul ért. A játékhoz adott ötleteket, a játék indirekt irányítását a gyermekek bárkitől nem fogadják el. Az óvónők állandó jelenléte, a gyermekek problémáira való állandó, azonnali reagálás, a gyermekhez való ragaszkodás, az általuk felállított játékszabályok betartása, s nem utolsósorban a gyermekek alapos ismerete szükséges ahhoz, hogy egy felnőttet is befogadjanak játéktevékenységükbe. Ha a gyermekekkel sikerül sokoldalú kapcsolatot kialakítani, akkor lehet igazán alkalmazni a játékosság elvét is, és a játékot mint oktatási-nevelési eszközt felhasználni. Amikor a gyermekek játékszituációban elfogadták az orosz nyelvet, sőt meghívták az óvónőket és Natasát, az orosz babát játszani, megszületett az a lehetőség, hogy a gyermekeket fokozatosan átállítsák a játékból az oktatásra. Így október végére már valamennyi gyermek önként, örömmel vett részt a most már kötelező orosz nyelvi foglalkozásokon. Megnyerték önkéntes részvételüket. Ennek alapja a gyermek fő tevékenységének, a játéknak a motiváló ereje volt.

Mind az anyanyelvi nevelésben, mind az idegennyelv-oktatásban igen fontos "... a környezet példamutatóan helyes és szép beszéde" (1., 157. old.).

Minden idegen nyelvet oktató óvónőnek kötelessége javítani idegen nyelvi beszédét. Ha a gyermek környezetében az óvónőn kívül valaki ismeri a nyelvet, meg kell kérni, hogy csak akkor beszéljen a gyermekkel oroszul, ha kiejtését hozzáértő emberek jónak minősítették. Legjobb, ha a gyermek egyforma, vagy hasonló kiejtésű emberektől tanul, akiknek a beszéde megközelíti az orosz anyanyelvi hangzást. Ugyanis mind az anyanyelvre, mind az idegen nyelvre érvényes, hogy "a gyermek a szóbeli közlés elemeit után-

zás útján, akusztikai megjelenésükben veszi át, ezáltal alakítja ki későbbi önálló beszédének hangzási szerkezetét" (1., 157. old.).

Ebből az állításból az is következik, hogy a szép kiejtésen kívül igen fontos az, hogy a gyermek minél többször hallja a nyelvet, ezáltal ösztönzést kapjon az utánzásra, például képeskönyv nézegetése közben, egyéb természetes szituációban. Ezáltal igényévé válik az idegen nyelvi beszéd hallgatása, reprodukálása. A nyelvoktatásban - mint tapasztaltuk - ezért feltétlenül fontos a kötött és a kötetlen oktatási forma együttes alkalmazása. A kötött foglalkozás az új anyag bemutatása, az együttes gyakorlás, az egyékes szint kialakítására törekvés miatt, a kötetlen forma pedig a gyakorlás, az ismétlés, az ellenőrzés, a rögzítés és az egyéni érdeklődés kielégítése szempontjából nélkülözhetetlen. (A kötetlen forma a kisebb létszámot is feltételezi.)

Az ONEP anyanyelvi neveléssel foglalkozó fejezete felhívja a figyelmet a verbális közlést kísérő, másodlagos, nem verbális jelentést tisztázó közlésekre is: "Az óvónő beszéde tehát színes, érzéketes, dinamikus, megelevenítő erejű legyen" (1., 159. old.).

A gyermekek gyakran szavak közvetítése nélkül is megértik egymást vagy a felnőtteket, elég egy-egy mozdulat vagy egy irányított tekintet. A nyelvoktatásban ezt a tapasztalatot igen jól hasznosíthatjuk az anyanyelv mint közvetítő kiiktatására is. A metakommunikációnak (mint arról a VI. fejezetben már bővebben szót ejtettünk) jelentéstisztázó tartalma van, elősegíti a beszédartalom érzelmi megközelítését, nevelési eszköz és módszer is egyben.

Tapasztaltuk például, hogy a dicséretet, a rosszallást, az utasításokat igen hamar megértették a gyermekek orosz nyelven is az óvónő hangszíne, hanghordozásának, gesztusainak segítségével.

A megértést magatartásuk, mimikájuk, hangulatuk, tevékenységük megváltoztatásával, nem verbális uton közvetítették, de előfordult, hogy magyarul válaszoltak. Pl.: A **"Встань в очередь!"** utasításra, a határozott mozdulatra és hangra így válaszolt az egyik kislány: "Én már beálltam a sorba".

Az ONEP-et nemcsak összehasonlításként kell alkalmaznunk, hanem utmutatóként is az új oktatási területen. Követelményeiből kiindulva kell megválasztanunk az orosznyelv-oktatás anyagát is. Figyelembe kell venni azonban, hogy a gyermekek számára nem tudunk olyan optimális nyelvi környezetet teremteni orosz nyelven, mint az anyanyelvi neveléshez. Az orosz nyelv tanulását később kezdik, mint az anyanyelvét. Ebből kiindulva az ONEP kiscsoportos követelményeire alapozva kell megválasztanunk az orosznyelv-oktatás anyagát a középső csoportos oktatáshoz, majd erre építhetjük a nagycsoportos tervet is.

Melyek ezek a követelmények?

"Ismerjék a környezetükhöz tartozó tárgyak és a megszokott jelenségek nevét. Ismerjék azokat a legfontosabb szavakat, amelyek tárgyak, jelenségek, személyek mozgását ... szembetűnő tulajdonságát jelölik" (1., 161. old.).

"Értsék meg az óvónő közléseit. ... Alkalmazzák beszédükben az ismert szavakat" (1., 162. old.).

"Ismerjék a szavak jelentését - legyen a szavak mögött kép" (1., 166. old.).

"Hallgassák meg az óvónő szavát, kövessék utasításait. Felszólítás nélkül köszönjenek. ... Köszönjék meg, ha kapnak valamit. ... Kíváncsiak jó étvágyat" (1., 166. old.).

Ezek a követelmények egyben a szokásokat is hangsúlyozzák, s a szokások betartását az idegen nyelv még jobban erősítheti. A gyer-

mekek szívesen alkalmazzák az udvariassági formákat mindkét nyelven minden adódó alkalommal.

A követelmények erősen összefüggenek az értelmi neveléssel is, ahogyan a gondolkodás és a beszéd is szoros kapcsolatban van egymással. Tehát figyelünk kell arra, hogy hány gyermekkel, milyen ütemben lehet kontaktust teremteni az idegen nyelv használatára által.

A nyelvtudásnak különféle fokozatai alakultak ki a gyermekek oktatása folyamán. A következőket figyeltük meg:

1. Figyelés a metakommunikációs jelekre

- válasz metakommunikációs jelekkel

2. A metakommunikáció és a nyelvi jelek figyelése

- megértés, válasz cselekvéssel, vagy anyanyelven és metakommunikációval

3. Figyelés a nyelvi jelekre és a metakommunikációra

- megértés, a nyelvi jel megismétlése és válasz cselekvéssel, metakommunikációval

4. Figyelés a nyelvi jelekre

- válasz nyelvi jelekkel, esetleg cselekvéssel, ritkán metakommunikációval.

Egy-egy gyermekre olykor mind a négy szakasz egyszerre is jellemző volt aszerint, hogy hányszor, hányféle szituációban hallotta az idegen nyelvi jelölést.

Ahhoz, hogy a gyermeket a negyedik szakaszig eljuttassuk, a kiválasztott anyag minél nagyobb százalékanak felhasználásával szigorúan be kell tartani az oktatásra vonatkozó elveket: a fokozatosságot, a következetességet, az ismétlés és az ellenőrzés elveit.

A környezetismereti foglalkozások didaktikus játékaira, beszélgetéseire alapozhatjuk a nagycsoportban pl. az orvosos, boltos, építő, vendéglátó, utazás játékokban előforduló sztereotip szövegeket, és a metakommunikáció, a helyzet is segíti a megértést. Ilyen sztereotípiák: Mit parancsol? Tessék helyet foglalni. Kér tehát (zsemlét, kenyeret...)? Hová utazik? Mi a panasza? Fáj a fejem...

Figyelembe kell vennünk ugyanakkor az irodalom és ének-zene anyagot is. Már a kiscsoportban megismerkednek magyarul a Répa, a Kiscipó és a Vityilló című mesékkel, amelyeket részben vagy egészben oroszul is megtanulnak a gyermekek a középső, illetve a nagycsoportban. A hasonló témájú irodalmi és ének-zenei anyagokat vegyes foglalkozások keretében is fel lehet dolgozni, pl. karácsonyi dalokat, állatokról szóló verseket stb.

"A játékos dalok és mondókák arra is alkalmasak, hogy az óvónő minden egyes gyermekkel kapcsolatot teremtsen, megismerje halálát, mozgása fejlettségét, kiejtése tisztaságát" (1., 264. old.).

"... elsősorban a nyelv ritmusának megismerésében segít a zene. Vagyis javítja a tanulók mondatainak hangsúly- és intonációs szerkezetét" (2., 111.).

Amikor a gyermekeknek megtanulásra, illetve meghallgatásra szánt ének-zenei és irodalmi anyagot gyűjtünk, fontos tényezőként kell figyelembe vennünk - a hangterjedelem, a tartalom, a nyelvi nehézségek szem előtt tartásán kívül - a helyes prozódíát, vagyis azt, hogy a vers, ének hangsúlyos részei egybeessenek a beszéd hangsúlyos részeivel fonetikailag és logikailag egyaránt. Ugyanis "... ha egy elénekelt sornak a zenei hangsúlyai egybeessenek a beszélt változat logikai hangsúlyaival, a bevésés rendkívül erős" (2., 112.).

Vajon fontos-e mindig tudni a gyermeknek pontosan, hogy miről szól a vers vagy ének, amit hall? Sokan felvetették ugyanis, hogy akár instrumentális zene, akár élő dal hallgatásakor a gyermekek ha nem is értik a szöveget, szívesen figyelnek.

A nyelvoktatás során a csepelei óvodában adódott példa arra, hogy az ének teljes képi lefordítása lehetetlen volt (**Пусть всегда будет солнце**). Van viszont olyan is, melyet szó szerint el lehet játszani, vagy nagyon könnyű szemléltetni (**Дед Мороз**). Az előbb említettet az óvónők meghallgatásra, az utóbbit megtanulásra szánták, de a gyakori hallgatás után a gyermekek megtanulták a nehezebb, nem szemléltethető dalt is.

A felvetett kérdést vissza is lehet fordítani: Vajon minden magyarul mondott vers, ének minden fogalma tisztázott a gyermek előtt? Hozzuk példának Weöres Sándor Száncsengő című versét. Költői képeit kár lenne lefordítani a hétköznapiok nyelvére, hiszen ezzel a vers hangulatát is elvesztené. A gyermeknek nem az a fontos, hogy mit jelent az, hogy "szétmálló hangerdő", vagy az, hogy "tél öblén halkan ring", hanem az a hangulat, az az érzés, amelyet a vers hallgatása vagy mondása közben átél. A hangulatot a hanglejtés, a hangszín, a hangzás élménye kelti.

Az emocionális telítettségen kívül ének, zene vagy vers hallgatásakor "igen jó, tömör fonetikai zuhatagot kap a tanuló a nyelvből, ha egy ideig nem tudja annak a szövegnek a jelentését, amit énekel vagy elmond. Ha valaki ismeri a jelentést, az eltereli a figyelmét a sor hangalakjáról" (2., 112.).

Játszhatunk ugynevezett visszhang játékot is. Ennek célja az ének-zene foglalkozások hallásfejlesztéséhez hasonlóan a nyelv dallamának, artikulációjának meghallása, utánzása.

A játék menete a következő:

1. A gyermekek szemben állnak, megismétlik az óvónő által kiejtett idegen nyelvi szót.
2. A gyermekek háttal állnak, és így ismétlik a hallott szót.
3. A gyermekek a magnetofonról hallott szót ismétlik.

Célszerű ezt a játékot úgy továbbfejleszteni, hogy a nagycsoportos gyermekek a magnetofonról hallott rövid idegen nyelvű szöveget ugyancsak magnetofonra mondják vissza. Ez a fokozatosan alkalmazott módszer egyre erősebb akusztikai ráhatást biztosít, amely feltétlenül erősíti az idegen nyelvi artikulációs bázist.

Az ének-zenének mint módszernek a felhasználása az idegen nyelv-tanításban szintén izgalmas kérdéseket vet fel. Ez a téma azonban még kidolgozatlan, mélyebb zenei és lingvisztikai tudás, sok-sok gyakorlati megfigyelés szükséges kapcsolatuk feltárására.

A nyelv összefügg a matematikával is. Összefüggéseinek mélységeit tapasztalataink és óvodai matematikai elméleti ismereteink alapján néhány példával próbáljuk demonstrálni, mégpedig azt, hogyan valósulhat meg ez a kapcsolat az óvodai matematikai és orosz nyelvi foglalkozás között.

Az összefüggést nemcsak az jelenti, hogy a gyermekek megtanulnak oroszul is tizig számolni, hanem azok a gondolkodási műveletek is, amelyeket a matematikai és a nyelvi foglalkozásokon egyaránt végezhetünk. Pl. amíg a gyermekek a megértéstől az alkalmazásig eljutnak, számos analizáló-szintetizáló műveletet kell elvégeztetnünk.

Egy-egy szituációt nyelvileg is meg kell terveznünk, ki kell választanunk a szituációhoz illő kifejezéseket. Az új, az óvónő

által megtanított sztereotípián kívül a gyermekek a régebben tanultakat is spontán alkalmazzák pl. a boltos játékban a köszöntést stb., ezzel maguk is részt vesznek a szituáció megteremtésében, gazdagításában.

A kép, a tárgy, a nyelvi jel azonosítása minden szemléltethető fogalom kialakításakor előfordul. Ugyanigy azonosítják a sztereotípiákat azzal a helyzettel, amelyben előfordultak. Pl. a köszönés jelentését abból a helyzetből érthetik meg, hogy érkezéskor vagy távozáskor mondta az óvónő. Tehát nyilvánvalóvá válik a gyermek számára, hogy az orosz hangalak ugyanazt a jelentéstartalmat hordozza, mint az ugyanilyen szituációban máskor alkalmazott magyar szó.

A gyermekek mindenkor elvégzik az azonosítást, még akkor is, ha az orosz kifejezés megjegyzése nehéz. Például a "спасибо" orosz nyelvi alakját a magyar hangalakkal összehasonlítva így azonosították: szpaszilva.

Az azonosítás, a megkülönböztetés, az összehasonlítás és a kiemelés egyaránt előfordul a nyelvi szabályjátékokban.

Halmazok alkotása adott szempont alapján szintén előfordulhat az anyanyelvi foglalkozásokon megismert szabályjáték során például, amikor megadott hanghoz, pl. a kigyó hangjához (sz) orosz szavakat sorolnak: **СТОЯ** stb.

A nagycsoportosok fejlett nyelvi érzékét mutatja az az általánosítás, amikor felfedezik a többes számú szavak azonos végződését, és mindenre, amiből többet szemléltetünk, spontán rámondják a megfelelő többes számú jelölést.

Jegyzet

1. Az óvodai nevelés programja. Tankönyvkiadó, Budapest, 1974.
2. Fülei-Szántó Endre, Szilágyi János: A nyelvtanulásról. Minerva-R.T.V, 1975.

Dr. Laczkó Ottóné:

Jászberény könyv-, könyvtári és olvasási kultúrájának története

1867-től 1953-ig

c. bölcsészdoktori disszertációjából részlet

Olvasási kultúra Jászberényben a dualizmus korában

Olvasmányok, olvasóközönség

Az olvasóvá nevelés feladatai

Az érdektelenség, a közöny, a megfelelő anyagi eszközök hiánya nemcsak Jászberényben hatott gátlólag a kulturális élet alakulására, fejlődésére, hanem országos gondok, problémák voltak ezek.

Haladó gondolkozású írók, művelődéspolitikusok sokat foglalkoztak annak elemzésével, mi az oka a magyar könyv-, könyvtári és olvasási kultúra elmaradottságának, miért van kevés könyvtárunk, miért oly csekély a könyvvásárlók száma.

A fenti problémák vizsgálatára országos szintű szervek, bizottságok is alakultak, így pl. a "Könyvvásárlást Előmozdító Bizottság", amely elsősorban azt kutatta, miért oly kevés a magyar könyvvásárlók száma. E bizottság elnöke György Aladár író, művelődéspolitikus lett (ő volt egyébként a Muzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsának és Főfelügyelőségének első főelőadója), tiszteletbeli elnöke Jókai Mór, titkára pedig Dolinay Gyula ujságíró, lapszerkesztő.

A bizottság felhívását "Nyílt felhívás a hazai kaszinók és olvasóköri t. Elnökségeihez" címmel a Jászberény és Vidéke c. hetilap teljes egészében közölte:

"Általános a panasz a magyar szépirodalmi és tudományos könyvek csekély kelendőse felett, és ez a panasz elsősorban a hazai kaszinókat, olvasóköroket és más művelődési czéllal alakult társas egyesületeket (érinti), melyek hivatásukhoz képest a magyar nemzeti érdekeknek, és így elsősorban a magyar nemzeti irodalomnak ápolói és terjesztői lehetnének ...

De tény, hogy mintegy kétezer társas egyeslet közül hazánkban alig 500-nak van könyvtára, és tény, hogy e könyvtárak között is igen sok egyszerűen kiselejteztet ajándékművekből, avagy ügyes üzérkedők által terjesztett szenzációs férczregényekből és hitvány fordításokból áll, oly könyvtárak tehát, mely nemcsak nem felel meg a hivatásának, de gyakran a közizlést, sőt a közerkölcsiséget is megmértelyezni képes.

... Nincs rendkívüli eszközökre, nincs rendkívüli anyagi erőkre szükség, hogy minden egyes kaszinó minél inkább megfeleljen nemes feladatának és hogy a magyar társaskörök zöme a magyar művelt társadalom egyik központja és a közművelődés ügyének terjesztője legyen.

... Ne feledjék Önök, hogy a társaskörök könyvtárainak nemzeti missziója van ..., ne feledjük, hogy a jövő nemzedék, mely a könyvek nagy hatásától már tiszta fogalommal fog birni, Önöket teszi felelőssé vidékük műveltségének más állapotáért, és az Önök működését fogják megbélyegezni, ha kaszinójukban ma esetleg a kártyázás a fő dolog és a kaszinói könyvtár értéktelen, vagy éppen selejtes művekből áll. ... Önökre vár, hogy a társaskörök könyvtárainak reformja által fokozatonként városuk és vidékük társaséletének ujjaalakítását is megkísértsék.

Bp. 1887. aug. hó

A könyvvásárlást előmozdító bizottság és annak nevében:

György Aladár
elnök

Dolinay Gyula
titkár

Jókai Mór
tiszt. elnök

Dolinay Gyula igen sokat fáradozott ezekben az években a népoktatás megszervezésével, az iskolai és népkönyvtárak létrehozásával, s a magyar olvasóközönség nevelésének ügyével. Legfontosabb műve "Könyvet a népnek" címen jelent meg, mely jelszó, programjának rövid summázata is egyuttal. Lapot is indított céljai segítésére "Iskolai és Népkönyvtár" címen. A Jászberény és Vidéke hetilap hasábjain több olyan cikke jelent meg, melyekben az iskolai, ill. a népkönyvtárakkal, valamint a népolvasmányokkal foglalkozott.

"Édes hazánk 16 milliónyi lakosából irodalom, művészet alig létezik 1.000.000 számára, sőt, ha szigorúan számítunk, be kell érünk másfélszáz ezerrel a könyv és hirlappártolók számát. ... Népünknek nem kell semmiféle nyomtatott betű, kivéve a nap-tárt, melyből a legolcsóbbakat, tehát a legrosszabbakat veszi. A magyar népnek egyáltalán nem természete a könyvvásárlás. Rá kell szoktatni a népet a könyvek, az olvasás szeretetére. Hogyan?

Iskolai és népkönyvtárak által. Állítani kell minden iskola mellé népkönyvtárt, melynek darabjait a gyerekek hazahordhatják olvasás végett. A szülők szívesen lapozgatnak a könyvecskékben, sőt elolvassák, vagy ami még jobb, gyermekük által felolvasztatják. ... Mert ha tizenhatezer népiskola növendékei csak a téli hónapokban hordozzák is haza a jó olvasmányokat, már ez azt teszi, hogy a nép hajlékaiba milliónyi jó könyv jut. De ez az eredmény a következő generációban lesz valóságosan rendkívüli, mert az iskolába járó gyerekeket már zsenge korban rászoktatjuk a könyvek szeretetére, az olvasásra...

Semmi sem látszik ezért sürgősebbnek, mint hogy a népiskolákban felállítsuk a népkönyvtárakat.

... Trefort miniszter ur több rendeletében sürgette a nép-

könyvtárak megvalósítását, közelébb a közművelődési egyesületek kongresszusán, és azelőtt az országos tanítógyűlésen is szóba került, valamennyi egyházi hatóság is foglalkozott vele, s a dolog vége mindenütt a sürgősség, az eszme meleg ajánlása". (2)

Dolinay remekül fogta össze az iskola és az iskolai könyvtárak szerepét az olvasóvá nevelésben, az olvasás megszerettetésében, s a felnőtt korosztály olvasási igényének, szokásainak alakításában.

Hasonlóan sokat foglalkozott György Aladár, a Könyvvásárlást Előmozdító Bizottság elnöke ezzel a problémakörrel, analizálva annak okait, hogy miért oly kevés hazánkban a hirlapokat és könyveket vásárlók száma. "Hirlapelőfizetők száma nem éri el az ötezret, kb. 100000 a hirlapot, a könyvet vásárlók száma". (3) A fejlődést, az előrelépést ő is elsősorban az iskolai könyvtárak, s a pedagógusok ilyen irányú munkája hatékonyságának a fokozásában látja. "A tanférfiak ... tartsák kötelességüknek ezentul nagyobb gondot fordítani az irodalomra. Nem a költők s írók nevének elősorolása, avagy életrajzi adatok bemagoltatása által lehet ezt elérni, hanem csak úgy, ha egyes műveket megismertetünk a növendékeinkkel. Hány népiskolai gyermek szülője venné meg pl. Petőfi János Vitézét, a Don Quijotte, Robinson stb. kiadásait, ha arra figyelmeztetve lenne". (4.)

György Aladár, Dolinay Gyula gondolatai, törekvései Jászberényben is igen népszerűek voltak, ezt nemcsak az mutatja, hogy cikkeik, tanulmányaik igen gyakran jelentek meg a berényi lapokban, de jó néhány városi pedagógus hosszú időn át lelkesen fáradozott eszméik megvalósításán, realizálásán is.

Említésre méltó Brüller Mór tanító tevékenysége, melyet

a város olvasási kulturájának emelése érdekében fejtett ki, különösen azért, mert Dolinay és György Aladár említett munkái, cikkei megjelenése előtt, már 1874-ben hasonló gondolatok jegyzében fáradozott. Foglalkoztatta az a kérdés, miként lehetne a felnőtt lakosságot rendszeres olvasóvá nevelni, s felismerte, hogy e cél elérése érdekében elsősorban az ifjúsággal kell foglalkozni.

"... Nem elég, ha iskolás gyermekeinkkel kizárólagosan a törvény szabta olvasókönyvet olvastatjuk, ... hanem még más eszközökhöz is kell nyulnunk, ha gyermekeink nevelésoktatásánál a közepszerűnél többet elérni óhajtunk. Ezen igénytelen eszköz szerintem az volna, hogy az iskolásokkal az ifjúsági iratokat megkedveltessük, mely olvasókönyvecskék a tanítónak kellő közreműködése folytán a kis olvasóknak szellemi kincsbányáivá válhatnak..." (5.)

Módszereket is javasolt a könyvek ajánlásához. Elsősorban egy rész ("tanulságos, érdekes legyen!") felolvasásával kívánta a tanulók érdeklődését felkelteni, és miután kölcsönözték a könyvet, írásbeli vagy szóbeli feladattal győződött meg arról, hogy valóban elolvasták-e otthon azokat. E módszerrel a következőket kívánta elérni: "... tanítványaim nyelvérzéke kifejlődik, jelentékeny szóbőséget és szép ismereteket szereznek, és ami külön kiemelő, hogy eképp szoktatva a könyvek olvasása kedvencz foglalkozásukká, sőt természetükké válván, későbbi korukban ezen előttük üdvösnek is bebizonyult foglalkozástól egykönnyen őket elidegeníteni senki nem fogja". (6.)

E sorok tanúsága szerint a cikk írója helyesen látta a szépirodalom, ill. az olvasás rendkívül fontos szerepét a gyermekek szókincsének gyarapításában, szóbeli és írásbeli kifejezőkészségük fejlesztésében, s különféle módszereket, eljárásokat dolgozott ki, ill. alkalmazott az olvasóvá nevelés érdekében.

Figyelemre méltóak elképzelései, hiszen több mint 100 esztendővel ezelőtt felvetett gondolatai nagyrészt ma is korszerűek, helytállóak, hisz a legújabb anyanyelvi tantárgypedagógiák e témakörben hasonló elvekre épülnek.

Néhány év óta hangsúlyozzuk ilyen kiemelten, hogy az egy olvasókönyv önmagában nem oldhatja meg az irodalmi és olvasóvá nevelés sokrétű feltételeinek megteremtését. Már az alsó tagozaton, éppen az olvasóvá nevelés teljesebb értelmezése miatt, nem lehet elhárítani a jelenlegi gyakorlatnál alaposabb, mélyebb irodalmi nevelés igényét. Ehhez több irodalmi alkotás megismerésére, sokszínűbb olvasásra, a folyamatos olvasás igényének kibontakoztatására van szükség. Az olvasóvá neveléshez az olvasásra ösztönző, ún. "könyves környezet" kell, a már az alsó tagozaton arra kell törekedni, hogy az olvasás, az önálló tanulás és önművelődés a tanulók személyiségének kialakuló vonásává, tulajdonságává váljon.

Nem találtam pontos adatokat arra vonatkozóan, hogyan alakult a dualizmus korában Jászberényben a könyvvásárlások száma, sőt a meglévő könyvtárak használói, olvasói számáról is csak hiányos adataink vannak.

Ktár megnevezése	1884		1911	
	Olvasók száma	Kölcs.kö-tetek sz.	Olvasók száma	Kölcs.kö-tetek sz.
Riszner Nőnevelde Ktára	60	240	megszűnt	
Gimn. Ifjusági Ktára	95	450	271	3,233
Gimn. Tanári Ktára	13	224	nincs adat	
Brúnauer kölcsönktára	50	nincs adat	megszűnt	
Városi Népkönyvtár	-	-	408	978
Járásbiróság Ktára	-	-	63	171

Peres vándorktár	-	-	15	87
Pele vándorktár	-	-	70	345
Hajta vándorktár	-	-	50	600
Külterületi vándorktár	-	-	77	715
Iparostanonc Otthon ktára	-	-	291	314
Casino könyvtára	-	-	82	2.027
Kath. Legényegylet ktára	nincs adat		291	314
Összesen:	218	914	1.618	8.784

E korszakban a legnagyobb forgalmat az ifjúsági könyvtárak bonyolították le. (E könyvtárak olvasóinak száma a meglévő adatok alapján az össz olvasók 35 %-a volt, kölcsönzéseik pedig az össz-kölcsönzések 40 %-át adták.) Viszonylag magas volt a kaszinó könyvtárának látogatottsága. (A kölcsönzések 24 %-át itt bonyolították le.) Jelentősebb volt még a négy vándorkönyvtár forgalma. (A kölcsönzések 20 %-a itt történt.) Sajnos, a városi népkönyvtár forgalma - első-sorban az állomány felfrissítésének a hiánya miatt - igen csekély volt, a kölcsönzések alig 10 %-át bonyolították le.

Érdeemes ezeket az adatokat (függetlenül attól, hogy nem adnak teljes képet a korszak olvasóinak számáról) összehasonlítani a mai hasonló könyvtári mutatókkal.

A Jászberényi Járási-Városi Könyvtárnak 1970-ben 6.311 beiratkozott olvasója volt, akik 184.748 kötetet kölcsönöztek. 1970-ben a különféle hálózatba tartozó könyvtárak (tanácsi, szakszervezeti, iskolai szakkönyvtárak) beiratkozott olvasóinak a száma 11.794 volt a városban. (7.)

Jegyzetek:

1. Jászberény és Vidéke, 1887. 8.évf. 40.szám 2-3.p.
2. Jászberény és Vidéke, 1887. 8.évf. 51.szám 1-2.p.

3. Figyelő, Budapest, 1875. 43. szám 1.p.
4. Figyelő, Budapest, 1875. 43. szám 2.p.
5. Brüller Mór: Az ifjúsági könyvtárak miképp hasznosíthatók legcélszerűbben? = Jász Kunság, 1874. 7.évf. 33. szám 142.p.
6. Brüller Mór 6. szám alatt i.m. 143.p.
7. A Jászberényi Járási-Városi Könyvtár Értesítője. Jászberény, 1971. 56.p. 57.p. 80.p.

Bálványos Huba: Együtt

TANULMÁNYOK

Gáspárné dr. Zauner Éva:

Értékkorientációs vizsgálatok a Budapesti Tanítóképző Főiskolán

Elhangzott a Fodor József Iskolaegészségügyi Társaság
vándorgyűlésén
Gödöllő, 1977. szeptember 1.

A pedagógiai kutatások tervezetének 6-os számú főiránya már 1974-ben megindította a tanulói életmód vizsgálatának rendszeres és tervszerű kutatását. Mindeddig aránylag kevés publikáció láttott napvilágot ebben a témában, annak ellenére, hogy a széleskörű szociálpszichológiai vizsgálatok kimutatták, hogy a tanulói életmód ismerete voltaképpen előfeltétele lenne minden korszerű pedagógiai tervezésnek.

Az életmód szociálpszichológiai fogalom, s mint ilyennek vannak mennyiségi és minőségi mutatói, téri, eszmei és idői vonatkozásai. A legegyszerűbbnek látszik a téri viszonylatok vizsgálata, s már ez is sok, meglepően újszerű ténnyt tárt fel, gondoljunk csak a legújabb proxemikai vizsgálatokra. Az emberi élet időbeli vonatkozásainak pedig egyenesen felbecsülhetetlen jelentőségük van, hiszen időnk maga az életünk, s a legelemibb létfenntartási gondok csillapulásával az időt érezzük legnagyobb értékünknek, ennek hiányát a legnagyobb rabságnak.

Az életmód és életvitel fogalmai között célszerű némi disztinkciót tenni: az életvitel az emberi önkiteljesedés és értékmegvalósítás nagyívű vetülete, az életmód ennek konkrét, mindennapi megvalósulása. Az életmód időbeli karakterisztikumait nem könnyű empirikusan vizsgálni, az időnek ugyanis mindig van valami szubjektív, téri viszonylatokkal leképezhetetlen jellege. A lehetséges gyakor-

lati módszerek között kitüntetett helye van a Charlotte Bühler által kezdeményezett életrajzelemzésnek, másik fontos eljárás a napirend-elemzés.

A napirendelemzést tudományos módszerekkel - tudásunk szerint - elsőnek Gottschaldt vezette be a pszichológiába, amikor is megalkotta az "idő-háztartás" fogalmát (Zeit- Budget), mint a személyiség életmódjának fontos jellemzőjét. Hazánkban Pethő Bertalan alkalmazta a pszichiátriában mint napirend-íratásos eljárást, igen figyelemre méltó eredményekkel. Pedagógiai vonatkozásban Geréb György fáradtságlélektani és tevékenység-telítettségi vizsgálataival kutatatta a tanulók napirendjét. Róna Borbála és Szabó Pál az iskolai klíma függvényeként vizsgálta ugyanezt a témát. Gázsó Ferenc - Pataki Ferenc - Várhegyi György: Diákéletmód Budapesten (1971) c. munkájában, valamint Szentirmai László: Az egyetemi hallgatók életmódjáról a Valóság 1975. 8. számában megjelent cikkében egyetemista és főiskolás diákok életmódját, tanulási szokásait vizsgálta főként kérdőíves és explorációs módszerrel.

A napirendelemzés segítségével sok és lényeges tényrt tártunk fel mind az egyes tanulók, mind pedig az egyes életkori - és különböző szociális rétegződésű - csoportok értékrendszeréről. A helyes és egészséges életmód kialakításával kapcsolatos pedagógiai feladatok is világosan kirajzolódnak a vizsgálati anyag feltárásakor. Megállapíthatjuk, hogy miben kellene nagyobb segítséget adni a szülői háznak és a tanulóknak ahhoz, hogy gyermekeiknek harmonikusabb személyiségfejlődést biztosítsanak.

Vizsgálatainkban a tanulói életmód kutatása két, életkorilag egymástól csaknem 10 évvel különböző korcsoportra terjedt ki: a gyakorlóiskola 6-10 éves tanulóira és a főiskola 18-22 éves diák-

jaira. Mindkét korcsoportot másfél évtizede vizsgáljuk különböző szempontból. A 6-10 éves tanulók életmódjának rendszeres és tervszerű vizsgálata 1974-ben kezdődött, és első szakasza az 1976/77-es tanév végén zárult. A vizsgálat középpontjában annak a kérdésnek a kutatása állt, mennyire lehetséges osztály és tanítási óra keretében a tanulás helyes módszereit megtanítani. A tanulás a diákéletmód középponti tevékenysége, így az életmódvizsgálatok ilyen irányban nagyon hasznosak.

A hallgatókat a pályaaalkalmasság szempontjából 1970 óta vizsgáljuk rendszeresen Ungárné dr. Komoly Judit kolléganőmmel. Minden felvételi pályázót háromféle vizsgálatnak vetünk alá a pályaaalkalmasság szempontjából, mint erről már több tanulmányban, a Felsőoktatási Szemle és a Tanítóképző Intézetek Tudományos Közleményei hasábjain beszámoltunk. Az értékorientáció vizsgálatára elsősorban az általam kidolgozott mondásválasztás szolgál, amelyet a felvett hallgatóknál nyomomonkövető célzattal a tanulmányi idő alatt néhányszor megismétlünk. Ezt a direkt és verbális módszert egészítettem ki napirendiratással és különböző rajzi vizsgálatokkal. Ilyen módon több évre visszamenőleg rendelkezünk adatokkal a tanulók, illetve hallgatók értékorientációjának alakulásával kapcsolatban.

Az eredmények közül figyelemre méltó adat, hogy a 70-es évek legelején az értékorientáció inkább tekintélyi és morálisan követelő jellegű volt, 1974-től kezdve egyre inkább előtérbe kerül a függetlenség és az önállóság igénye. Másik jellemző tünet, hogy a felvételiző jelöltek és a már felvett hallgatók értékorientációja között szembetűnő különbség van. Ugyanaz a vizsgálati személy egészen másképpen

nyilatkozik életfelfogásáról a felvétel, és másképpen a tanulmányi időszak alatt. Ennek vannak pozitív vonásai is: pedagógiai érzékenységük növekszik, a gyermek és általában az ember iránti érdeklődésük fokozódik, ami a képzés értékeit bizonyítja. Ugyanakkor a tudással, a munkával és a társadalmilag hasznos, vagy éppenséggel áldozatos életmóddal kapcsolatos nézeteik homlokegyenest az ellenkezőbe csapnak át: szkeptikusak lesznek, nem akarnak a "nemzet napszámosai" lenni. A leányoknál növekszik a házasság utáni vágy, a saját család és saját gyermek igénye foglalja el az általános gyermekszeretet helyét. Érdekes lenne megvizsgálni, hogy ezekben az attitűdváltozásokban általános életkori sajátosságokról van-e szó, vagy pedig elsősorban társadalmilag meghatározott jelenségekről.

Az egészséges életmóddal kapcsolatos kutatásaink és megfigyeléseink a főiskolás korosztály körében immár 17 éve halmozódnak, és egyre számosabb negativumot jeleznek. Bár a tanítóképzőben több egészségügyi tantárgyat oktatnak, ezeknek a tanulságai nem szűrődnek le a mindennapi életben. A tanítójelölt hallgatóknak nem igényük a szünetekben a szellőztetés, magas százalékban reggeli nélkül jönnek el 8-10 órás napi munkájukra, s a fehérjedus reggeli szükségességéről sokszor nem is tudnak. Nem élnek a szép udvar, a közeli hegy sétalehetőségeivel, bevallásuk szerint "soha sincsen idejük", ugyanakkor sok időt töltenek el fecsegéssel és ténfergéssel.

Mindezek a jelenségek a szociálpszichológiai kutatások szerint a korai szocializáció hiányosságaiból erednek. A szülői házaszokásrendje, a családi modell időszervezése szinte fatális hatású, hiszen mindez nem indoktrináció, vagyis értelmes tanulás, hanem imprinting eredménye. Az egészséges életmódra nevelés - későbbi oktatással - csak annyira lehetséges, amennyire a személy

hajlandó tudatosan átalakítani életvitelét. Főiskolás koru hallgatókkal is lehet ilyen irányu fejlesztést végezni, mint ezt általános személyiségfejlesztő gyakorlataink során évek óta megkíséreltük, és több publikációban közzétettük. Ajánlatos lenne hasonló gyakorlatokat szélesebb körben, más főiskolákon, illetve az ifjúság más csoportjaiban is megkísérelni.

A vizsgálatok eddigi tapasztalatai és eredményei érdekes jelenségekre hívták fel a figyelmet az alsó tagozatos gyerekek életvitelében. A kisiskolások tanulási eredményeit nem annyira az otthoni tanulás, mint inkább a szülői ház műveltségeszménye és az iskola munkájának határfoka határozza meg. Ebben az életkorban még kevés a könyvből megtanulandó anyag, "leckén" többnyire csak az írási, számolási feladatokat értik. Igazi új ismeretanyaggal, szellemileg fejlesztő gondolatsorokkal szegényesen vannak ellátva a gyerekek, bár a feladatrendszerek már korszerűek. Azt tapasztaltuk, hogy művelt családok gyermekei meglepően tájékozottak, nagyon sok mindenre jut idejük a tanulás mellett. Az alacsony szociokulturális milióból származó gyerekek alsó tagozatos korukban - főként ha a család ambíciózus - jóval több időt fordítanak tanulásra, mint szerencsésebb társaik. A különös és látszólag ellentmondásos dolog az, hogy a jobb tanulók lényegesen kevesebbet és kisebb erőbevetéssel tanulnak, mint a gyengék. A gyenge tanulók élete általában sivár, élményszegény.

A felső tagozaton homlokegyenest megváltozik a helyzet. A gyerekek napirendje zsufolt, az időrend nagyon kötött. Az otthoni tanulásra fordított idő osztályról-osztályra rosszabb képet mutat a gyengén tanuló gyerekeknél: a feladatok és a tanulnivaló mennyisége és minősége meghaladja önálló tanulási képességüket, s a hozzáértő segítség hiányában kedvüket veszti. Érdeklődésük egyre

inkább elfordul az iskolától és az iskolában tanított ismeretektől, és rohamosan leszűkült a konkrét élvezetek világára. Jövő terveik között "pénzszerzés" áll az előtérben, életvitelükről alig van elképzelésük.

A korszerű szocialista iskola nem lehet közömbös ezekkel a felismerésekkel kapcsolatban. A gazdag, szellemi és erkölcsi értékekben bővelkedő életvezetést is az iskolának kell fokozottabb mértékben közvetítenie, mint eddig tette. Néhány gondolat a felhasználható módszerekkel kapcsolatban: naplóvezetés a tanítási nap elején, órakeretben, amit élményrajzok tarkítottak: lerajzolták a tanulók azt, ami igazán élményt jelentett számukra. Ezek a rajzok és bejegyzések vizsgálatainkban eleinte sematikusak voltak, azt tartalmazták, amiről úgy vélték, hogy az iskola ezt várja tőlük. Később a fokozott biztatásra egyre személyesebb jellegű feljegyzéseket, rajzokat készítettek. Jól bevált a közös alkotásokkal való próbálkozás is. Életük valóságos értékrendje és vágyaik világa közötti ellentmondást tervezéssel igyekeztünk áthidalni, pl. Ird le, milyen lesz a te gyereked egy napja annyi idő múlásakor, mint te vagy?

Tapasztalataink szerint az iskolai nevelésnek több információs módszerrel arra kell törekednie, hogy a tanulók értékorientációja gazdagodjék és integrálódjék.

Keményné Pálffy Katalin:

A. hallgatói minősítések új szempontrendszerének tervezete

1976-ban alig háromhónapos csoportvezető tanári munka után a főiskolai Csoportvezető Tanárok Munkaközössége azt a megbízást adta számomra, hogy dolgozzam ki a hallgatói minősítések új rendszerét. Megtisztelő és egyben igen nehéz feladatot kaptam. Rövid csoportvezetői gyakorlat és viszonylag kevés felhasználható szakirodalom, dokumentum állt rendelkezésemre ehhez a "kényes" témához, amit a minősítések készítése jelent.

A felhasznált anyagok közül elsőként a főiskolán eddig használt utmutatókat (dr. Magyarfalvi Lajos, dr. Gál Györgyné munkái) néztem át, majd más intézményeknél használatos minősítési lapokat (pl. a Pedagógus Szakszervezet minősítő lapja és utmutatója, a Központi Fizikai Kutató Intézet minősítési tesztje), végezetül egy hallgatói csoport tagjainak egymásról irt jellemzéseit. Felhasználtam a Neveléstudományi Tanszék Pszichológiai Munkacsoportja által épp ez idő tájt kidolgozott "Tanulói személyiséglap"-ot is.

Az elkészített anyag a Csoportvezető Tanárok Munkaközösségének értekezletén vitaanyagként hangzott el. Jelen tanulmány ezt a megvitatott anyagot tartalmazza.

Az átnézett anyagok megerősítettek abban az elképzelésben, hogy a minősítés - különösen ifjukoru, pályakezdés előtt álló fiatalokat illetően - mennyire nem egységes, egyértelműen meghatározott feladat. A tanulmányozott anyagok mindegyike voltaképpen személyiségjellemzés, a személyiség ilyen-olyan megközelítésű, különböző szempontrendszer alapján, különböző módszerekkel történő leírása. Olyan (gyakorlati vagy elméleti) szakanyag, amely kifejezetten az ifjukorban levő, tanuló fiatalok személyiségjellemzéséhez alapul szol-

gálhatna, nincs a pedagógiai-pszichológiai szakirodalomban vagy a személyzeti munkát segítő dokumentumokban. A tanulmány készítésekor még nem jelent meg a Tanítóképző Főiskolák számára kidolgozott Nevelési Terv, amely szintén foglalkozik a tanulói személyiségjellemzéssel. Az eddig használatos anyagok mind a jól kidolgozott gyermeki személyiségjellemzések és a kevésbé jól kidolgozott felnőttkori jellemzések, minősítések egyfajta, leegyszerűsített adaptációi. Az ifjkor (17-18 - 24-25 évig), mely már életkori határait tekintve sem nevezhető teljesen elfogadott kategóriának, igen vitatott, viszonylag kevésbé kimunkált része a pszichológiának. Az egyéni fejlődés menetétől és mértékétől, az életvitelben mutatókozó nagyfoku különbségektől, az eltérő környezeti hatásoktól és feltételektől függően igen eltérő fejlettségű személyiségeket találunk ebben az életkori szakaszban. A mi hallgatóink között is vannak komoly, felelősségteljes, érett "felnőttek" és minden felelősségtől mentes, kialakulatlan, változékony személyiségű "majdnem kamaszok". Az első problémaként a minősítési szempontok egységesítésénél rögtön ez merült fel: lehet-e egyáltalán egységes szempontok, azonos kritériumok alapján minősíteni, jellemezni az ilyen heterogén korosztályhoz tartozó egyéneket?

A következő kérdés a minősítések funkciójának értelmezése volt. Az átnézett anyagok éppen ettől - funkciójuktól - függően is igen eltérőek voltak. A minősítés, mint a személyzeti munka alapvető része, elsősorban káderfejlesztési célokat szolgál: az adott munkakör betöltésével, a szükséges szakmai ismeretek színvonalával, az elvégzett munka mennyiségi és minőségi értékelésével, a munkavégzéshez szükséges társadalmi-politikai aktivitás mértékével mér. Főleg szakmai és politikai szempontok alapján mérlegel; az egyéni

sajátosságokat, a környezeti feltételeket, a személyiség kevésbé megnyilvánuló vonásait nem (vagy kevésbé) érinti. A pszichológiai személyiségjellemzés viszont az egységes személyiség feltárására, a felszíni (magatartásban, viselkedésben, cselekvésben megnyilvánuló) vonások és a mélyebb, rejtettebb jellemzők megismerésére törekszik, a személyiség vonásait az azokat kiváltó, meghatározó tényezőkkel való összefüggésben szemléli. Ugy is megfogalmazható: a minősítés egyfajta regisztrálás, hivatalos véleményalkotás, míg a pszichológiai jellemzés inkább diagnosztizálás, a megfigyelt jelenségek és a háttérükben meghúzódó okok, összefüggések feltárása, megértése.

Ugy vélem, az a minősítés, amelyet a csoportvezető tanároknak a III. éves hallgatókról készíteniük kell, átmenetet képvisel az előbbi két jellemzési mód között. A hallgatók közeli munkába állásával kapcsolatban elengedhetetlen követelmény, hogy a minősítések nagyjából megfeleljenek azoknak az általános gyakorlat szerinti fő formai és tartalmi szempontoknak, amelyeket minden munkahely elvár a pályakezdő fiataloktól. Hiszen hallgatóink ezekkel a minősítésekkel pályáznak, kerülnek életük első munkahelyén valamilyen beosztásba, munkakörbe. A csoportvezető tanárok által készített minősítés meghatározó a fiatalok pályakezdésére és közvetve további pedagógiai pályafutásukra. Éppen ezért nem elégedhetünk meg formális, sematikus jellemzések készítésével. (Alkalmam volt egy III. éves hallgatói csoport tagjainak egymásról készített jellemzéseit áttanulmányozni, amelyekben mindenki az általa legjobban ismert hallgatótársáról írt. Sivár képet kaptam a csoportról. A 21 véleményből 7 így kezdődött: "XY csoportunk egyik kiváló (aktív, vezető, értékes stb.) tagja". És mind a 21 így folytatta: "XY politikai-társadalmi meggyőződése szilárd, marxista-leninista ismeretei megalapozottak..." Szerintem jó minősítés

(és az azt megelőző megismerés) nevelési eszközt is jelenthet számkra, ha azzal megfelelően bánunk. Azaz, ha hallgatóinkról sokoldalú, megbízható és reális képet tudunk festeni, amely egyezik a tanári kollektíva és a hallgatói közösség véleményével, lehetőséget és módot teremtünk a hallgatók személyiségének tudatosabb fejlesztésére, képességeik mind jobb kibontakoztatására, hibáik tudatos kijavítására, önnevelésükre. De a tartalmas, jó jellemzés eszköz lehet a nevelő kezében a közösségformálás területén is.

A minősítési szempontok kialakításakor megpróbáltam a pszichológiai személyiségjellemzésekben használatos (egyébként igen ellentmondásos és vitatott!) személyiségstrukturának megfelelően kidolgozni a kritériumokat úgy, hogy azok a nem-pszichológus tanárok és a minősítésbe bevont hallgatók számára is világosak, könnyen megválaszolhatók legyenek. A minősítés készítése a csoportvezető tanárnak, továbbá a KISZ-vezetőségnek, a hallgatói kollektívának és a többi tanárnak, gyakorlatvezetőnek, vezető tanítónak stb. a közös munkája. Mint ilyen nem is lehetséges és nem is szükséges, hogy pszichológiai szempontból "tökéletes", szakszerű jellemzés legyen. Elsősorban azért nem, mert a minősítést készítők véleményei, állásfoglalásai nem pszichológiai vizsgálatok eredményei, hanem - spontán és tervszerűen - megfigyelések, feljegyzések, közvetlen vagy közvetett információk, élmények, együttes munkálkodás alapján és közben jönnek létre. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a szakmódszerek pl. laikus alkalmazása (személyiségtesztek, direkt szociometriai felmérések stb.) mennyire felelőtlen és káros, noha manapság sajtóban, tévében, rádióban, társaságban és még az iskolai nevelőmunkában is nagyon nagy divatja van. A szempontrendszer kidolgozásában az az elgondolás vezetett, hogy a tanárok és a

diákok kezébe az eddigieknél változatosabb, sokoldalubb, ugyanakkor viszonylag könnyen kezelhető minősítési "eszközt" adjak.

A pszichológia önálló tudománnyá válása óta mind a mai napig sokat vitatott kérdés a személyiség fogalma, összetevői, megismerhetőségének kérdése. Mi az, ami a személyiségből (a személyiség funkcionális és strukturális összetevőinek integrált, egyedi egységéből) a másik ember számára hozzáférhető, feltárható? A tudatos lelki jelenségek vagy a tudattalan motivumok, ösztönök, vagy csak a külső megnyilvánulások, a magatartás, viselkedés, a cselekvés? A legújabb személyiségelméletek megegyeznek abban, hogy a személyiség különböző oldalait, szféráit egyformán fontosnak tartják, a személyiséget a maga egyedi, egyszeri, sajátos egységében szemlélik, de olyan módszer, amely ennek a megismételhetetlen integritásnak teljes feltárását lehetővé tenné, nincs a pszichológiában. (A klinikumban jelenleg a különböző módszerek meghatározott egymásutánjával, az un. klinikai teszt-battériával dolgoznak, amely az anamnézis és exploráció mellett a legfontosabbnak ítélt személyiségvonások külön-külön feltárását és összegzését teszi lehetővé.)

A pedagógus jellemzésének kiindulópontja (az anamnézisnek és explorációnak megfelelően) az adatgyűjtés. Célszerű - és a gyakorlatban is használatos módszer -, ha a hallgatókról a főiskolára kerülésüktől kezdve füzetet vezetünk. Ebbe a füzetbe kerülhetnek - alkalmasszerűen vagy rendszeresen vezetett - feljegyzéseink, megfigyeléseink stb., kiindulásként az un. személyi adatok (név, születési idő és hely, lakcím stb.). Ezek jó része megtalálható a hallgatók személyzeti dossziéjában, de célszerű, ha azok helyességéről vagy az időközben történt változásokról - beszélgetés

keretében - pontosabb információkat szerzünk. Az adatok felvételét senki se tekintse holmi mechanikus, esetleg bürokratikus eljárásnak. A személyi adatokról való információszerzés, a beszélgetés a legjobb alkalom - szaknyelven szólva - az anamnézis felvételére. A beszélgetés közben alkalom nyílik arra, hogy a száraz, sokszor semmitmondó adatok mögé bepillantva belássunk a hallgatók családi életébe, otthoni helyzetébe, előéletébe. A családi háttér, a szociális körülmények meghatározó jelentőségük nemcsak a szociális támogatások odaitélése szempontjából, de a személyiség jelenlegi fejlettségi szintjének, problémáinak megértése szempontjából is. A következő kérdésekkel kell - lehetőség szerint - tisztában lennünk

1. A hallgató szüleinek életkora.
2. A szülők foglalkozása, iskolai végzettsége (nemcsak a származás szerinti kategória megállapításához szükséges ez, de kiderülhet, hogy a szülők segítői, támogatói-e gyermekük tanulásának; kulturális szempontból megfelelő háttérrel jelentenek-e a fiatal fejlődéséhez; ellenzik vagy megértik, esetleg - saját álmaik kiéléséért - erőltetik a továbbtanulást).
3. A szülők (és a kereső családtagok) jövedelme alapján az egy főre jutó jövedelem (a hallgató teljes anyagi függetlenségben él, vagy a család anyagi erőfeszítései árán tanul tovább, esetleg hozzájárul a családi költségek fedezéséhez, pl. ösztöndíjjal vagy valamilyen kereső tevékenységgel).
4. A testvérek száma, neme, életkora, iskolai végzettsége, foglalkozása (a hallgató hányadik a testvérek sorában, egyetlen továbbtanuló vagy sem, legkisebb - testvérei által is támogatott - vagy éppen legidősebb, szülőpótló funkciókat is ellátó testvér stb.).

5. A lakásviszonyok (a szobák száma, a lakás komfortfokozata, van-e a hallgatónak megfelelő tanulóhelye, testvéreivel kell-e megosztania szobáját, esetleg rokonoknál, albérletben lakik stb.). Szempont még a lakásnak a főiskolától való távolsága, a közlekedés nehézségeinek figyelembevétele.
6. Házias hallgató esetében a házastárs adatai, az önálló család lakásviszonyai, esetleges gyermek/ek/ kora, neme, nevelődésének körülményei, a házastárs családjával kapcsolatos fontosabb kérdések.
7. A családtagok személyiségének, egészségi állapotának fő jellemzői (van-e a családban súlyos beteg, rokkant, leszázalékolt, elme- vagy idegbeteg, alkoholist, garázda, bűnöző személy stb.); itt elsősorban nem a pszichológiai szempontból szokásos örökletes ártalmakra, hanem az ebből adódó környezeti problémákra gondolunk: pl. a hallgatónak otthon egy szívbeteg apát vagy szenilis nagymamát kell rendszeresen ápolnia, vagy beteg édesanyját helyettesítenie a háztartásban, gyermeknevelésben.
8. A családi légkör jellemzői, a családtagok egymáshoz való viszonya, a munkamegosztás gyakorlata a családban, a hallgatónak a családi döntésekben való részvétele stb.
9. A pályaválasztás, modellkövetés kérdései (mi motiválta a hallgató pályaválasztását, kinek a példájára választotta a pedagógus hivatást, kit tart követendő modellnek és miért stb.).
10. Testi és egészségügyi kérdések (a hallgató legjellemzőbb alkati, fizikai, egészségi jellemzői alapján megfelel-e a pedagógus pályára egészségügyi követelményeinek; vannak-e súlyos, tartós, visszatérő betegségei, illetve jelenleg tapasztalható idegrendszeri problémái, pl. vizsgaidőszakban jelentkező rosszullétek, szírgörcsök, ájulások stb.).

Mindezeket a tényezőket feltétlenül megismerendőnek tartom, mielőtt a hallgatói személyiség sokoldalú megrajzolásához fognánk. Természetesen jó személyes kontaktus esetén még ennél is többet fel lehet deríteni a hallgatók intézeti és iskolán kívüli életével kapcsolatban. Ugyanakkor vannak zárkózott, gátlásos, szemérmes hallgatók, akik magánéletük részleteit, problémáikat nem szívesen vagy egyáltalán nem közlik, még intim szituációban sem. Ilyenkor leginkább megfigyeléseinkre, a csoporttársak véleményére, beszélgetéseikre, látogatásaikra alapozhatunk. Mindehhez jó támpontul szolgálhatnak a középiskolai jellemzések, esetleges korábbi munkaadói vélemények (melyek gyakran sematikusak ugyan, de mégis általában négy év folyamatos kapcsolatán alapulnak). A felvételi vizsga eredményei és a pedagógiai alkalmassági vizsga eredményei is hozzáférhetőek bárki számára. Jó kiindulási és összevetési alapot szolgáltatnak az itt töltött három év távlatából.

A személyi adatok regisztrálása után következik a tényleges személyiségjellemzés. Mire építhetünk, milyen módszereket alkalmazhatunk? Elsősorban és legdöntőbb módon a megfigyelést és a beszélgetést (mint a pszichológiai megismerés fő módszereit) és a teljesítmény elemzését (mint alapvető pedagógiai módszert). Jól bevált módszer az önjellemzés-önértékelés iratása, illetve a közösség tagjainak egymásról készített véleménye, jellemzése. Kiegészítő módszernek ajánlható a hallgatókkal a napirend iratása, életerv készíttetése is. Ezek a fő- és a gyakorlatban is használt módszerek tartalmasabbá, alaposabbá tehetők, ugyanakkor könnyebben elvégezhetővé válnak az alább javasolt módon. Az "alapötlet" az Osgood-féle ún. "szemantikai differenciál" volt. Ehhez hasonlóan, minden felsorolt személyiségvonásnál általában öt, fokozatokat képviselő szintet igyekeztem meghatározni, amelyet az ön- és mások jellemzésében "választásos tesztként" lehetne használni. Így elkerülhetővé válik a

semleges megállapítások zöme, nagyobb differenciálást teszünk lehetővé a tanári és a hallgatói vélemények kialakításában.

Milyen személyiségvonásokat tartunk fontosaknak, melyek megfigyelésére törekedjünk, mivel jellemezzük a személyiséget? Említettem már a pszichológiában a személyiségjegyek körüli el-
lentmondásokat, vitákat. A személyiségjegyek száma több mint 14.000. Rendkívül nehéz ebben a sokféleségben rendszert teremteni. Vázlatosan közlök néhányat a személyiséglélektanban uralkodó nézetekből:

- megkülönböztetnek un. fenotípust (pillanatnyi, megnyilvánuló, változó, külső személyiséget) és

- un. genotípust (részben öröklött, részben szerzett lényegi tulajdonságokat, amelyek a személyiség fő tendenciáit adják, viszonylag állandóak, de kevésbé hozzáférhetők).

A fenotípus ilyen éles elkülönítésben nem is szolgálhatja a megismerés tárgyát, hiszen ezzel csak a mindig változó, felületi tulajdonságokat ismerhetnénk meg; a genotípus viszont csak mélylélektani módszerekkel tárható fel. Cattell, az amerikai személyiséglélektan nagy alakja kidolgozta a faktoranalízis módszerét, amelynek elméleti feltevése az, hogy a fenotípusban észlelhető személyiségjegyek sokrétűsége visszavezethető az egyszerűbb, genotipikus formációkra, azaz, a "felszíni" vonások szoros kapcsolatban, összefüggésben állnak bizonyos un. "gyökérvonásokkal". A felszíni jegyeket észlelve, megfigyelve, a viselkedés, magatartás, cselekvés helyes értelmezésével a személyiség mélyebb összetevőihöz is eljuthatunk. Cattell "faktorai" közül a leglényegesebb: a/ az érzelmi melegség-hidegség; b/ az intelligencia foka; c/ az "én-erősség" vagy jellemerősség; d/ az "én" külvilághoz való viszonya, a jungi

extrovertáltság vagy introvertáltság.

A személyiség jellemzőinek első nagy csoportját (I) a pszichikus funkciók szintje, sajátosságai, egyéni különbségei adják. Ezek:

1. A figyelemkoncentráció foka: jól összpontosítva végzi minden feladatát - munkájára koncentrál - csak az őt érdeklő dolgokra koncentrál - figyelme könnyen elterelhető - figyelme szétszórt, dekoncentrált;
2. Az emlékezeti tevékenység jellemzése: jó, tartós, pontos emlékezet - jó felidéző képesség - csak a lényeges összefüggésekre, hangsúlyos pontokra emlékszik - egyes területeken jó az emlékezete - összefüggésekre nem emlékszik - feledékeny, pontatlan felidézés jellemzi (főleg az egyéni feladatok, tanulás, vizsgateljesítmények adnak ehhez támpontokat);
3. A képzeleti működés jellemzése: jó, alkotó képzelet, amely tervekben, produktumok létrehozásában nyilvánul meg - helyes elképzeléseket alkot feladatairól, jövőjéről - közepesen alkotóképes, nem produktív, inkább reprodukív beállítottságú - ritkán vannak eredeti elképzelései -, szegényes a képzelete (ez megfigyelhető bármely közösségi, csoporttevékenységben, pl. tervek, programok megbeszélésekor: ki az "ötletgazda", ki az, akinek nincsenek tervei, elképzelései; illetve az egyéni feladatvállalások teljesítésében milyen alkotóképzelet nyilvánul meg);
4. Tanulási módszerek és eredmények jellemzése: könnyen, logikusan, eredményesen tanul - könnyen, de képességeihez mértén nem elég eredményesen tanul - közepes eredménnyel, közepes erőfeszítéssel tanul - nehezen, nem jó módszerrel, kevés eredménnyel tanul - gyengén, rossz módszerrel, eredménytelenül tanul (a megfigyelés alapja a hallgatók tanulási módszereinek és tanulmányi eredményeinek figyelemmel kísérése, napirend-elem-

zés, egyéni beszámolók, írásos vélemények, vizsgák látogatása stb.);

5. A gondolkodási tevékenység jellemzése: rendszeres, logikus, célratoró, kreatív - rendszertelen, de intuitív, leleményes - rendszeres; nem kreatív, néha vannak jó ötletei - gondolkodása nem rendszeres, nem ötletes, de követni tudja mások gondolatmenetét - nem önállóan gondolkodó típus (ez is megfigyelhető bármely egyéni vagy csoportos problémahelyzetben, feladatmegoldáskor).

Az intelligenciaszinttel nem volna szerencsés foglalkoznunk, egyrészt mert ennek megállapítása szakmódszereket igényel, másrészt a hallgatókkal történő közléssel esetleg sérüléseket okozhatunk.

A következő nagy csoport (II) az egyéniség-, karakter- fogalommal foglalható össze. Szakszerűen nem ez a szokásos rendszertani kategorizálás, de praktikusán a következő jellemzők sorolhatók ide:

1. Az érzelmi élet jellemzése:

- a/ Az érzelmi reakció típusa szerint: szangvinikus - kolerikus - flegmatikus - melankolikus.
- b/ Társaihoz, tanáraihoz és a gyermekekhez való viszonyában az érzelmi melegség vagy hidegség milyen szintjével jellemezhető a hallgató: szenvedélyes (szélsőséges érzelmei vannak) - meleg, barátkozó, megértő - közömbös, semleges - szenvtelen, rideg, érzéketlen - elutasító, ellenséges, agresszív.
- c/ Jellemezhetünk a speciális pedagógiai képességként számontartott "empátia", beleélőképesség fokával is - mennyire tud mások érzelmeibe, helyzetébe beilleszkedni, mennyire képes mások problémáit átérezni. Pl. hogyan viszonyul társai sikeréhez:

velük örül, mint saját sikerének - jól, elismerően viszonyul -
közömbös - ellenérzést kel benne - ellenséges, lekicsinylő
magatartást ébreszt.

2. Az akarati tulajdonságok jellemzése elsősorban a munkavég-
zéssel kapcsolatban, tanulás, feladatvállalás és - teljesítés,
akadályok leküzdésében jelentkezik. Jellemző jegyek⁴ kitartás,
szorgalom, az erőfeszítés mértéke, a nehézségekkel való meg-
birkózás vagy meghátrálás, a feladatok alóli kibuvás, az el nem
végzett feladatokkal kapcsolatos viselkedés, az okok áthárítása
másra stb.

3. Az értékrendszer jellemzése: ennél a kritériumnál Gáspárné
dr. Zauner Éva kollégánk értékorientációs vizsgálatának ered-
ményeit vehetjük figyelembe, illetve az ahhoz való viszonyítást.
A vizsgálati módszert természetesen nem lehet szakértelem
nélkül használni, de annak megállapításait egyéb módon - pl.
mit tart fontosnak az életben, mit szeretne elérni, milyenné
szeretne válni stb. - ellenőrizni lehet. Itt és más személyi-
ségvonások feltárásában is ajánlható az önjellemzés mellett a
távlati önjellemzés készíttetése (pl. milyen szeretnék lenni,
hogyan képzelem el a jövőmet, önmagam 10 év múlva stb.
címeiken).

A szilárd értékrendszer a döntések hozatalában (azok gyors-
ságában, egyöntetűségében) is megnyilvánul. Megfigyelhető,
mennyire téríthető el véleményétől, mennyire befolyásolható
nézeteiben a hallgató. A jó, gyors döntési képesség - az akara-
ti jellemzők mellett - a vezetési képesség egyik összetevője is,
s mint ilyen, a speciális pedagógiai képességek között tartjuk
számmon.

4. "Énerősség", szilárd életvezetés, kitartás, állhatatosság: első-sorban a világnézeti kérdésekben nyújtott elméleti és gyakorlati állásfoglalásokból, a viták során tanusított viselkedésből állapítható meg. Itt fontos, értékelendő szempont a hűség, a társakért való kiállás, a szilárd, pozitív jellegű partnerkapcsolatok.
5. Felhasználhatjuk a jellem megrajzolásában a Jaensch-féle kategóriákat, amelyek az észleléssel kapcsolatban megnyilvánuló sajátosságokat két nagy csoportra osztják:
  - a/ Integrált típus (felfogására, észlelésére, világhoz való viszonyára az egész-látás, a szintézis jellemző, jól alkalmazkodik, a dolgok lényegét átlátja, könnyen, gyorsan igazodik, cselekedeteiben gyakran szubjektív vezérlésű);
  - b/ Dezintegrált típus (észlelése, felfogásmódja a részekre irányul, analitikus, magával sokat, a külvilággal kevesebbet foglalkozik, zárkózott, érzelmeit nem mutatja, inkább objektív vezérlésű cselekedeteiben).
6. Jellemezhetjük a hallgatókat a Kung-féle szempontok szerint is. A hallgató külvilághoz és saját magához való viszonyára az extrovertáltság (nyitott, közlékeny, alkalmazkodó, jó kommunikativ képességű) vagy az introvertáltság (befelé forduló, zárkózott, hallgató, kapcsolatszegény, erősen kötődő) jellemző. Ezek a típusok meglehetősen összevágznak a jaenschi típusokkal, az integrált személyiség inkább extrovertált, míg a dezintegrált az introvertált típusal egyezik.
7. Az erkölcsi meggyőződés és tudatosság foka, a világnézet a következő minősítési szempont. Az erkölcsi és politikai tudatosság, a szilárd világnézet, meggyőződés mutatója az, ha a hallgató saját korának uralkodó erkölcsi és politikai, világnézeti

eszméit elfogadja, magáévá teszi, az értékekkel, normákkal és célokkal azonosulni tud, ezt életvezetésében szilárdan megtartja. Nem befolyásolható, nem megingatható, nézeteiért bátran kiáll, azokat meggyőződéssel hangoztatja, aktiv cselekvésekben nyilvánítja ki. Elsősorban a közösségi magatartás, a társadalmi, közéleti aktivitás foka, a vitakészség és -mód, a nézetek helyessége szolgálhat megfigyelésünk támpontjaként. Ezekben a tulajdonságokban is jellemezhetők a hallgatók:

- a/ a politikai életben való részvétele: pozitíven aktiv - pozitíven passzív - semleges, közömbös - negatívan passzív - negatívan aktiv, destruktív;
  - b/ vitakészsége: kezdeményező, pozitív - a vitában aktívan részt vesz - változó aktivitásu - passzív - a vitában kitérő, elutasító;
  - c/ a vitában tanúsított magabiztossága: tárgyilagosan magabiztos - a helyzettől függően magabiztos - bizonytalanzkodó - öntelt - általában gátlásos;
8. Őszintesége (mennyire őszinték a megnyilvánulásai): minden esetben, válogatás nélkül - általában - mérlegelve - látszólag - nem egyenes.
9. Kritikai érzéke: tárgyilagos - rendszerint, de nem mindig tárgyilagos - megfelelő - néha elfogult, szubjektív - rendszertesen szubjektív.
10. Önértékelése, énképe, önkritikája. Szempontok:
- a/ hogyan értékeli magát társaihoz viszonyítva; reálisan - szerényen - álszerényen - előtérbe tolja magát - tulértékeli önmagát;

- b/ hogyan fogadja társai (tanárai) észrevételeit: szívesen, alkalmazkodóan - elfogadja - közömbösen - visszautasítja - ellenségesen fogadja;
- c/ siker- és kudarctűrésének foka, hogyan reagál az őt ért kudarcokra: ösztönzi - higgadtan fogadja - közömbösen - elkeseríti - megbénítja;
- d/ kudarc esetén kiben keresi a hibát: tárgyilagosan felméri a helyzetet - önmagát okolja - a körülményeket okolja - másban keresi a hibát - teljesen elhárítja, ellenséges megnyilvánulásként értékeli;
- e/ kapcsolata társaihoz, tanáraihoz: nagyon jó, kiegyensúlyozott - nem egyöntetű - közömbös - rossz - nagyon rossz.
11. A közösséghez való viszony jellemzése. (Funkciói a csoportban, a főiskola szervezeteiben, a funkciók betöltésének módja, a csoportban elfoglalt helye és szerepe, népszerűsége stb. alapján)
- a/ hogyan segíti társait: maximálisan - általában - közepesen - nem segíti - akadályozza;
- b/ hogyan értékeli társait vezető előtt: objektíven - szubjektíven - tartózkodóan - közömbösen - rosszindulattal;
- c/ milyen a véleménynyilvánítása társairól: objektív - szándékában objektív - kapcsolattól függően objektív vagy szubjektív - szubjektív - mindig ellenséges;
- d/ a gyermekekkel való kapcsolata (gyakorló tanítások stb. alkalmazásával): agresszív - korlátozó - közömbös, rideg - kooperatív - gyenge, tehetetlen.
12. Érdeklődése, képességei:
- a/ érdeklődése sokoldalú, mély - érdeklődése hivatásával összefüggő - politikai-közéleti - tudományos vagy művészeti - nem érdeklődő - felszínes;

- b/ érdeklődése aktív tevékenységben nyilvánul meg (alkotás, aktív befogadás, hobby stb.) - csak ismeretszerző jellegű - passzív, nem vesz részt aktív tevékenységben;
- c/ speciális képességei;
- d/ pedagógiai képességei: kommunikatív kifejezőképesség - szó-
kincs, stílusgazdagság - szervező képesség - megértő, bele-
élő képesség - konstruktivitás, ötletgazdaság, intuitivitás -
vezetőképesség, irányítani tudás.

A személyiségjellemzők III. csoportját az ismeretek sa-
játossága, tartalma és színvonala alkotja. Ide tartoznak:

1. Általános műveltség.
2. Politikai-közéleti tájékozottság, marxista-leninista ismeret-
rendszer.
3. Szakmai, tudományos-kulturális tájékozottság, önművelési
szándék és gyakorlat.
4. Szakismeretek elsajátításának foka és gyakorlati alkalmazásá-
nak szintje.
5. Nyelvismeret.
6. Egyéb elméleti vagy gyakorlati képzettség, illetve képzésben
való részvétel.

A IV. csoportba a tevékenység, a munka, a munkához való
viszony sajátosságai tartoznak. Ezzel kapcsolatban főként a tanul-
mányi munka értékelése, a közösségi életben való aktív, cselekvő
részvétel, az öntevékeny körökben való részvétel, a gyakorlati pe-
dagógiai munka (gyakorló tanítás) megfigyelése szolgáltatja az alapot.

A munkához való viszony jellemezhető a

- a/ munkavégzés rendszeres vagy rendszertelen voltával,
- b/ a munkatempó gyors vagy lassu voltával,

- c/ a szorgalom fokával,
- d/ a képességekhez mért erőfeszítés fokával,
- e/ a munka eredményességével, sikerességével.

Lehet, hogy a felsorolás maximalistának és nehezen realizálhatónak tűnik. A cél az volt, hogy olyan sokoldalú szempontrendszert adjunk nemcsak a csoportvezető tanárok, de a minősítésbe bevont tanárok, gyakorlatvezető tanítók, KISZ-vezetőségi tagok és csoporttársak kezébe, amellyel talán elejét vehetjük a jóindulatúan sematikus minősítések készítésének.

Poeszné Juhász Erika: Néni

Dr. Magyarfalvi Lajos:

Az orosz szakkollégiumi képzés időszerű kérdése

(Részlet a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója tiszteletére a Szombathelyi Tanárképző Főiskola és az OM Tudományegyetemi és Tanárképző Főiskolai Főosztálya által 1977. április 20-22-én rendezett tudományos ülésszakon elhangzott vitaindító előadásból.)

Tisztelt Tudományos Ülésszak! Kedves Elvtársak!

A hazai orosznyelv-oktatás ügyét szolgáló tudományos tanácskozásunk esetében, azt hiszem mindenki természetesnek érzi, hogy az ülésszakot a Nagy Októberi Szocialista Forradalom közelgő 60. évfordulója jegyében tartjuk; ünnepélyes alkalomnak is tekintjük, hiszen az orosz nyelv közismerten a forradalom győzelmeént megszülető Szovjetunió legnagyobb népének a nyelve, a forradalmi munkásmozgalom, a magyar-szovjet barátság, a szovjet kultúra egyik legjelentősebb és legtöbb huru közvetítő eszköze. Ugyanakkor azt is jól tudjuk, hogy az alig hét esztendő óta visszatekintő orosz szakkollégiumi képzés még nem érkezett el semmilyen kerek, ünnepi évfordulóhoz, kezdeti eredményeink is nagyon szerények még ahhoz, hogy ezek alapján tarthatnánk igényt egy, az eredményeket összegezõ, jellegében ünnepélyes tudományos tanácskozássra. Ezért remélem, nem tekintenek ünneprontónak, ha az orosz szakkollégiumi képzés időszerű kérdései között hétköznapi gondjainkból jónéhányat prózai őszinteséggel vetek fel, hiszen a megtett ut mélyreható elemzésére, munkánk leplezetlen, önkritikus vizsgálatára éppen a lenini munkamódszer kötelez.

Amikor az orosz szakkollégiumi képzés megszületésének körülményeiről beszélünk, általában három tényezőre, három indító

okra szoktunk hivatkozni. Röviden kitérek mindháromra.

Az egyik a hazai orosznyelv-oktatás helyzetéhez kapcsolódik. Közismert, hogy egész társadalmunk elégedetlen a jelenlegi iskolai nyelvoktatás alacsony hatásfokával. Ezt az elégedetlenséget a laikus közvélemény abból a tényből szűri le, hogy az általános vagy a középiskolát végzett fiatalok 4, illetve 8 évi nyelvtanulás után is alig értik, még kevésbé beszélik a tanult nyelvet. A szakemberek az okok sokoldalú és differenciált számbavétele alapján hasonló következtetésre jutnak, s ez az elégedetlenség csak fokozódik, ha a hazai nyelvoktatás eredményeit és feltételeit más országok - köztük a szocialista testvérországok - nyelvoktatási eredményeivel és feltételeivel vetjük össze.

Az általános és középiskolai nyelvoktatás kedvezőtlen feltételeit és az alacsony hatásfok összetevőit e tanácskozás résztvevői jól ismerik, s a szakemberek véleménye általában abban is meggyezik, hogy csakis jól átgondolt koncepcionális, strukturális, tartalmi, metodikai stb. reformok együttes hatásaként lehetne jelentősen előrelépni.

Az előrehaladás egyik legfontosabb tényezője - véleményünk szerint - a korai nyelvoktatás kiszélesítése, majd általánossá tétele. A hazai kötelező idegennyelv-oktatás - mint ismeretes - ma még az 5. osztályban, tehát 10-11 éves korban kezdődik, amely a hazai és külföldi pszichológusok és nyelvpedagógusok szerint is elég messze esik a nyelvtanulás első (4-6 éves koru) és második (7-8 éves kor) optimális kezdési időpontjától, melynek jellemzőire és általában a korai nyelvoktatás előnyeire, ebben a körben azt hiszem felesleges lenne kitérnem. Az is jól ismert, hogy ezek a nyelvtanulás szempontjából döntő jelentőségű kedvező életkori sajátosságok az optimális kezdési időszak után - főleg azok ki nem aknázása esetén - vi-

szonylag gyorsan eltűnnek, visszafejlődnek, pl. a fonetikai formálhatóság éppen a 10-11 éves korban, tehát a hazai kötelező nyelvoktatás jelenlegi kezdési időszakában fejlődik vissza, s ugyancsak ebben az időszakban alakulnak ki többségükben a hatékony nyelvoktatást erősen zavaró gátlások is.

Éppen a fenti okok miatt indult meg hazánkban az 1960-as években - az általános iskola szakosított (nyelvi) tantervű osztályai-
ban - a 3. osztályban kezdődő nyelvoktatás, s a tanulók 8 éves életkora itt megegyezik az UNESCO 1969. évi hamburgi konferenciájának véleményével is, mely szerint az iskolai idegennyelv-oktatásnak ez a legkedvezőbb időpontja, mert a tanulók ez ideig az anyanyelvi beszéd, olvasás, írás alapjait elsajátították. A 60-as évek végén viszont a szakosított tantervű orosz nyelvi osztályok számának növelését sok helyen az orosz szakos tanárok hiánya akadályozta, s ennek megoldásában - legalábbis a 3. és 4. osztályokban - némi segítséget jelenthetett a tanítóképzőkben meginduló orosz speciálkollégiumi képzés is. Az orosz szakos tanárok hiánya mellett e képzési forma szorgalmazását indokolta az a tény is, hogy az alsó tagozati nyelvoktatásban különösen fontos az osztályával szoros kapcsolatban álló, az életkori sajátosságokat és az ezzel összefüggő specifikus alsó tagozati oktatási-nevelési módszereket jól ismerő pedagógus személye. "A hamburgi UNESCO konferencia javaslata szerint külön kell képezni az alsó tagozatos nyelvtanárokat, akik jól ismerik az alsó tagozatos tantárgyak rendszerét és metodikáját, a tanulók életkori sajátosságait, maximális pedagógiai és módszertani képzést kapnak, ismerik annak az országnak az életét, civilizációját, amelynek a nyelvét tanítják".

Bár a kérdés ilyen kategórikus felvetésével nem értünk egyet,

mégis az orosz szakkollégiumi képzés intézményesítését eredményező 1968. évi előterjesztésünkben - a szakképzett nyelvtanárok mellett (és éppen azok hiánya miatt) - egy olyan fakultatív nyelvoktatási forma bevezetését javasoltuk a tanítóképzőkben, amely az orosz nyelv alsó tagozati oktatására készíti fel és képesíti az önként jelentkező, megfelelő nyelvi adottságokkal és alapokkal rendelkező, és a nemes cél érdekében jelentős többletfeladatokat is szívesen vállaló hallgatókat.

És itt kapcsolódunk az orosz szakkollégiumi képzést segítő második tényezőhöz, a tanítóképzés ekkor formálódó új rendszeréhez. A 60-as évek végére intézményeinkben és a magyar közoktatás vezetői körében is nyilvánvalóvá vált, hogy a régi "univerzális", tehát az összes alsó tagozati tantárgy szakszerű oktatására felkészítő tanítóképzés felett eljárt az idő, s a megoldást csakis az alapvető alsó tagozati tárgyak oktatására való alaposabb felkészítés és a szakosodás kombinálása kínálhatta. A Pedagógusképző Osztály az Általános Iskolai Főosztály és az OPI illetékeseivel kibővített osztályértekezletén 1968 tavaszán vitatta meg előterjesztésünket az orosz speciálkollégiumi képzés régi rendszerében a fakultatív képzés megindítását, később a tanítóképzés reformjával egybekötve a kötelezően választható szakkollégiumi képzést javasoltuk, s tudomásunk szerint ezzel tettük az első lépést az új típusú tanítóképzés irányába. (Ugyanakkor azt is meg kell mondanunk, hogy mi a későbbiekben is csak egy szakkollégium bevezetését javasoltuk (egy hallgató számára), s a felszabaduló óramennyiséget az alapvető tárgyak: az anyanyelv, a matematika, a természettudományos alaposítás fokozására javasoltuk fordítani, s ma jónéhány tapasztalatunk is ennek indokoltságára utal.)

Ilyen előzmények után - a tanítóképzés reformjának előhírnökeként indult meg 1970 őszén - akkori nevén - az orosz speciálkollégiumi képzés, s mint ismeretes, ez volt az első olyan speciálkollégium, amely az első évfolyamon kezdődött, így modellje lett az 1975 őszén meginduló új rendszerű tanítóképzésnek, amelybe már szervesen illeszkedik a kötelezően választható orosz szakkollégium. Szeretném, ha senki nem értené félre ezt a rövid visszatekintést, nem történelmi érdemeinkkel szeretnénk dicsekedni, csak igazolni azt, hogy orosztanáraink nemcsak a nyelvoktatás új és új módszertani hullámai iránt voltak fogékonyak az elmúlt években, hanem mindig ott voltak a tanítóképzés korszerűsítéséért vívott harc élvonalában is, sohasem éreztek ellentmondást az orosznyelv-oktatás és a tanítóképzés ügyének szolgálata között.

Az orosz szakkollégiumi képzést elősegítő harmadik tényező az egyetemi és főiskolai idegennyelv-oktatás reformjáért indított mozgalom és az ennek eredményeként megjelent 121/1974. OM. sz. miniszteri utasítás volt, amely mint ismeretes - minden kompromisszumos jellege mellett is - új mérföldkövet jelentett a felsőoktatási idegennyelv-oktatásban.

A 121/1974. OM sz. miniszteri utasítás egyik lényeges - és a nagyfontosságú rendelkezésről szóló eddigi cikkekben és tanulmányokban gyakran nem eléggé hangsúlyozott - célkitűzése, hogy az ún. kötelező idegennyelvi képzés mellett a korábbinál lényegesen kedvezőbb feltételeket biztosítson a nyelvtanulás iránt különös érdeklődést tanúsító hallgatók nyelvi képzéséhez. A miniszteri utasításnak ezzel a célkitűzésével a legteljesebb mértékben egyetértünk, hiszen az egyetemi és főiskolai idegennyelv-oktatás közismerten alacsony hatékonyságát nem csupán a kötelező nyelvi képzés színvonalának és követelményeinek emelésével lehet fokozni, hanem - ezzel párhuzar-

mosan - a különféle fakultatív nyelvoktatási formák széles körű és céltudatos felhasználásával is. Ezen a téren szerencsésen találkozunk: 1/ a társadalmi érdekek (hiszen gazdasági-műszaki-tudományos előrehaladásunk is azt igényli, hogy a végzett szakemberek egy része magasabb szintű nyelvtudással rendelkezzenek annál, mint amit a kötelező nyelvoktatás célul tűz ki); 2/ a hallgatók egyéni hajlamai, szándékai és az átlagosnál jobb nyelvi alapjai (a tapasztalatok szerint - egyetemenként és főiskolánként változó arányban - 10-25 % között mozog az igényesebb nyelvi képzés iránt őszintén érdeklődő hallgatók arányszáma); 3/ a nyelvi lektorátusok (intézetek, tanszékek) tárgyi és személyi feltételei, ugyanis ennél nagyobb arányszámu hallgató hatékonyabb nyelvi képzésére még a jobb feltételek mellett működő nyelvoktatási egységek sem lennének képesek.

Egyetemeink és főiskoláink szakmai és egyéb sajátosságaitól függően a fakultatív nyelvi képzés változatos formái alakultak ki már eddig is és formálódnak napjainkban is: a már hagyományosnak számító második vagy harmadik idegennyelvi fakultatív oktatás mellett az állami nyelvvizsgára előkészítő csoportok, a fakultatív tárgyalgási csoportok, a különféle célú nyelvi szakkollégiumok, a diákszállásokon, kollégiumokban szervezett nyelvoktatási próbálkozások stb. jelzik ennek az utnak a járhatóságát. Véleményünk szerint ide sorolhatjuk a tanítóképző főiskolák orosz szakkollégiumi képzését is, még akkor is, ha figyelembe vesszük, hogy ez a képzési forma egyrészt valamivel korábban "született" a miniszteri utasítás megjelenésénél, másrészt olyan sajátos képzési célokat is követ, amelyek ezt az oktatási formát az idegennyelv-szakos pedagógusképzéssel rokonítják.

Igy találkoztak és fonódtak szervesen össze az orosz szak-

kollégiumi képzésben a hazai oroszoktatás általános gondjai, a felsőoktatás idegennyelv-oktatás utkeresései és a tanítóképzés korszerűsítésének problémái, s őszintén reméljük, hogy szerény munkánkkal hasznosan tudunk és tudunk hozzájárulni mindhárom kérdéscsoport előbbreviteléhez.

Nem szeretném részletesen vázolni a szakkollégiumi képzés eddigi történetét. Multunkból - tájékoztatásként - csupán egy mozzanatot szeretnék kiemelni. Ez azzal a jelenlevők körében ismert ténnyel függ össze, hogy ez a képzési forma előzmények nélküli hazai közoktatásunkban, s külföldön is csak legfeljebb egy-egy rész-megoldáshoz ötletet adó, hasonló próbálkozással találkozhatunk. Azt is meg kell említeni, hogy éppen a tanítóképzős orosztanárok közül többen, így Horgosi, Horváth, Druzsín elvtársak és mások már a 60-as évek elejétől-közepétől sürgették valami hasonló képzési forma megindítását. Éppen az előzmények hiánya miatt ennek a "kísérletnek" a koncepciója, szervezeti megoldása, első tanterve sok szempontból spekulatív hipotézisekre épült, s a tévedés kockázatát csak az előkészítésben résztvevő kis kollektíva jó együttműködése, a hiba-lehetőségek előzetes számbavétele, gyakran szenvedélyes szakmai-módszertani viták sorozata biztosíthatta. Éppen ezért eredetileg kísérletként és csak egy-két intézetben javasoltuk az orosz speciál-kollégium megindítását, de a minisztérium Pedagógusképző Osztálya annyira aktuálisnak és érettnak tartotta az elképzelést, hogy 1970 őszén csaknem minden képzőben, és nem kísérleti jelleggel indult az oktatás. A Pedagógusképző Osztálynak ez a bizalma - amely különben munkánk mindenoldalu segítségével is megnyilvánult -, mindenekelőtt az indulás alapos előkészítésére, a megindulás után lelkiismeretes "aprómunkára", majd az első tapasztalatok gondos kritikai elemzésére kötelezett bennünket, de sok gondot is okozott a vártnál korábbi és nagyobb volumenű indulás, s az eredményes képzés feltételeit leginkább csak az indulás után tudtunk pótolni.

Az orosz szakkollégiumi képzés rendszere az elmúlt hét esztendőben sokat fejlődött. Lépésről-lépésre haladtunk előre szervezeti, tantervi, metodikai és egyéb problémáink megoldásában. És ne tekintsék un. "kötelező tiszteletkörnek", mert nagyon őszinte meggyőződésből mondjuk, hogy ebben főleg négy tényezőnek: felettes szerveinknek, mindenekelőtt a Pedagógusképző Osztálynak, az egyes főiskolák vezető állami és pártszerveinek, fáradhatatlan oroszainknak és végül, de nem utolsósorban lelkes orosz szakkollégista hallgatóinknak nagyon jelentős érdemük van.

A tanítóképzők főiskolává szervezésével még kedvezőbbek lettek az orosz szakkollégiumi képzés általános feltételei. Így például a kezdeti - három év alatt kb. 240-es - összóraszám 1975 őszétől kb. 520-ra emelkedett, s ez az átlagban heti 6 óra már elég elmélyült képzést tesz lehetővé. Nyelvi és Irodalmi Tanszékekké alakultak át a korábbi nyelvi szakcsoportok, s a tanszéki felépítés kedvezőbb munkafeltételeket teremtett, még annak a figyelembevételével is, hogy itt nem "tisztá" idegennyelvi tanszékekről van szó, hanem anyanyelvi (magyar) és idegennyelvi tanszékekről és lektorátusi nyelvoktatásról és az anyanyelvi tantárgyak vitathatatlanul döntő fontossága miatt egy-két főiskolán fennáll annak is a veszélye, hogy egyesek az idegennyelvi oktatást a tanszékek másodlagos feladatának tekintik.

Az említett kedvezőbb óraszámok lehetővé tették, hogy továbbfejlesszük a szakkollégiumi képzés belső strukturáját is. Ez az előző évek eredményeinek és gondjainak kritikai elemzése alapján történt, amelynek során - az oktatási tapasztalatok mellett - főleg két "visszajelzésre" támaszkodtunk: egyrészt végzett hallgatóink gyakorlati munkájának tapasztalataira, másrészt a hallgatók leningrádi és odesszai részképzése kapcsán szerzett tapasztalatokra.

Az orosz szakkollégisták un. területi gyakorlatáról, majd a végzett hallgatók munkájáról a gyakorlatvezető tanároknak, az iskolagazgatóknak és a szakfelügyelőknek igen jó, sőt tulságosan is jó volt a véleménye. "Olyan szép, hogy nem is lehet igaz", ez volt a véleményük ezekről az első visszajelzésekről, bár a mi tapasztalataink is lényegében igazolták - sőt bizonyos vonatkozásokban felül is multák - előzetes elképzeléseinket. A jó vélemények azonban kisé ferde tükörben mutatták meg a tényleges eredményeket is, főleg két ok miatt. Egyrészt végzett hallgatóink általános módszertani kultúrája (a pedagógiai-módszertani alapozás mindig a tanítóképzés erősebb oldalai közé tartozott) és az erre épülő szakmódszertani felkészültsége részben elleplezi nyelvtudásuk gyengeségeit. Másrészt a hallgatóinkkal szemben támasztott mércét eleve alacsonyan szabták meg, ugyanis sokan ezt az egész képzési formát valami "gyors-talpalónak", szükséges kényszermegoldásnak tekintik, s ehhez képest érzik jónak hallgatóink felkészültségét.

És itt egy olyan elvi jellegű, de gyakorlati vonatkozású kérdéshez jutottunk el, amellyel többször szembetaláltuk magunkat, leginkább két ellentétes véglet formájában. A kérdés lényege az, hogy milyen felkészültségre van szükség az eredményes alsó tagozati nyelvoktatáshoz, és hogy egy ilyen képzési formában mint az orosz szakkollégiumi, egyáltalán biztosítani lehet-e az eredményes oktatáshoz szükséges nyelvi és egyéb alapokat. Az egyik szélsőséges nézet szerint az alsó tagozati nyelvoktatáshoz nincs szükség szélesebb körű nyelvi (grammatikai, lexikai, irodalmi stb.) kultúrára, bizonyos szűk körű lexikai és grammatikai anyagot, az un. elemi mondatmodelleket kell jó kiejtéssel és intonációval elsajátítani és jól begyakorolni. Érdekes módon kollégáink egy része is hajlott az első időben az ilyen "egyszerű" és praticista megoldás felé, egyesek az alsó tagozatos tankönyv begyakoroltatását akarták a képzés közép-pontjába állítani.

Nekünk kezdettől fogva az volt, és ma is az a véleményünk, hogy a hatékony alsó tagozati nyelvoktatáshoz alapos nyelvi és módszertani képzésben kell részesítenünk a szakkollégistákat, csakis jól megalapozott fonetikai, grammatikai, lexikai, irodalmi) ezen belül gyermek és "felnőtt"-irodalmi), országismereti és metodikai ismeretek, megfelelő nyelvi készségek (mindenekelőtt az aktív beszédkészség) birtokában végezhetnek jó munkát, hiszen a nyelvoktatás kezdeti szakasza nemcsak a legfelkészítetlenebb, de biztos szakképzettséget is feltételező szakasz.

A fenti alapelvvel egyetértők közül kerültek ki különben a másik irányú aggodalmat hangoztatók: "ilyen korlátozott óraszám keretében el lehet-e érni ezeket a célkitűzéseket?", "nem markolunk-e túl sokat?" stb. Ez a feltételezés tekintette - mint már említettük - legfeljebb szükségmegoldásnak, szókimondóbban: "szükséges rossznak" ezt a próbálkozást.

Mi a szakkollégiumi képzést sohasem tekintettük ilyen "szükséges rossznak". Kétségtelen, hogy létrejöttében bizonyos szükséghelyzet is közrejátszott, de itt egy reális társadalmi szükséglet-ről van szó. Ugyanakkor "saját berkeinkben" az olyan nézet ellen is mindig felléptünk, amely szerint "az orosz szakkollégium jelenti az alsó tagozati nyelvoktatás szempontjából az ideális vagy az egyedurális megoldást". A szakkollégiumi képzés intézményesítését eredményező 1968. évi előterjesztésünkben is csak az egyik lehetséges változatként szerepelt az orosz speciálkollégium.

STATISZTIKAI ADATOK

Az alkalmassági és felvételi vizsgák adatai

Tagozat		1976/77. tanévre		1976/77. tanévre	1977. tanévre
		Tanítói szak		Óvónői szak	
		Nappali	Esti	Nappali	Esti
Jelentkezett:		351	159	60	825
ebből:	nő	331	149	60	825
	fizikai	115	-	25	-
	termelésirányító	52	-	8	-
Az alkalmassági vizsgán					
megfelelt:		-	-	52	749
A felvételi vizsgán megjelent:					
Felvételt nyert:	Budapestről	104	114	16	557
	Pest megyéből	14	3	4	192
	más megyéből	-	1	1	-
Összesen:		118	118	21	749
ebből:	nő	108	111	21	749
	fizikai	43	-	5	-
	termelésirányító	10	-	4	-

A hallgatói létszám alakulása

Tanév	Tagozat	Tanítói szak				Óvónői szak		
		I. évf.	II. évf.	III. évf.	Össz.	I. évf.	II. évf.	Össz.
1976/77.	Nappali	139	108	89	336	25	25	50
	Esti	209	109	109	427	-	-	-
1977. ⁺	Esti	-	-	-	-	579	346	925

+ Az esti tagozat óvónői szakán a tanév február 1-től január 31-ig tart.

A tanulmányi átlageredmények alakulása (nappali tagozat)

Tanév	Félév	A tanítói szak átlaga			Az óvónői szak átlaga		Főiskolai átlag	
		I. évf.	II. évf.	III. évf.	I. évf.	II. évf.	Össz.	ebből fiz.
1976/77.	I.	3,33	3,44	3,97	3,30	3,37	3,46	3,30
	II.	3,44	3,59	3,90	3,36	3,59	3,57	3,52

Az oklevelet nyertek adatai

Év	Tagozat	Tanítói oklevelet szerzett					Óvónői oklevelet szerzett				
		Össz.	Az oklevél minősítése				Össz.	Az oklevél minősítése			
			Jeles	Jó	Közepes	Elégséges		Jeles	Jó	Közepes	Elégséges
1977.	Nappali	87	13	33	32	9	23	6	7	7	3
	Esti	111	23	27	36	25	301	41	60	96	104

A diszoklevelek adományozása

A diszoklevél kiadásának éve	Aranyoklevél (50 éves)	Gyémántoklevél (60 éves)	Vasoklevél	Összesen
1977	108	64	40	212

ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANÍTÓI OKLEVELET NYERTEK

1977

Nappali tagozat

1. Ács Zsuzsanna
2. Albis Zsuzsa
3. Bajkai Ilona
4. Baki Julia
5. Bilikné Balogh Erika
6. Blastikné Hajdu Katalin
7. Bógyin Gabriella
8. Csernavay Jenő
9. Csiffáry Zsuzsanna
10. Csordás Katalin
11. Dary Ildikó
12. Dolányi Ágnes
13. Erdélyi Ágnes
14. Farkas Mária (1954)
15. Farkas Mária (1955)
16. Fodor Annamária
17. Forgács Mária Erzsébet
18. Gémes Mária
19. Gere Csilla
20. Gubicza Éva
21. Gyenes László
22. Hoffmann Ágnes
23. Horváth Ágnes
24. Horváth Katalin
25. Horváth Zsuzsanna

26. Iván Márta
27. Jánossy Klára
28. Kárpáti Erzsébet
29. Kirádi Éva
30. Kiss Mária
31. Kohut Anikó
32. Konkoly Éva
33. Kormos Judit
34. Kováts Judit
35. Kovács Magdolna
36. Kuskó Judit
37. Ladányi Mariann
38. Lukács Valéria
39. Lupuk Éva
40. Magyar Lászlóné
41. Mandl Margit
42. Markovits Judit
43. Merley Gabriella
44. Michelberger Katalin
45. Miklósfalvi Mária
46. Molnár Edina
47. Molnár Gizella
48. Molnár Györgyi
49. Muszély Ágnes
50. Nádasvölgyi Ibolya
51. Nagy Judit
52. Nagy Katalin
53. Neizer Erzsébet
54. Németh Mónika
55. Nyéki Zsuzsa
56. Orbán Éva

57. Pál Ilona
58. Peiner Éva
59. Pillis Anna Cecilia
60. Pócs Mária
61. Póta Zsuzsanna
62. Radnai Hajnalka
63. Ribarits Valéria
64. Romácz Márta
65. Rudolf Viktor Miklósné
66. Sebők Eszsébet
67. Somogyvári Mária
68. Szabados Edit
69. Szabó Andrea
70. Szalay Olga
71. Szentesi Annamária
72. Szirt Katalin
73. Szivós Istvánné
74. Sztupár Edit
75. Tatainé Dobcsányi Erzsébet
76. Telek Judit
77. Tóth Éva
78. Tóth Ferencné
79. Tóth Márta
80. Trepák Erika
81. Vadászné Vitális Klára
82. Varga Györgyi
83. Virág Éva
84. Volentics Istvánné
85. Vörös Zsuzsa
86. Zakota János
87. Zana Krisztina

ÁLTALÁNOS ISKOLAI TANÍTÓI OKLEVELET NYERTEK

1977

Esti tagozat

1. Aradi Edit
2. Arányi Istvánné
3. Bajcsi Erzsébet
4. Bak Zsófia
5. Bakay Lászlóné
6. Bakó Judit
7. Bálint Zoltánné
8. Bercsényi György
9. Bertalan Csabáné
10. Bertalan Zoltánné
11. Bodnár Tamásné
12. Bodó Eszter
13. Bojta Cecília
14. Bódi Györgyi
15. Csere Zoltánné
16. Csongor Tiborné
17. Czobor Ildikó
18. Divald Tamás
19. Elek László
20. Faix Vilmosné
21. Fehér Mária
22. Filip Judit
23. Follmer Judit
24. Fónagy Lászlóné
25. Gajdos Kálmánné
26. Gecser Imre Lászlóné
27. Gere Edit
28. Gerstenbrein Györgyné

29. Giasz Éva
30. Góczánné Sánta Ágnes
31. Grolmusz Vilmosné
32. Hamrák Mihályné
33. Hajnal Jánosné
34. Hegedüsne Erdélyi Anna
35. Hontvári György
36. Hornok Aranka
37. Horváthné Bánlaky Ágota
38. Horváthné Gáti Marianna
39. Imecs Lászlóné
40. Jankura Dorottya
41. Jedlicsek Ferencné
42. Kassiár Józsefné
43. Keresztes Endre Béláné
44. Kerner Aliz
45. Kiss Imréné
46. Kissné Szkok Mária
47. Kokas Éva
48. Kókay Józsefné
49. Konkoly Károlyné
50. Kovács Judit
51. Kovács Mária
52. Könözsy Lászlóné
53. Kripner Györgyné
54. Kuncsi Györgyné
55. Lados Lászlóné
56. Lajos Sándorné
57. Láng Jánosné
58. Lelkes Lászlóné
59. Lepény Éva Erika

60. Lukács Károlyné
61. Major Mária
62. Maróti Piroska
63. Mári Lászlóné
64. Márványi Ágnes
65. Megléczy Katalin
66. Mike Zsuzsanna
67. Molnár Gusztávné
68. Nagy Izabella
69. Nagy József
70. Nagy Péterné
71. Napholcz Ferencné
72. Németh Erika
73. Oláh Sándorné
74. Pató Klára
75. Patonai Zoltánné
76. Pádár Sándorné
77. Péntes Ákos
78. Polacsek Györgyi
79. Radnai Jánosné
80. Róth Aranka
81. Sarkadi Ferencné
82. Schubert Anna Mária
83. Schvaáb Ágnes
84. Sényi Lászlóné
85. Sipos Péterné
86. Slégel Rozália
87. Somorjai Lászlóné
88. Sovány Tamásné
89. Sütő Lászlóné
90. Szecsei Katalin
91. Sziklai Kornélné

92. Szilágyi Erzsébet
93. Szimeth Katalin
94. Szita Zsuzsanna
95. Szrimácz Ilona
96. Takács Ágnes
97. Terstyánszky Zombori Viktoria
98. Tóth Edit
99. Tóth Ildikó
100. Tóth Lászlóné
101. Tóth Marietta
102. Töltéssy Tamásné
103. Török Judit
104. Tuzsonné Ráday Katalin
105. Vad József
106. Ványi Zsófia
107. Vetési Kálmánné
108. Véghely Tamásné
109. Virág Ágnes
110. Vitai Zsuzsanna
111. Zentai Mihályné

ÖVÖNŐI OKLEVELET NYERTEK

1977

Nappali tagozat

1. Balogh Edit
2. Csósz Erzsébet
3. Farkas Márta
4. Folkusházy Katalin
5. Göndör Éva
6. Háberl Irma
7. Heidenfelder Márta
8. Hiba Zsuzsanna
9. Hidas Katalin
10. Horváth Györgyi
11. Kátai Zsuzsanna
12. Koppány Emőke
13. Kummerné Jakó Ágnes
14. Lakatos Katalin
15. Radnai Anna
16. Rézhegyi Monika
17. Sallai Margit
18. Szabó Andrea
19. Szabó Anna
20. Szél Erzsébet
21. Telek Gáborné
22. Timár Gizella
23. Varga Judit

ÖVÖNŐI OKLEVELET NYERTEK

1977

Esti tagozat

1. Ábrahám Istvánné
2. Acsai Mária
3. Acsádi Istvánné
4. Albert Mátyásné
5. Almási Judit
6. Alt Lászlóné
7. Árva Judit
8. Bacsek Józsefné
9. Bagdi Sándorné
10. Bagics Lajosné
11. Bajzáth Béláné
12. Bak Hajnalka
13. Bakos Gáborné
14. Balogh Ferencné
15. Bánki Zsuzsanna
16. Bánkuti Antalné
17. Baranyai Katalin
18. Baranyi Éva
19. Barán Kalász Erzsébet
20. Báró Zsuzsanna
21. Bartuszekné Kele Hajnalka
22. Bata Mária
23. Bärtein Erzsébet
24. Bauer Katalin
25. Bérczes Imréné
26. Benák Éva
27. Berényi Zsuzsanna
28. Berkesi Antalné

29. Besze Ilona
30. Bétéri Eszter
31. Bieliczky Gyöngyi
32. Birinszki Pálné
33. Biró Gyuláné
34. Bodnár Beatrix
35. Bognár Judit
36. Bóka Józsefné
37. Borszuk Éva
38. Briber Istvánné
30. Cserna Zsuzsanna
40. Csubik Jánosné
41. Czellerné Kara Olga
42. Czupper Ferencné
43. Dávid Emma
44. Dávidné Lukács Ildikó
45. Deme Zsoltné
46. Demetrovicsné Simon Ildikó
47. Demjén Miklósne
48. Dobozy Károlyné
49. Dombi Miklósne
50. Dóra Márta
51. Dragomir Ilona
52. Dudás Márta
53. Dudogh Istvánné
54. Elek Zsuzsanna
55. Elekné Rózsa Viktória
56. Ember Csabáné
57. Esztó Miklósne
58. Fábián Lajosné
59. Faragó Ivánné

60. Farkas Antalné
61. Farkas Eszter
62. Farkas Lászlóné
63. Fehér Lászlóné
64. Feszler Erzsébet
65. Filkey Ágnes
66. Fischer Julia
67. Földi Gyuláné
68. Funtek Tivadarné
69. Fü Katalin
70. Fügedi Albertné
71. Füleki Gáborné
72. Fülöp Judit
73. Gábor Judit
74. Gál Henrikné
75. Gál Ottóné
76. Gál Zsuzsanna
77. Garamvölgyi Zoltánné
78. Garbacz Istvánné
79. Gárdonyi Ernőné
80. Gerdelics Lászlóné
81. Géryi Ferencné
82. Goda Györgyné
83. Gombos Erika
84. Göndör Julia
85. Gróger Rudolfné
86. Gyula Judit
87. Gyenei Edit
88. Gyurcsó Gyuláné
89. Hajas Lászlóné
90. Halász Gézáné

91. Hámori Mária
92. Hamza Tamásné
93. Hangai Gáborné
94. Haratik Imréné
95. Hárosi Ferencné
96. Hdop Judit
97. Hegedüs Ferencné
98. Hemző Edit
99. Herczeg Edit
100. Herczeg Zsuzsanna
101. Hernádi Jenőné
102. Hideg Lászlóné
103. Hlács Mária
104. Horváth Anikó
105. Horváth Beáta
106. Horváth Györgyné
107. Horváth Sándorné
108. Hőbör Márta
109. Illés Bálintné
110. Ipacs Józsefné
111. Jaklin Mária
112. Joó Julianna
113. Józsné Solti Katalin
114. Juhász Andrásné
115. Juhász Sándorné
116. Juszkó Jánosné
117. Kabatek Zsuzsanna
118. Kaczko Andrásné
119. Kádárné Varga Ilona
120. Káderer Lászlóné
121. Kajla Erzsébet Magdolna
122. Dr. Kalász Lászlóné

123. Káldi Ferencné
124. Kappel Zsuzsanna
125. Krai Erzsébet
126. Karattur An amária
127. Kardos Anna
128. Kárpáti Zoltánné
129. Kasuba Jolán
130. Kaszás Györgyné
131. Keindl Ferencné
132. Keresztesi Tiborné
133. Keszthelyi Dezsőné
134. Kiss Csabáné
135. Kiss Ferencné
136. Kiss Gizella
137. Kiss István Csabáné
138. Kiss Józsefné
139. Kiss László Györgyné
140. Kocsárdy Zsoltné
141. Kocsis Györgyné
142. Kocsis Józsefné
143. Kókai Gézáné
144. Kónyi Tiborné
145. Kordics Jánosné
146. Kormos Ilona
147. Kotesz Teréz
148. Kovács Gabriella
149. Kovács Irén
150. Kovács Istvánné
151. Kovács Lászlóné (1948)
152. Kovács Lászlóné (1953)
153. Kovács Péterné
154. Kovács Rita

155. Kozma Tivadarné
156. Kőfalvi Éva
157. Kőrös Éva
158. Kremniczky Vilmosné
159. Krómer Ágnes
160. Kubinszky Márta
161. Kucsera Mária
162. Kulcsár Imréné
163. Kun Lászlóné
164. Kunfalvi Mária
165. Kuti Aranka
166. Kutrik Gáborné
167. Kvaka Karolina
168. Lajtai Zsuzsanna
169. Lakóczainé Jekkel Éva
170. Láng Éva
171. László Zsuzsanna
172. Lehner Péterné
173. Lencse Mária
174. Ligeti Hilda Erzsébet
175. Lingvai Mária
176. Márkus Éva
177. Maróti Imréné
178. Maróti Judit
179. Márton Anikó
180. Matók Józsefné
181. Mátyás Marianna
182. Megyesi Mária
183. Meizer Józsefné
184. Mészár Ágnes
185. Mészáros Gyuláné

186. Mezei Ágnes
187. Mikó Ágnes
188. Molnár Andrásné
189. Molnár Béláné
190. Molnár Erzsébet
191. Molnár Éva
192. Molnár Mária
193. Molnár Rozália
194. Nagy Ernőné
195. Nagy Istvánné
196. Nagy Józsefné (1956)
197. Nagy Józsefné (1953)
198. Nagy Rita
199. Nagy Vilmosné
200. Nagyvári Györgyné
201. Nemes Pálné
202. Németh Adrienne
203. Németh Imréné
204. Némethné Gergelyffy Judit
205. Oláh Ignácné
206. Oláh Imréné
207. Oláh Istvánné
208. Oláh Lászlóné
209. Oláh Mihályné
210. Orosz Olga
211. Ónodi Pető Magdolna
212. Pancza Lászlóné
213. Pap Rozália
214. Pápay Irén
215. Papp Éva
216. Pappné Ónodi Matild
217. Pelényi Ödönné

- 218. Petz Margit
- 219. Piroth Irma
- 220. Poczkodi Györgyi
- 221. Ponó Istvánné
- 222. Reinhardt Margit
- 223. Dr. Rideg Miklósné
- 224. Róth Árpádné
- 225. Rózsavári Ágnes
- 226. Ruisz Rezsőné
- 227. Rupp Zsuzsanna
- 228. Ságer Istvánné
- 229. Scheiber Péter Pálné
- 230. Scheller Judit
- 231. Schilling Judit
- 232. Schupler Éva
- 233. Sebes Tamásné
- 234. Sebestyén Marianna
- 235. Sebők Jánosné
- 236. Selmeczy Anikó
- 237. Sergőné Egedi Katalin
- 238. Sinka Irén
- 239. Sipos Lászlóné
- 240. Solti Lászlóné
- 241. Somné Schützenhoffer Judit
- 242. Soós Jánosné
- 243. Stiller Mátyásné
- 244. Sugár Péterné
- 245. Süvegjártó Katalin
- 246. Szabados Kálmánné
- 247. Szabó Éva
- 248. Szabó Gabriella

- 249. Szabó Gézáné
- 250. Szabó Jánosné (1950)
- 251. Szabó Jánosné (1943)
- 252. Szabó Mihályné
- 253. Szabóné Papp Katalin
- 254. Szász Istvánné
- 255. Szederjesiné Szijj Andrea
- 256. Székely Attiláné
- 257. Székely Irma
- 258. Székely Julia
- 259. Szentes Éva
- 260. Széphelyiné Juhász Mária
- 261. Szijártó Katalin
- 262. Szolnoki Mária
- 263. Szücs Erzsébet
- 264. Tancsár Ildikó
- 265. Tasnádi Mária
- 266. Tasné Matuz Erika
- 267. Tatai Éva
- 268. Téglás Béláné
- 269. Tenyei-Tóth Imréné
- 270. Thullner Gyuláné
- 271. Toronyai Éva
- 272. Tófalvi Józsefné
- 273. Tóth Anna
- 274. Tóth Györgyné
- 275. Tóth Gyuláné (1956. febr.)
- 276. Tóth Gyuláné (1956. máj.)
- 277. Tóth László Tamásné
- 278. Tóth Tiborné
- 279. Tótszóllósy Gézáné
- 280. Urbánné Deres Judit

- 281. Vadász Gáborné
- 282. Varga Edit
- 283. Varga Józsefné
- 284. Varga Mária
- 285. Varga Zsuzsanna
- 286. Varju Sándorné
- 287. Vassel Andrea
- 288. Vágvölgyi Zsuzsanna
- 289. Várfalvi Ildikó
- 290. Végső Irma
- 291. Vidnyánszky Adrienne
- 292. Völgyesi Sándorné
- 293. Vörös Katalin
- 294. Wagenhoffer Klára Mária
- 295. Wágner Zsuzsanna
- 296. Wascher Margit
- 297. Weinreich Antalné
- 298. Werl Terézia
- 299. Winhoffer Judit
- 300. Zemkó Erzsébet
- 301. Zsigri Klára

TARTALOM

Dr. Békési Lajos: Bevezető	7
A főiskola oktatói és dolgozói az 1976/77. oktatási évben	19
Kitüntetések, külföldi tanulmányutak, részvétel az OM szakbizottságaiban	21
A Főiskolai Tanács üléseinek témái az 1975/76. és az 1976/77. tanévben	23
A tanszékek és egyéb főiskolai szervek munkája. Az oktatók publikációi	23
Marxizmus-leninizmus Tanszék (Dr. Szőnyi Tibor)	28
Neveléstudományi Tanszék (Ungárné dr. Komoly Judit)	33
Nyelvi és Irodalmi Tanszék (Dr. Magyarfalvi Lajos)	42
Természettudományi Tanszék (Nábrádi István) ...	47
Művészeti Nevelési Tanszék (Kerecsényi László)	55
Testnevelési Tanszék (Sziij Zoltán)	58
Esti tagozat, tanítói szak (Dr. Gál Györgyné) ...	63
Esti tagozat, óvónői szak (Szabó Ferencné)	65
Az iskolai és óvodai gyakorlatok (Halas Józsefné)	69
A gyakorlóiskola (dr. Jáki Lászlóné)	71
A gyakorlóóvoda (Halas Józsefné)	73
A főiskola könyvtára (Fleckenstein Sándorné) ...	78
A főiskolai bizottságok munkája	78
Nevelési Bizottság (Pozsgay Imréné)	80
Tudományos Bizottság (Gáspárné dr. Zauner Éva)	83
Közművelődési Bizottság (Gerenday Endre)	86
Felvételi Előkészítő Bizottság (Lengyelné Szilágyi Ágnes)	89
A Csoportvezető Tanárok Munkaközössége (Gyóni Lajosné)	92
Pályázatok, versenyek	

A Tudományos Bizottság 1976. november 26-i felolvasó ülésén elhangzott előadások	98
Dr. Magyarfalvi Lajos bevezetője	98
✓ Dr. Adamik Tamásné: Egy stiluselemzési modell és a Miért szép? kötetek	103
✓ Benczik Vilmos: Cervantes műveinek fogadtatása Magyarországon	114
✓ Deák Miklós: Az orosznyelv-oktatás és az óvodai nevelés-oktatás rendszere	123
Dr. Laczkó Ottóné: Jászberény könyv-, könyvtári és olvasási kultúrájának története 1867-től 1953-ig	133
Tanulmányok	141
✓ Gáspárné dr. Zauner Éva: Értékorientációs vizs- gálatok a Budapesti Tanítóképző Főiskolán	141
✓ Keményné Pálffy Katalin: A hallgatói minősítések új szempontrendszerének tervezete	147
✓ Dr. Magyarfalvi Lajos: Az orosz szakkollégiumi képzés időszerű kérdései	164
Statisztikai adatok	174
Általános iskolai tanítói és óvónői oklevelet nyertek névsora	178

Felelős kiadó: Dr. Békési Lajos
Készült 500 példányban, 17,5 A/5 ív terjedelemben
az Interpress Kiadó és Nyomda Vállalat gondozásában.
Felelős vezető: Stark György igazgató
KF engedélyszám: 47116
78.481 — Budapest

